

ΕΛΛΗΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ,
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΔΙΑ ΤΟΝ

ΣΤΡΑΤΟΝ ΤΗΣ ΞΗΡΑΣ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΗΣ,

εκδιδόμενον

ΥΠΟ

ΒΑΣΙΟΥ Ι. ΒΑΛΤΙΝΟΥ,

ταγματάρχου τῶν Γεν. Ἐπιτελῶν.

«Δυστυχῆς ὁ λαὸς ὁ μὴ θυσιάζων τὸ πᾶν
διὰ τὴν τιμὴν αὐτοῦ.» ΔΕΚΕΡ.

ΕΤΟΣ Ε' — ΤΟΜΟΣ ΕΝΝΑΤΟΣ.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ ΜΘ'. ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 15.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΕΡΜΟΥ.

παρὰ τὴν ὁδὸν Μουσῶν, ἀριθ. 2.

1874.

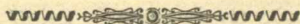
ΕΛΛΗΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΜ

1874.

ΕΤΟΣ Ε΄.

ΤΟΜΟΣ Θ΄.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ ΜΘ΄. ΑΘΗΝΗΣΙ. 15. ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΤΙΝΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΗΜΕΤΕΡΟΥ ΠΛΑΝΗΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ. (*)

(ὕπὸ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΓΚΙΛΗ, λοχαγοῦ τοῦ πεζικοῦ)

Τὸ σφαιρικὸν σχῆμα τοῦ ἡμετέρου πλανῆτου εἶναι ἀλήθεια ἀναμφισβήτητος· αἶτε ἀναλογίαι ἅς οὗτος πρὸς τ' ἄλλα οὐράνια σώματα παρουσιάζει καὶ αἱ γινόμεναι δοκιμαὶ καὶ παρατηρήσεις βεβαιοῦσι τοῦτο ψηλαφητῶς. Ὡς ὅλα τὰ περὶ τὸν ἄξονα αὐτῶν στρεφόμενα οὐράνια σώματα, ἡ Γῆ εἶναι ὀλίγον πεπεισμένη εἰς τοὺς πόλους καὶ ἐξωγκωμένη εἰς τὸν ἰσημερινὸν εἰς τρόπον, ὥστε κατὰ τοὺς τελευταίους ὑπολογισμοὺς ἡ μεταξὺ τῶν δύο διαμέτρων διαφορὰ εἶναι κατὰ $\frac{1}{105}$ ον.

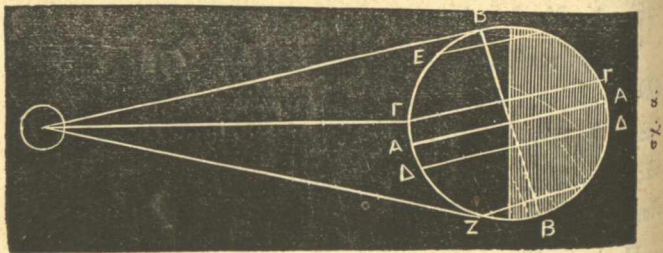
Ἡ περὶ τὸν Ἥλιον τροχιά τῆς Γῆς δὲν εἶναι κύκλος ἀκριβῆς, ἀλλ' ἔλλειψις, ἥτοι γραμμὴ ὠσειδῆς, ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς ὁποίας ὁ ἄξων τῆς Γῆς εἶναι κεκλιμένος, ἐκτελεῖ δὲ τὰς εἰδικὰς ἐκεῖνας κινήσεις, εἰς ἅς ὀφείλονται αἱ περιοδικαὶ ὥραι τοῦ ἔτους καὶ ἡ διαδοχὴ τοῦ ἡμερονυκτίου.

Περὶ τὸν ἄξονα αὐτῆς στρεφομένη ἡ Γῆ εἰς 24 ὥρας, ἐπό-

(*) Συνέχεια· ἴδὲ τὸ προηγουμένον φυλλάδιον.

μενον ἤθελεν εἶσθαι τὸ πρὸς τὸν Ἥλιον ἡμισφαίριον αὐτῆς νὰ φωτίζεται δώδεκα ὥρας, ἐνῶ δώδεκα ὥρας τὸ ἕτερον νὰ μένη εἰς τὸ σκότος· δὲν ἔχει οὕτως ὁμως τὸ πρᾶγμα ἀκριβῶς, διότι δὲν παρουσιάζει διαρκῶς τὸν ἰσημερινὸν αὐτῆς κατακορύφως πρὸς τὸν Ἥλιον. Ἐνῶ αὕτη στρέφεται περὶ τὸν Ἥλιον, ὁ ἄξων αὐτῆς ταλαντευόμενος ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς τροχιᾶς, κινεῖται ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν καὶ ἀπὸ βορρᾶ εἰς νότον εἰς τρόπον, ὥστε ἐξ μὲν μῆνας φερόμεθα πρὸς τὸν ἀρκτικὸν πόλον καὶ μέχρι τοῦ σημείου τοῦ διαγράφοντος τὸν τροπικὸν τοῦ αἰγόκερω, ἐξ δὲ πρὸς τὸν ἀνταρκτικὸν καὶ μέχρις ἐκεῖνου τοῦ διαγράφοντος τὸν τοῦ καρκίνου. Κατὰ τοὺς πρώτους ἐξ μῆνας αἱ ἡμέραι σμικρύνονται δι' ἡμᾶς καὶ μεγαλύνονται διὰ τοὺς πέραν τοῦ ἰσημερινοῦ κατοίκους, δι' οὗς σμικρύνονται κατὰ τοὺς ἄλλους ἐξ, ἐνῶ δι' ἡμᾶς τότε μεγαλύνονται εἰς τρόπον, ὥστε, ἐνῶ ἡμεῖς εὐρισκόμεθα εἰς τὸ θέρος, ἐκεῖνοι εὐρίσκονται εἰς τὸν χειμῶνα καὶ τανάπαλιν. Ὅταν ἡ γῆ παρουσιάζῃ κατακορύφως πρὸς τὸν Ἥλιον τοὺς δύο τροπικοὺς, φαίνεται παύουσα ἐπ' ὀλίγον τὴν ταλαντευτικὴν αὐτῆς κίνησιν, καὶ οὕτω γίνονται τὰ καλούμενα ἡλιοστάσια, ὧν τὸ μὲν χειμερινόν, τὸ δὲ θερινόν.

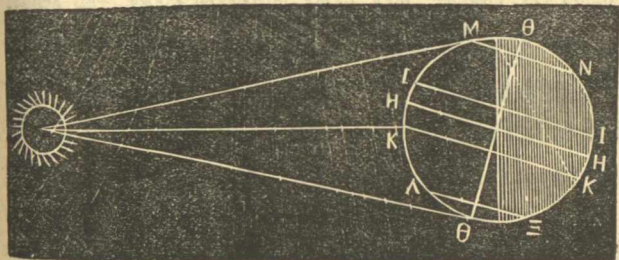
Τὸ φαινόμενον τοῦτο καταληπτότερον καθίσταται διὰ τῶν ἐπομένων σχημάτων.

Ἐπιθέσωμεν ὅτι ὁ ἄξων τῆς Γῆς Β. Β. κατὰ τὴν ταλάντωσιν αὐτοῦ ἔχει τοὺς πόλους κεκλιμένους, ὡς εἰς τὸ ἀνωθ

σχῆμα· γίνεται δὴλον, ὅτι αἱ τοῦ Ἥλιου κατακόρυφοι ἀκτίνες, ἀντὶ νὰ προσβάλλωσι τὸν ἰσημερινὸν Α. Α, θέλουσι προσβάλλει τὸν τροπικὸν τοῦ καρκίνου Γ. Γ. Ἐὰν ἡμεῖς, φέρ' εἰπεῖν, κατοικῶμεν εἰς τὸ σημεῖον Ε, θέλομεν ἔχει τὰς μεγαλειτέρας καὶ θερμοτέρας ἡμέρας τοῦ ἔτους, διότι θὰ ἡμεθα πλησιέστεροι εἰς τὸν Ἥλιον, ἐνῶ οἱ κατοικοῦντες εἰς τὸ Ζ θέλουσι ἔχει τὰς μικροτέρας καὶ ψυχροτέρας διὰ τὸν ἀντίθετον λόγον· ἡμεῖς μὲν ἔλομεν ἔχει θέρος, ἐκεῖνοι δὲ χειμῶνα.

Ἐλθωμεν ἤδη εἰς ἑτέραν θέσιν.

σχ. β.

Ἐξακολουθοῦσα πάντοτε ἡ τοῦ γῆνιου ἄξωνος ταλάντωσις, οἱ πόλοι αὐτοῦ οὐ μόνον ἀνέλαβον τὴν ὀρθὴν πρὸς τὸν Ἥλιον θέσιν των, ἀλλὰ καὶ κλίσιν ὄλως ἀντίθετον τῆς ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι, ὡς ΘΘ (ὄρα β'. σχῆμα), καθ' ἣν αἱ ἡλιακαὶ ἀκτίνες προσβάλλουσι κατακορύφως τὸν τροπικὸν τοῦ αἰγόκερω Κ Κ, οἱ δὲ κατοικοῦντες εἰς τὸ σημεῖον Λ, κείμενοι πλησιέστερα τοῦ Ἥλιου, ἔχουσι θέρος, ἐνῶ ἡμεῖς χειμῶνα.

Τὸ ἐκ τῆς ταλάντωσεως τοῦ ἄξωνος τῆς Γῆς ἀποτέλεσμα πολὺ μᾶλλον ἐπαισθητὸν καθίσταται εἰς τοὺς κατοίκους τῶν παρὰ τοῖς πολικοῖς κύκλοις χωρῶν. Ἐπὶ ἐξ κατὰ συνέχειαν μῆνας ὁ ἀρκτικὸς πόλος μένει εἰς τὸ σκότος, ὡς ἐν Θ Ν, ἐνῶ ὁ ἀνταρκτικὸς κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον φωτίζεται διαρκῶς ἀπὸ τὸν Ἥλιον, ὡς παρατηρεῖται ἐν Θ Ξ.

Ὅθεν ἐκ τῆς κινήσεως ταύτης ἀποβαίνει, ὅτι ὑπὸ τὸν ἰση-

μερινὸν ὑπάρχουσι δύο θέρη καὶ δύο χειμῶνες κατ' ἔτος, εἰς τοὺς πόλους ἐν θέρος καὶ εἰς χειμῶν, εἰς τὰς μεταξὺ δὲ τῶν δύο πρώτων χώρας, διερχομένη ἡ Γῆ βαθμηδὸν ἐκ τῆς θερμότητος εἰς τὸ ψύχος καὶ ἐκ τοῦ ψύχους εἰς τὴν θερμότητα, ὑπάρχουσι τέσσαρες διακεκριμένοι καιροὶ ἢ ὄραι, θέρος, φθινοπώρον, χειμῶν καὶ ἔαρ.

Παρατηρητέον ὅτι δύο λαοὶ κατοικοῦντες ὁ μὲν πρὸ βορρᾶν, ὁ δὲ πρὸς νότον τοῦ ἰσημερινοῦ, ὑπὸ τὸν αὐτὸν μεσημβρινὸν καὶ εἰς τὸ αὐτὸ πλάτος ἐκάστου ἡμισφαιρίου, ἔχουσι τὴν αὐτὴν μὲν ὥραν τῆς ἡμέρας, ἀλλ' ὅλως διάφορον ὥραν τοῦ ἔτους, καὶ ὅτι δύο λαοὶ ὑπὸ τὸ αὐτὸ μέρος τοῦ ἰσημερινοῦ κατοικοῦντες, ἀλλ' ὑπὸ ἀντιθέτους μεσημβρινούς, ἔχουσιν ὥραν μὲν τῆς ἡμέρας ἀντίθετον, ὥραν δὲ τοῦ ἔτους τὴν αὐτήν.

Ἡ Σελήνη.

Ἡ Σελήνη εἶναι ὁ ἀστὴρ ὁ μᾶλλον διεγείρων τὴν τε σωματικαίαν καὶ τὴν περιέργειαν ἡμῶν. Αἱ φάσεις τῆς, αἱ ἐκλείψεις τῆς καὶ ἡ ἐπὶ τῶν ὑδάτων καὶ τῆς ἀτμοσφαιράς τῆς Γῆς ἐπιβροχὴ αὐτῆς, κατέστησαν πολὺ ἐνδιαφέρουσαν τὴν σπουδὴν αὐτῆς εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἐνῶ ἐξεταζομένη ἀσχέτως ὡς σῶμα εἶναι ἐν ἐκ τῶν μικροτέρων.

Τὸ σχῆμα αὐτῆς εἶναι σφαιρικόν, ὀλίγον πεπιεσμένον εἰς τοὺς πόλους. Στρέφεται περὶ τὴν Γῆν, ὡς περὶ κέντρον ἐλξέως, καὶ συνακολουθεῖ αὐτὴν δίκην δορυφόρου, κατὰ τὸν περὶ τὸν Ἥλιον ἐνιαύσιον αὐτῆς δρόμον. Ἡ μέση ἀπὸ τῆς Γῆς ἀπόστασις αὐτῆς εἶναι 86,000 λευγῶν περίπου, ὁ ὄγκος τῆς τὸ $\frac{1}{49}$ οὐκ ἐκείνου τῆς Γῆς, ἡ δὲ διάμερος αὐτῆς δὲν ὑπερβαίνει τὰς 782 λεύγας. Οὕσα δὲ ἐν ἐκ τῶν πυκνοτέρων σωμάτων, τὸ βῆρος αὐτῆς δὲν εἶναι ἀνάλογον τοῦ ὄγκου τῆς, συγκριτικῶς πρὸς τὸ βῆρος καὶ τὸν ὄγκον ἄλλων σωμάτων, διότι ἡ ὑ-

λη ἐξ ἧς σύγκειται ὑπελογίσθη οὕσα κατὰ $\frac{1}{5}$ πυκνότερα τῆς Γῆς καὶ πεντάχις πυκνότερα τῆς τοῦ Ἥλιου ὥστε, ἐνῶ ὁ ἀστὴρ οὗτος ὑπερτερεῖ αὐτὴν πενήτηκοντα ἑκατομμύρια φορὰς κατὰ τὸ μέγεθος, μόνον κατὰ πέντε ἑκατομμύρια φορὰς ὑπερτερεῖ αὐτὴν κατὰ τὴν ποσότητα τῆς ὕλης.

Ἡ Σελήνη εἰ καὶ οὕσα, μετὰ τὸν Ἥλιον, ὁ ἀστὴρ ὁ ῥίπτων ἐπὶ τῆς Γῆς τὸ μεγαλύτερον φῶς, μολοντοῦτο δὲν εἶναι αὐτόφωτος, ἡ δὲ λάμψις αὐτῆς εἶναι ἀντανάκλασις τῆς τοῦ Ἥλιου λάμψεως· εἰ καὶ οὕσα 400 φορὰς πλησιεστέρα εἰς ἡμᾶς τοῦ Ἥλιου, τὸ φῶς αὐτῆς εἶναι τριακοσίας χιλιάδας φορὰς ἀσθενέστερον ἀπὸ τὸ φῶς ἐκείνου, αἱ δὲ ἀκτῖνες αὐτῆς, συγκεντρωθεῖσαι δι' ἰσχυροτάτων φακῶν, οὐδ' ἔχνος θερμότητος ἐδειξαν. Ἡ τρανωτέρα ἀπόδειξις, τοῦ ὅτι ὁ δορυφόρος τῆς Γῆς φωτίζεται ἀπὸ τὸν Ἥλιον, εἶναι αἱ διάφοροι μορφαὶ ὑφ' ἃς παρουσιάζεται εἰς ἡμᾶς καὶ τὰς ὁποίας οἱ ἀστρονόμοι καλοῦσι φάσεις. Ἐπὶ δύο ἡμέρας καθ' ἕκαστον μῆνα ἡ Σελήνη γίνεται ἀφανὴς, ἀναφαίνεται δὲ μετὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα τὸ ἑσπέρας, ὀλίγον τι μετὰ τὴν δύσιν τοῦ Ἥλιου, ἐν ἔδει τομῆως, μὲ λεπτότατα ἄκρα, ἐστραμμένα πρὸς τὸ ἀντίθετον τοῦ Ἥλιου μέρος καὶ μετ' οὐ πολὺ κρύπτεται ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ὁ τομεὺς οὗτος πλατυνόμενος μένει ἐπὶ περισσότερον χρόνον ὀρατός, τὴν δ' ἑβδόμην ἡμέραν λαμβάνει τὴν μορφήν πλήρους ἡμισφαιρίου· ἡ φάσις αὕτη καλεῖται πρῶτον τέταρτον· τὴν ἀκόλουθον, τὸ φωτεινὸν μέρος αὐτῆς αὐξάνει τὸ κοῖλον δ' ἔχουσα τότε πρὸς τὸν Ἥλιον ἐστραμμένον ἀνατέλει ἀργότερα καὶ διαφωτίζει τὴν νύκτα περισσότερον χρόνον, ἕωσθε τὴν δεκάτην τετάρτην ἡμέραν λάβη σχῆμα καθολοκληρίαν σφαιρικόν· ἡ φάσις αὕτη καλεῖται πανσέληνος. Τὴν ἐπιούσαν τὸ πρὸς δυσμὰς μέρος αὐτῆς ἀρχίζει νὰ φαίνεται ἥττον πλήρης, ἀπὸ ἡμέρας δ' εἰς ἡμέραν ἐξακολουθεῖ νὰ ἐλαττοῦται

μέχρι τῆς εικοστῆς πρώτης, καθ' ἣν καὶ αὖθις λαμβάνει σχῆμα ἡμισφαιρικόν· ἡ φάσις αὕτη καλεῖται τελευταῖον τέταρτον. Τὰ αὐτὰ φαινόμενα, ἅπερ ἐξετέθησαν κατὰ τὴν αὖξησην τῆς Σελήνης, λαμβάνουν χώραν ἀντιθέτως κατὰ τὴν ἐλάττωσίν τῆς, ἀχριστοῦ, ἐν σχήματι λεπτοτάτου τομέως, πλησιάζου καὶ αὖθις τὸν Ἥλιον, καὶ τέλος γίνη ἀφανῆς ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας, ἐν ἀναφανῇ ἐκ νέου, ὡς προεβρέθη. Ἡ περίοδος αὕτη κέκληται νέα Σελήνη.

Ἐκ τῶν ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων γνωστῶν τούτων φάσεων ἐπέισθησαν οἱ ἀστρονόμοι, ὅτι ἡ Σελήνη φωτίζεται ἀπὸ τὸν Ἥλιον, καθόσον αὕτη φαίνεται ἐντελῶς κατὰφωτος, ὅταν εὐρίσκηται εἰς τὸ ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον πρὸς τὸν Ἥλιον μέρος τοῦ Οὐρανοῦ, ἥτοι ὅταν παρουσιάσῃ εἰς τὸν Ἥλιον τὸ αὐτὸ ἡμισφαίριον, ὅπερ παρουσιάζει καὶ εἰς τὴν Γῆν· ἐξ ἐναντίας δὲ παρουσιάζεται σκοτεινὴ, ὅταν εὐρίσκηται μεταξύ τῆς Γῆς καὶ τοῦ Ἥλιου, διότι τότε παρουσιάζει εἰς ἡμᾶς τὸ μὴ φωτιζόμενον ὑπὸ τοῦ Ἥλιου ἡμισφαίριον. Ἐὰν ἡ τῆς Σελήνης τροχιὰ δὲν ἦτο κεκλιμένη ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς, ἠθέλαμεν εἶχει μίαν ἐκλείψιν Ἥλιου καὶ μίαν Σελήνης κατὰ μῆνα, ἀλλὰ τὸ φαινόμενον τοῦτο δὲν λαμβάνει χώραν ἕνεκα τῆς λοξῆς τῶν τροχιῶν κατευθύνσεως ἢ εἰς τὰ σημεῖα ἐκεῖνα, καθ' ἃ ἡ Γῆ, ἡ Σελήνη καὶ ὁ Ἥλιος ἤθελον εὐρεθῆ ἐπ' εὐθείας διερχομένης ἀπὸ τὰ κέντρα των. Ἐὰν τότε ἡ Γῆ εὐρεθῆ μεταξύ Σελήνης καὶ Ἥλιου, ὅτε ἡ Σελήνη καλυπτομένη ὑπὸ τῆς σκιάς τῆς Γῆς δὲν δέχεται, καὶ κατὰ συνέπειαν δὲν ἀντανακλᾷ τὰς ἀκτῖνας τοῦ Ἥλιου, ἔχομεν *ἐκλείψιν Σελήνης*· ἐὰν δ' ἐξ ἄλλου ἡ Σελήνη εὐρεθῆ μεταξύ τῆς Γῆς καὶ τοῦ Ἥλιου, τότε μὴ βλέποντες τὸ φῶς αὐτοῦ ἐπὶ τινὰς στιγμὰς, ἔχομεν *ἐκλείψιν Ἥλιου*.

Τὰς αὐτὰς φάσεις θέλει παρουσιάζει ἡ Γῆ ὁρωμένη ἐκ τῆς Σελήνης, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἐκεῖνη θέλει φαίνεται 13 φορὰς

μεγαλητέρα ταύτης καὶ αἱ φάσεις θέλουν λαμβάνει χώραν ἀντιθέτως.

Ἡ Σελήνη, παρατηρουμένη διὰ τῶν τηλεσκοπίων, φαίνεται μέγας τις δίσκος καταφωτισμένος ὑπὸ τοῦ Ἥλιου, οὐτινος ἡ ἐπιφάνεια ὁμοιάζει πολὺ πρὸς πεपुरακτωμένον μέταλλον, κεκαλυμμένον ἀπὸ σκωρίας. Διακρίνονται πλατεῖαι κηλίδες, δρᾶται καὶ εἰς γυμνὸν ὀφθαλμὸν, αἴτινες ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐνομιζοντο θάλασσαι, ἧδη δὲ κρίνονται ὡς βαθεῖαι κοιλάδες. Εὐκόλως διακρίνει τις ὅτι ἐπὶ τῶν ἀφωτίστων αὐτῶν χωρῶν ὑψοῦνται ὑψηλὰ ὄρη, φωτιζόμενα ὑπὸ τοῦ Ἥλιου, ἀλλὰ μὲν μεμονωμένα καὶ εὐθύγραμμα, ἀλλὰ δὲ κατὰ σειρὰς διαφόρων διευθύνσεων, διακοπτομένων ὑπὸ ἐκτεταμένων πεδιδάδων ἢ ἀπὸ ἀμυδρότερον φῶς προσβαλλομένων. Τὰ ὄρη ταῦτα, ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ὁποίων ἀντανακλᾶται φῶς ζωηρότερον, ῥίπτουσιν ἐπὶ τῆς παρακειμένης εἰς αὐτὰ χώρας σκιάς καταφανεστάτας, τῇ βοήθειᾳ τῶν ὁποίων καταμετρηθὲν τὸ ὕψος των εὐρέθη ὅτι τινῶν ἐξ αὐτῶν εἶναι μιᾶς λεύγης. Τὸ ἰδίως προσελκύον τὴν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ δίσκου τῆς Σελήνης εἶναι κυκλικὰ τινὰ διαστήματα, κενὰ εἰς τὸ μέσον καὶ μὲ χεῖλη ὑψηλὰ, κατὰ πολὺ δὲ ὁμοιάζοντα πρὸς τοὺς κρατῆρας τῶν ἡφαιστίων τῆς Γῆς. Τὸ μέγεθος τοῦ φαινομένου κενοῦ ἀποτρέπει ἀπὸ πᾶσαν πεποίθησιν τοῦ νὰ κριθῶσιν ὡς τοιαῦτα. Ὁ Ἐρσχελ διατείνεται ὅτι εἶδεν ἐπὶ τῆς Σελήνης ἐπὶ πολλὰς νύκτας κατὰ συνέχειαν σημείον τι πεपुरακτωμένον, καὶ ἐκ τούτου ἐσηματίισε τὴν ἰδέαν τῆς ὑπάρξεως ἡφαιστίων ἐπ' αὐτῆς, οἱ νεώτεροι ὁμῶς ἀστρονόμοι ἀπέχουσι πολὺ ἀπὸ τοῦ νὰ παραδεχθῶσι τοιοῦτον πρᾶγμα.

Πάντα τὰ ἐπὶ τῆς Σελήνης φαίνονται ξηρά. Παρατηρήσεις γεγόμεναι ἐπὶ τῶν ἐκλείψεων, καὶ κυρίως ἐπὶ τῶν ἀποκρύψεων τῶν ἀστέρων, ἀπέδειξαν ὅτι ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἀσέ

ρος αὐτοῦ οὐδεμίαν λαμβάνει τὸ φῶς παρατροπὴν, καὶ ἐκ τούτου συμπεραίνεται ἢ ὅτι εἶναι ἐστερημένος καθολοκληρίαν ἀτμοσφαιρας, ἢ ὅτι, ἂν ἔχη τοιαύτην, εἶναι ἀραιότερα καὶ αὐτοῦ τοῦ ὑπὸ τῆς πνευματικῆς ἀντλίας ἀποτελουμένου κενοῦ. Ἄνευ ἀτμοσφαιρας καὶ ἄνευ ἀτμῶν, βεβαίως ἡ Σελήνη στερεῖται θαλασσῶν, ποταμῶν, βροχῶν καὶ νεφῶν, κατὰ συνέπειαν ἀδύνατος ἀποβαίνει πᾶσα σχετικὴ σύγκρισις μεταξὺ τῆς φύσεως αὐτῆς καὶ τῆς Γῆς. Μὴ δυνάμενοι ὅμως νὰ θέσωμεν ὄρια εἰς τὴν θείαν παντοδυναμίαν, τί παράδοξον ἂν ὁ ἀστὴρ ἐκεῖνος κατοικεῖται ὑπὸ ὄντων εἰδικοῦ ὄργανισμοῦ καὶ αἰσθήσεων ὅλως διαφόρων τῶν ἡμετέρων! Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἐκεῖ ἐπικρατεῖ κλίμα λίαν παράδοξον, ὅτι ἡ ἀπὸ τοῦ μεγάλου φύχους πρὸς τὸν μέγαν καύσωνα μετάθασις εἶναι ταχυτάτη. Ἐὰν δὲ ὑπάρχωσιν ἐπὶ τῆς Σελήνης ὄντα λογικὰ, εἶναι βέβαιον ὅτι, ὄντος διαρκῶς ἐστραμμένου πρὸς τὴν Γῆν τοῦ αὐτοῦ ἡμισφαιρίου τῆς Σελήνης, τὰ τὸ ἀντίθετον αὐτῆς ἡμισφαίριον κατοικοῦντα θέλουν ἐκτελεῖ μακρὰ ταξείδια ἵνα ἴδωσι τὴν Γῆν, ἥτις διὰ τῶν θαλασσῶν, τῶν ὀρέων καὶ τῆς νεφελώδους αὐτῆς ἀτμοσφαιρας, θέλει παρουσιάζει αὐτοῖς τὸ καταπληκτικώτερον θέαμα.

(ἀκολουθεῖ)

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περίοδος τοῦ ἀποκλεισμοῦ μέχρι τῆς 7ης Ὀκτωβρίου 1870.

Κεφάλαιον α'.

Συνθῆκαι ἀντιστάσεως τοῦ φρουρίου τοῦ Μέτς.

Προεδρεῖον τοῦ δουκὸς τῆς Ὁμάλης, ἀντιστρατήγου.

Συνεδρίασις τῆς 8ης Ὀκτωβρίου.

Κατάστασις τῶν ἀμυντηρίων ἔργων καὶ τοῦ ὀπλισμοῦ τῶν ἐρυμάτων τὴν 1ην Σεπτεμβρίου. — Ἀπὸ τῆς 1ης Σεπτεμβρίου ὁ στρατάρχης παραιτεῖται πάσης σπουδαίας ἐπιχειρήσεως. Ἡ τύχη τοῦ στρατοῦ εὐρίσκειται λοιπὸν ἔκτοτε συνδεδεμένη μετὰ τῆς τύχης τοῦ φρουρίου τοῦ Μέτς.

Ἦλθεν ἡ στιγμή τοῦ ἐξετάσαι ὅποια ἦτο ἡ κατάστασις τοῦ φρουρίου τούτου ὡς καὶ αἱ συνθήκαι τῆς ἀντιστάσεως αὐτοῦ.

Σπουδαῖα ἔργα ἤρξαντο τῷ 1865, ὅπως τεθῶσιν ἐν πλήρει κατάστασι ἀμύνης τὰ ὀχυρώματα τοῦ κυρίου σώματος τοῦ φρουρίου.

Τῷ 1868 ἀπεφασίσθη νὰ ἐκταθῇ ἡ ἀκτίς ἐνεργείας τῶν ἀμυντῶν διὰ κατασκευῆς πέντε ἐρυμάτων, προωρισμένων νὰ περασπίζωνται τὴν πόλιν ἀπέναντι βομβαρδισμοῦ, καὶ ν' ἀποτελέσωσι στρατόπεδον κεκαρκαωμένον, ὅπερ ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ταυτοχρόνως εἰς καταφύγιον καὶ ὑποστήριγμα τῶν στρατιῶν ἡμῶν. Τὰ ἐρύματα ταῦτα πολὺ ἐπέιγον τῆς τελειότητος αὐτῶν, ὅτι ἐκηρύχθη ὁ πόλεμος, ἀλλὰ, καὶ τοι ἀτελῆ, ἐπαρουσίαζον πολὺ ὑπερτέρας συνθήκας ἀντιστάσεως παρ' ὅσον τὰ ὑπὸ τῶν Ῥώσων αὐτοσχεδιασθέντα ἔργα ἔμπροσθεν τῆς Σεβαστουπόλεως, καὶ ὧν ἡ κυρίεσις ἔγινεν εἰς ἡμᾶς μετὰ τόσας προσπάθειαις καὶ τόσας θυσίας.

Τὰ ἐρύματα τῆς Πλαππεβίλλης (Plappeville) καὶ τοῦ ἀγίου Κεντίνο (1) (Saint-Quentin) εἶχον τὰς τάφρους αὐτῶν ἐσακαμμένας ἐν τῷ

(*) Συνέχεια, ἴδε προηγούμενον φυλλάδιον.

(1) Ἐνιαχοῦ τὰ γαλλικὰ ὀνόματα μεταφράζομεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν, ἐνιαχοῦ δὲ μεταφέρομεν αὐτὰ ὡς ἔγγιστα κατὰ τὴν γαλλικὴν προφορὰν. Ἡ ἀθλιότης αὐτῆ τῆς περὶ κυρίων ὀνομάτων δυσκολίας, περὶ ἧς καὶ εἰς ἑτέρας πραγματείας ἡμῶν ἐγράψαμεν, ἐλπίζομεν νὰ καταπύσῃ μετὰ τὴν περὶ τῆς Σικελίας Ἀκαδημίας, ἐν ἧ ὁ γράμματισμένοι ἡμῶν προσκαλούμενοι καὶ περὶ πλεί-

βράχῳ. Οἱ κρημνοὶ καὶ οἱ ἀντίκρημνοὶ ἦσαν πλήρεις τὰ ἐνδιατήματα κατείχοντο ἤδη ἀπὸ τοῦ χειμῶνος τοῦ 1869—1870. Τὰ τεῖχη καὶ τὰ προχώματα ἦσαν ἔτοιμα, τοῖς ἔμμενοι δὲ μόνον νὰ καλυφθῆ ἑκ γῆς ἢ ἐπιφάνεια τῶν ἐπιχωμάτων καὶ τῶν στηθαίων. Ὁ ὅπλισμός αὐτῶν ἀνήρχετο εἰς πυροβολικὸν τὴν 1ην Σεπτεμβρίου τοῦ μὲν πρώτου εἰς 75, τοῦ δὲ ἑτέρου εἰς 44 πυροβόλα.

Τὸ ἔρυμα τοῦ ἁγίου Ἰουλιανοῦ (Saint-Julien) εἶναι μέγα πεντάγωνον συνιστάμενον ἐκ τεσσάρων κυρίων μετώπων 250 μ. μήκους καὶ λαίμου 500 μ. Οἱ κρημνοὶ ἦσαν σχεδὸν τέλειοι ἐπὶ τῶν τεσσάρων τῆς κεφαλῆς μετώπων καὶ ἐπὶ τοῦ ἡμίσεος τοῦ λαίμου. Τὰ μὴ ἐπενδεδυμένα μέρη εἶχον πασσαλωθῆ. Ῥῆγμα μέγα ὑπῆρχεν ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ προμαχώνος παρὰ τὸν λαίμον, ἐκλείσθη δὲ δι' ἰσχυροῦ δρυφράκτου. Αἱ τάφροι εἶχον σχεδὸν τὸ βάθος αὐτῶν, δὲν εἶχον ὅμως τὸ πλάτος τῶν ἢ ἔμπροσθεν τῶν προμαχώνων τῶν τριῶν τῆς κεφαλῆς μετώπων δὲν ὑπῆρχεν ἀντίκρημνος. Ὁ μέγας κεντρικὸς στρατῶν δὲν ἦτο θλωτὸς, ἐστεγάσθη ὅμως καταλλήλως. Δύο μεγάλοι πυριταποθήκαι, τριακοσίων μέτρων μήκους, στοὰ, μεγάλοι καὶ ἐκτετατάι ὀρθοῦραι, ἐπαρουσίαζον πολῦτιμα μέσα πρὸς σκέπη τῶν ἀνδρῶν καὶ τοῦ ὀλοῦ. Τὰ στηθαῖα τοῦ σώματος ἦσαν σχεδὸν ἐκτισμένα, ἔμμενοι ὅμως κενόν τι ἐν τῷ μέσῳ τῆς τύρριδος (τειχόπυργος, cavalier). Ὁ εἰς πυροβόλα ὅπλισμός ἀνήρχετο τὴν 4ην Σεπτεμβρίου εἰς 73.

Ἐμπρὸς τοῦ ἁγίου Ἰουλιανοῦ ἰσχυραὶ περιβολαὶ ὀργανίσθησαν ἐπὶ τῶν θέσεων Σιατιλλιδὸν (Chatillon) καὶ Γραμμὸν (Gramont).

Τὸ ἔρυμα Κουελὲ (Queuleu) εἶναι μέγα πεντάγωνον ὁμοίου σχήματος μὲ τὸ τοῦ ἁγίου Ἰουλιανοῦ, ἀλλὰ μὲ μέτωπα τριακοσίων πεντήκοντα μέτρων καὶ λαίμον μήκους ἐπτακοσίων μέτρων. Οἱ κρημνοὶ, πελειωμένοι εἰς τὰ τρία καὶ ἡμισυ μέτωπον, ἦσαν σχεδὸν ἔτοιμοι ἐπὶ μεγάλου μέρους τοῦ λαίμου ἔμμενοι δ' εἰσέτι σχεδὸν 450 μ. πρὸς κατασκευὴν. Αἱ τάφροι εἶχον τὸ βάθος καὶ πλάτος αὐτῶν ἐπὶ δύο μετώπων, καὶ μεσαῖον βάθος 7 μ. ἐν τῷ ὑπολοίπῳ, ἐκτὸς τοῦ πλευρικοῦ μετώπου τοῦ ἀριστεροῦ, ἔνθα τὸ βάθος δὲν ὑπερέβαινε τέσσαρα ἢ πέντε μέτρα. Ὁ στρατῶν ὑπὸ τὴν τύρριδα ἦτο τελειωμένος, καὶ ἠδύνατο νὰ δεχθῆ

στῶν ἄλλων θέλουσι σκεφθῆ, ἴσως δὲ δὲν ἀπαξιώσασι καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο, τὸ ἀναγτιρόρητος καθιστῶν γελίας ἀπάσας τὰς μεταφράσεις.

M.

1600 ἀνδρας. Ὑπῆρχον προσέτι μέγας ἀριθμὸς καλυπτηρίων, κυρίως ὑπὸ τοὺς ἐλαφρυντηρίους θόλους τοῦ λαίμου.

Ἡ μεγάλη τύρρις ἦτο ἐντελής. Ὁ εἰς πυροβόλα ἐφοπλισμὸς τὴν 4 Σεπτεμβρίου ἀνήρχετο εἰς 95, ὧν τὰ πλεῖστα ὀλικῆς τῶν 24.

Προκεχωρημένον ὄχύρωμα κατεσκευάσθη ἐπὶ τῶν θέσεων τῶν Βορδ (Bordes), ἔμπροσθεν τοῦ ἐρύματος Βελλεκροά (Bellecroix).

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἔρυμα τοῦ ἁγίου Πριβίτου (Saint-Privat), ὑπῆρχεν ἀπλῶς ὁ ὄγκος αὐτοῦ, δὲν ἐπαρουσίαζεν ὅμως φυλάκτρας, ἀλλ' ὄπισθεν αὐτοῦ ἐξετείνετο ἡ γραμμὴ τοῦ σιδηροδρόμου, ἧς τὸ κεντρικὸν μέρος ἐν ἐκχώματι ἦτο ἀπροσπέλαστον. Ἡ γραμμὴ αὕτη μὲ προπετάσματα καλῶς ὀπλισμένη καὶ ὑποστηριζομένη ὑπὸ τριῶν περιβολῶν, ἀπετέλει ἔργον προκεχωρημένον, ὅπερ ὁ ἐχθρὸς μετὰ πλείστων ὄσων δυσκολιῶν ἤθελε κυριεύσει, καὶ ἔνθα δὲν ἠδύνατο νὰ μείνη ἄλλως τε ὑπὸ τὰ διασταυρούμενα πυρὰ τοῦ ἁγίου Κεντίνου καὶ τοῦ Κουελὲ.

Ἐν συνόψει, κατὰ τὴν 4ην Σεπτεμβρίου τὰ ἐρύματα τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης ἦσαν εἰς πλήρη κατάστασιν ἀμύνης· τὰ δὲ τῆς δεξιᾶς ἦσαν βεβαίως ἀρκούντως προκεχωρημένα, ὅπως ἀνθῆξωσιν εἰς ἐφοδόν, καὶ ὅπως ἀντιπῶσιν εἰς πολιορκίαν τακτικὴν, χάρις εἰς τὰς τολαιοποιήσεις, αἵτινες καθ' ἑκάστην ἐπραγματοποιούντο εἰς τὸν ὄργανισμόν αὐτῶν.

Ἐγκατάστασις γραμμῶν ἀμύνης.

Ἐκτὸς τῶν μονίμων ἀμυντηρίων ἔργων καὶ τῶν χονδρῶν περιβολῶν, περὶ ὧν εἴρηται, τὰ στρατόπεδα τοῦ στρατοῦ ὑπερησπίζοντο διὰ γραμμῶν κανονοστασιῶν, στηριζομένων ἐπὶ τῶν ἐρυμάτων καὶ τῶν περιβολῶν, καὶ αἵτινες, ἐν περιπτώσει πολιορκίας κανονικῆς, ἤθελον συχωρήσει εἰς τὴν φρουρὰν νὰ μηκύνῃ τὴν ἐξωτερικὴν ὑπεράσπισιν.

Ἄλλ' ἐὰν αἱ γραμμαὶ αὗται ἦσαν καλῶς συνδυασμένοι ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦτο, τοῦναντίον ποσῶς δὲν ἀπεκρίνοντο εἰς τὰς συνθήκας ἀμύνης ἐνεργῶ καὶ ἐν ἀποστάσει, τῆς μόνης ἀξίας στρατοῦ μεγάλου.

Ἡ ὑφ' ἡμῶν κατοχὴ ἐπὶ μὲν τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης, τῆς ἀρχῆς τῆς ἀντηρίδος τοῦ ἁγίου Κεντίνου, ἀνωθι τοῦ δάσους τοῦ Σωλονῦ (Saulny) καὶ τῶν Φευῶν (des Fèves), ἐπὶ δὲ τῆς δεξιᾶς ὄχθης, τῆς κορυφογραμμῆς, ἧτις ἐκτείνεται ἀπὸ Μερσύ (Mercy) διὰ Λακουενεξὺ (Laquenexy) μέχρι Βελλεκροά (Bellecroix), ἤθελεν ἀπομακρύνει πολὺ τὰς γραμμάς τῆς κυκλώσεως καὶ ἀποκρῦπει ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἐχθροῦ τὸ ἔνδον

τῶν στρατοπέδων. Ἄλλὰ τὸ ἔδαφος, ἐφ' οὗ ἐγκατεστάθησαν ταῦτα, ὑπῆρξε πόσον περιωρισμένον, ὥστε, ἐὰν ἐν τοῖς σχεδίοις τοῦ ἐχθροῦ περιελαμβάνετο καὶ ὁ βομβαρδισμὸς τῶν στρατοπέδων, οὐδὲν ἤθελε δυνηθῆναι νὰ τὸν ἐμποδίσει.

Ἡ κατάστασις αὕτη, ἣτις δὲν ἤδύνατο νὰ διαφύγῃ τὸ διαπεραστικὸν τοῦ στρατάρχου ὄμμα, προήλθεν, ἐν μέρει, ἐκ τῆς ἀθεβαιότητος, ἣτις ἀπ' ἀρχῆς ἐβάρυνεν ἐπὶ τῆς τύχης τοῦ στρατοῦ. Οὕτω, ὅτε τὴν 26ην αὐγούστου ὁ στρατηγὸς Κοφφινιέρ, ἀνώτερος φρουράρχος τοῦ Μέτς καὶ ἀρχηγὸς τοῦ μηχανικοῦ τοῦ στρατοῦ, ἐχρειάσθη νὰ δώσῃ σημεῖα ἐπὶ τοῦ παραδεκτέου τῆς ἀμύνης συστήματος, λίαν φυσικῶς περιώρισε τὴν ἀνάπτυσιν αὐτῆς εἰς τὴν δύναμιν τῆς μελλούσης φρουρᾶς. Ὡς ἀρχηγὸς τοῦ μηχανικοῦ τοῦ στρατοῦ ὤφειλε νὰ δείξῃ ἄλλην λύσιν· ἀλλ' ὡς ἀνώτερος φρουράρχος τοῦ Μέτς καὶ δυνάμενος, ἐὰν ὁ στρατὸς ἀπεχώρει, νὰ προσκληθῆναι νὰ ὑπερασπισθῆναι τὸ φρούριον, φυσικῶς ὤφειλε νὰ δείξῃ γραμμὰς τῆς φρουρᾶς καὶ ὄχι γραμμὰς στρατοῦ.

Τὸ φρούριον, τὰ ἐρύματα καὶ αἱ γραμμαὶ ἀπετέλουν, ὡς τὸ βλέπει τις, σύνολον ἐπίφοβον, ὅπερ ἤθελε συγχωρήσει, καὶ εἰς ἀνδρείαν φρουράν, καλῶς βοηθουμένην ὑπὸ γενναίων καὶ πατριωτικῶν κατοίκων, νὰ ἀντέξῃ ἐπὶ πλείστον χρόνον. Ἡ διάρκεια τῆς ἀντιστάσεως εἰς τὰς συνθήκας συνθήκας τῆς ἀμύνης ἦτο λοιπὸν ἀπολύτως ὑποταγμένη εἰς τὴν διάρκειαν τῶν τροφῶν.

Ἐνεργὸν μέρος, ὅπερ ὤφειλε νὰ λάβῃ ὁ στρατὸς κρατούμενος ἐντὸς τοῦ χαρακωμένου στρατοπέδου.

Ἡ διαμονὴ τοῦ στρατοῦ ὑπὸ τὰ τεῖχη τοῦ Μέτς μετέβαλεν ὀλοσχῶρως τὰς συνθήκας ταύτας.

Δὲν ἤδύνατο ἐφεξῆς νὰ ὑπάρχῃ κήτημα παθητικῆς ἀντιστάσεως, πάλιν βῆμα πρὸς βῆμα. Ὡς ἐλέγχθη ἐπὶ τῇ συνεντεύξει τῆς 26ης αὐγούστου, ἔπρεπε νὰ ἐπιχειρῶνται μεγάλα ἐξοδοὶ ἢ μὲν κατόπι τῆς δέ, νὰ παρενοχλῆται ἀδιακόπως ὁ ἐχθρὸς, νὰ τῷ ἀφαιρῆται πᾶσα ἀνάπαυσις διὰ προσβολῶν νυκτερινῶν ἢ προσπονημένων, νὰ τῷ ἐπιβάλλωνται, τέλος, τοιοῦτοι κόποι, ὥστε ἡ διατήρησις τοῦ ἀποκλεισμοῦ νὰ τῷ καθίσταται ἀδύνατος.

Ἡ θέσις τοῦ φρουρίου, γειτνιάζοντος πρὸς τὴν μόνον σιδηροδρομικὴν

συγκοινωνίαν, δι' ἧς αἱ ἐπιδραμοῦσκι στρατιαὶ ἐστηρίζοντο ἐπὶ τὴν Γερμανίαν, ἐγένετο διὰ τὸν ἐχθρὸν μέγιστον κίνδυνον· ἔδει λοιπὸν νὰ ἐπωφεληθῶμεν ταύτης πρὸς καταστροφὴν τῆς κυρίας γραμμῆς τῶν ἐπιχειρήσεων αὐτοῦ. Οὕτως ἔπρεπε νὰ ἐννοηθῆναι ἡ ἄμυνα τοῦ Μέτς ἐν τῇ νέᾳ τῶν πραγμάτων καταστάσει, οὕτως ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιοθῆναι ὁ στρατὸς 150,000 ἀνδρῶν, συνηνωμένων ἐν τῷ κεχαρακωμένῳ στρατοπέδῳ.

Ὁ στρατάρχης, ἀντὶ νὰ καταπληχθῆναι (1) συνεπέα τῶν συμβάντων τοῦ Σεδάν καὶ τῶν Παρισίων, ὤφειλε νὰ διπλασιάσῃ τὴν ἐνεργητικότητα αὐτοῦ, καθ' ὅσον ἐμεγεθύνετο ὁ κίνδυνος· οὕτω ἤθελε δυνηθῆναι νὰ γενῆ ὁ σωτὴρ τῆς πατρίδος αὐτοῦ, ἐνῶ ὑπῆρξεν ἀναμφισβητήτως ἐν τῶν ἐνεργητικωτέρων ὀργάνων τῆς ἀπωλείας αὐτῆς.

Ἄλλ' οὐδὲν ἐγένετο πρὸς ὄργανισμὸν ἐνεργῶ ἀμύνης· αἱ στοιχειωδέστεραι προφυλάξεις, αἱ παραγγελόμεναι διὰ τὴν ἄμυναν ἀπλῶν φρουρίων, ἐλησμονήθησαν.

Αἱ τοῦ κανονισμοῦ διατάξεις, αἱ παραγγελόμεναι διὰ τὴν ἄμυναν τῶν φρουρίων παραμελοῦνται εἰς Μέτς.

Τὸ 24ῶ ἄρθρον τοῦ κανονισμοῦ τῆς 13 ὁκτωβρίου 1863 περὶ τῆς ὑπηρεσίας τῶν φρουρίων βῆτως διαγράφει τὰ μέτρα, ἅτινα ὁ ὀπουργὸς τοῦ πολέμου ἢ ὁ στρατηγὸς ὁ διοικῶν τὸν στρατὸν διατάσσει πρὸς τὸν φρουράρχον φρουρίου ἤδη διατελοῦντος ἐν καταστάσει πολέμου καὶ ὅπερ φρονῶσιν ἀπειλούμενον πολιορκίαν.

Ὅτε τὴν 6ην Αὐγ. ὁ στρατηγὸς Κοφφινιέρ ὀνομάσθη ἀνώτερος φρουράρχος τοῦ Μέτς, ἡ ἀρχηγία τοῦ στρατοῦ ἀνῆκε τῷ αὐτοκράτορι·

(1) Tomber dans la stupeur κυριολεκτικῶς «τὰ ἔχασε». Ἡ φράσις αὕτη φαίνεται ἡμῖν λίαν ἀτυχῆς διὰ κατηγορητήριον· ἐνῶ ὁ ἀνακριτὴς ἀνὰ πᾶν βῆμα τῆς διαγωγῆς τοῦ στρατάρχου Βαζαῖν φρονεῖ ὅτι εὕρισκε σκοπὸν, ἢ φράσις αὕτη, ἐλέγχουσα τὸν στρατάρχην οὐχὶ μέγαν, οὐχὶ ἱκανὸν, οὐχὶ μεγαλειόβολον, τὸν ἀπαλλάσσει πάσης ἄλλης κατηγορίας περὶ ἐνεργείας ἐκπροθέσεως. Ἴσως λοιπὸν διέφυγε τὴν προσοχὴν τοῦ κυρίου εἰσηγητοῦ, διότι ἄλλως δὲν ἐξηγεῖται τὸ πρᾶγμα.

αὐτὸς μόνος, ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον, εἶχε τὴν ιδιότητα τοῦ διατάττειν. Ἄλλ' ὅμως ἔνοοι τις ὅτι, ἔλλειψει διαταγῶν προερχομένων ἀπὸ τῆς ἰδίας καὶ ἀπ' εὐθείας πρωτοβουλίας τοῦ ἀρχηγοῦ, καθήκον εἶχεν ὁ στρατηγός, ὁ ἐπιτετραμμένος τὴν ἄμυναν τοῦ φρουρίου, νὰ προκαλέσῃ τὰ μέτρα τὰ ἀρμόζοντα νὰ τὴν ἀσφαλίσωσι. Ταῦτα εἶναι τόσον ἀληθῆ, ὥστε καὶ μέρος τι τῶν μέτρων τῶν παραγγελλομένων ὑπὸ τοῦ διατάγματος ἐλήφθησαν αὐτοβούλως ὑπὸ τοῦ ἀνωτέρου φρουράρχου.

Τὸ γεγονός τοῦτο δεικνύει, ὅτι ἐθεώρει ἑαυτὸν ἐπιφορτισμένον τὴν ἀσφαλῆ ἐκπλήρωσιν τῶν παραγγελιῶν τοῦ διατάγματος· ἐπομένως δὲν δύναται νὰ δικαιολογηθῆ μὴ λαθῶν ἅπαντα τὰ μέτρα, τὰ δεικνύμενα ἐν τῷ διατάγματι, προφασισζόμενος ἔλλειψιν ὀριστικῶν διαταγῶν.

Ἐν τῇ συνεχείᾳ τῆς ἐκθέσεως θέλομεν ἀναζητήσει νὰ ὀρίσωμεν κατὰ πόσον ἡ εὐθύνη τοῦ στρατάρχου Βαζαῖν εὐρίσκεται ἐνοχοποιημένη ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο.

Ἡ λήθη τῶν κανονισμένων μέτρων ὤφειλε νὰ ἐπιδράσει ὀλεθρίως ἐπὶ τὴν ἄμυναν τοῦ Μῆτς καὶ ἐπὶ τὴν τοῦ στρατοῦ τύχην.

Ἐν τῷ ἐπομένῳ κεφαλαίῳ θέλομεν ἰδεῖ τὴν αὐτὴν ἀμέλειαν προσήκουσαν εἰς τὴν σύνταξιν τῶν προμηθειῶν, καὶ θέλομεν ἀποδείξει πῶς ὁ εἰς ἰδιώτας πληθυσμὸς τοῦ φρουρίου ἠδυνήθη τῇ ἀνοχῇ τῆς στρατιωτικῆς ἐξουσίας νὰ ἀξηθῆ κατὰ 20,000 ψυχὰς, ἐν ἀρχῇ τοῦ ἀποκλεισμοῦ, ἐνῶ οἱ κανονισμοὶ παραγγέλλουσι τὴν ἀποπομπὴν τῶν ἀνωφελῶν στομάτων. Ἡ ἀνοχὴ αὕτη ἐγέννα κίνδυνον πραγματικόν, οὐχὶ μόνον ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῶν τροφῶν. Φρούριον πολιορκούμενον ἐκτίθεται πάντοτε εἰς βομβαρδισμόν· πᾶσα ἀξήσισ πληθυσμοῦ δέον νὰ ἀποφεύγηται μετὰ φροντίδος, ὅπως μειωθῶσιν αἱ συνέπειαι τῶν βολῶν τοῦ ἐχθροῦ.

Αἱ στρατιωτικαὶ ἀρχαὶ ἔχουσι τὸ καθήκον, κατὰ τὸ γράμμα τῶν κανονισμῶν, νὰ ἐξαγάγωσιν ἀπὸ παντὸς φρουρίου ἀπειλομένου πολιορκίαν τὰ ἄτομα ξένης ἐθνικότητος· ἡ ἀπόφασις ἦν ἔλαθε πρὸς τοῦτο ὁ στρατηγὸς Κοφφινιέρ ὑπῆρξεν ἐντελῶς ἀνεπαρκής. Ὁ ἀνώτερος φρουράρχος τοῦ Μῆτς ὑπεχρέου τοὺς ξένους, τοὺς καταγομένους ἐκχωρῶν μεθ' ὧν εὐρίσκόμεθα

εἰς πόλεμον, νὰ αἰτήσωσιν ἄδειαν διαμονῆς, ἄνευ τοῦ ὁποίου ὤφειλον νὰ καταλίπωσι τὴν χώραν ἐπὶ ποιῆ φυλακίσεως.

Αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς πρὸς ἀποβολὴν διαταγῆς, ἐν ἣ δεικνύεται ἐν ἀρχῇ τὸ μέσον τῆς ὑπεκφυγῆς, εἶδει τὸ μέτρον τῆς φροντίδος μεθ' ἧς ἐφηρμόσθη.

Μέγας ἀριθμὸς Γερμανῶν ἔλαβον, κατὰ συγκατάθεσιν, ἀδείας διαμονῆς. Αὐτοῦ εὐρίσκομεν τὴν ἐξήγησιν τῆς ἐκτάκτου ἀναπτύξεως τῆς κατασκοπίας κατὰ τὸν ἀποκλεισμόν.

Κεφάλαιον δ'.

Σύνταξις τῶν προμηθειῶν.

Ἡ ἐφοδίασις πολιορκίας διὰ τὸ φρούριον τοῦ Μῆτς δὲν συγκροτεῖται ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ πολέμου. Ὁ στρατὸς τῆς φρουρᾶς τοῦ Μῆτς ἀντέσχε μέχρι τοῦ τελευταίου τεμαχίου ἄρτου. Ἡ περίστασις αὕτη δίδει σπουδαιότητα πρωτίστης ἀξίας εἰς τὸ ζήτημα τῶν τροφῶν. Ἐλήφθησαν ἐγκαίρως τ' ἀναγκαῖα μέτρα πρὸς συγκρότησιν προμηθειῶν ἀρκουσῶν, καὶ ἅπαξ τοῦ φρουρίου κυκλωθέντος, ἡ κατανάλωσις ἐκανονίσθη κατὰ τρόπον ἀσφαλίζοντα τὸ μέγιστον τῆς διαρκείας τῆς ἀντιστάσεως;

Τὰ δύο ταῦτα ζητήματα ἐμελετήθησαν λεπτομερῶς ἐν τῷ τετάρτῳ μέρει τῆς ἐκθέσεως (1)· ἐνταῦθα συνοψίζομεν ἀπλῶς συνοπτικὴν περιλήψιν ἀναπόρευκτον, ὅπως ἐπιτραπῆ ἡμῖν ἡ ἐξακολούθησις τῆς διηγήσεως τῶν συμβάντων.

Ἰδόμεν ἐν πρώτοις τὰ ληφθέντα μέτρα πρὸς συγκρότησιν τῶν προμηθειῶν.

Ὅτε ἀπεφασίσθη ὁ πόλεμος, τὸ φρούριον τοῦ Μῆτς, ὡς καὶ ὅλα τὰ φρούρια τῶν βορειοανατολικῶν μεθωρίων, δὲν περιέκλειεν ἢ τὰς προμηθειῆς τῆς τρεχούσης ὑπηρεσίας. Δὲν ἦτο λοιπὸν ἐν καταστάσει νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βᾶσις ἐπιχειρήσεων καὶ τροφοδοσίας διὰ τὸν στρατὸν καὶ τὸ πᾶν ἀναγκαίως ἔπρεπε νὰ αὐτοσχεδιασθῆ. Μεθ' ὅλας τὰς προσπα-

(1) Ἐκτὸς τοῦ α., β. καὶ γ. μέρους τοῦ κατηγορητηρίου ὑπάρχει καὶ συνέχεια αὐτοῦ, περιέχουσα ἐνδεικτικὰ μέσα καὶ ἐγγραφα, μὴ ἀπολύτως ἀναγκαῖα πρὸς μάρτυσιν ἰδέας ἐπὶ τοῦ πράγματος ἢ τῆς κατηγορίας. Ἴσως τοῦτο δὲν εἶδον εἰς τὸ κοινόν.

θείας τοῦ ἐπιμελητηρίου ἢ ἔλλειψις προτομασίας ἔσχεν. ὡς ἀναπόφεικτον συνέπειαν τὴν παραχρῆν, τὴν παραβλάπτουσαν συσσωρεύειν καὶ τὴν σύγχυσιν.

Ὁ σκοπὸς τῆς ἀρχηγίας ἦτο ν' ἀναλάβῃ τὴν ἐπίθεσιν ἐν τῇ ἰδίᾳ ταύτῃ συνεκεντρώθησαν μέρος τῶν προμηθειῶν εἰς τὰς μεθορούς πόλεις, τὰς ὠρισμένας νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς βάσις ἐπιχειρήσεως, τουτέστι τὴν Φορβάχ καὶ τὴν Σαῖραγγεμλίνην. Ὁργανίσθησαν ἐν γραμμῇ δευτέρα μεγάλα ἀποθήκαι εἰς Μέτζ καὶ Στρασοῦργον. Καθισταμένων οὕτω ἀποθηκῶν ἐν πόλεσιν ἀνοικταῖς, ἐκινδυνεύομεν νὰ ἀπολέσωμεν τὸ πᾶν εἰς τὴν ἐλαχίστην ὀπισθοδρόμησιν. Τοῦτο ἐνοήθη, ἀλλὰ λίαν ὀψέ, ὅτε ἡ ἦττα τῆς Φορβάχ ὑπεχρέωσε τὸν στρατὸν νὰ ὑποχωρήσῃ.

Ἡ ἐπὶ τὴν Σιαλῶν ὑποχώρησις, διαταχθεῖσα ἀπὸ τῆς 7 αὐγ., ἐμελλε νὰ ἔχῃ συνέπειαν ἄμεσον τὴν πολιορκίαν ἢ τοῦλάχιστον τὸν ἀποκλεισμόν τοῦ Μέτζ. Τὰ μέτρα τὰ ἐπιβαλλόμενα, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τῷ ἀρχηγῷ τοῦ στρατοῦ καὶ τῷ φρουράρχῳ, ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν κανονισμῶν, καθίσταντο ἀνάγκη κατεπείγουσα.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν τροφίμων, ἀνῆκε τῷ πρώτῳ (Βαζαῖν) νὰ διατάξῃ τὰ μέτρα ταῦτα, τῷ δὲ δευτέρῳ νὰ τὰ ἐκτελέσῃ κατὰ τὸ γράμμα τοῦ διατάγματος τοῦ 1862, ἧτοι ὥφειλε νὰ συγκροτήσῃ τὰς προμηθείας τῆς πολιορκίας, νὰ ἀπομακρύνῃ τὰ ἀνωφελῆ στόματα, νὰ προσκαλέσῃ τὴν πολιτικὴν ἀρχὴν νὰ ἐπισπεύσῃ τ' ἀναγκαῖα μέτρα, ὅπως ἀσφαλισθῇ ἡ τροφὴ τῶν κατοίκων καὶ ἡ συγκέντρωσις τῶν πόρων, οὓς ὁ τόπος ἠδύνατο νὰ προσφέρῃ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς φρουρᾶς, νὰ εἰσαγάγῃ ἐν τῷ φρουρίῳ τοὺς δημητριακοὺς καρπούς καὶ τὰ κτήνη, νὰ συγκροτήσῃ τὸ κομητάτον τῆς ἐπαγρυπνήσεως τῶν ἐπιτηδείων, ὁ ὁπουργὸς τοῦ πολέμου παρήγγειλε, τῇ 7ῃ Αὐγ., τὸν σχηματισμὸν ἐφοδίων πολιορκίας τοῦ φρουρίου, ἀλλ' ἡ διαταγὴ αὕτη δὲν ἐξέτελέσθη. Βάσις ἐφοδίων πολιορκίας τοῦ φρουρίου ὠργανίσθη ἀργότερον μόνον διὰ τὸ Μέτζ μὲ τὰ μεγάλα ποσὰ ἀλεύρου καὶ τροφίμων ἐκστρατείας, ἅτινα ἡ διαχείρισις εἶχεν ἐν αὐτῷ συγκεντρώσει διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ κυρίως εἰπεῖν ἐξοπλισμοῦ.

Οἱ πόροι τῆς χώρας τῶν πέριξ τοῦ Μέτζ δὲν συνελήθησαν. — Ὁ στρατὸς ὑποχωρῶν παρήτει τῷ ἐχθρῷ χώραν εὐφορον.

Ἡ συγκομιδὴ τοῦ 1870 εἶχε συλλεγῆ καὶ ὑπῆρχον εἰς ὅλα τὰ χωρία ἀπέραντοι πόροι δημητριακῶν καρπῶν καὶ ἵπποφορῆς, χωρὶς νὰ ἀριθμησόμεν πολυάριθμα κτήνη. Τὸ πᾶν ἐπέταττε νὰ προδῶσιν ἄνευ ἀργοπορίας, εἴτε δι' ἀγορᾶς, εἴτε διὰ νομίμου ἀπαίτησεως, εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τῶν ἐφοδίων τούτων. Ὑπῆρχε δὲ διπλοῦν πρὸς τοῦτο συμφέρον, τὸ μὲν νὰ προμηθευθῶσι πόρους, τὸ δὲ νὰ στερήσωσι αὐτῶν τὸν ἐχθρόν. Δυστυχῶς οὐδεμίαν πρὸς τοῦτο ἐδόθη διαταγὴ οὔτε ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ στρατοῦ, οὔτε ὑπὸ τοῦ ἀνωτέρου φρουράρχου.

Παραδοχὴ ἐν τῆς τοῦ φρουρίου 20,000 φυγάδων τῆς ἐξοχῆς. — Ὅχι μόνον οὐδὲν ἐγένετο ὡς πρὸς τὴν εἰσκόμισιν τῶν τροφίμων, ἀλλ' ἀντὶ νὰ ἀποπέμψωσι τοῦ φρουρίου τὰ ἀνωφελῆ στόματα, ἠνέωξαν τὰς πύλας εἰς τοὺς ἀγρότας.

Ἀπόφασις τοῦ νομάρχου τῆς 40 Αὐγ., ἐκδοθεῖσα τῇ διαταγῇ τοῦ στρατηγοῦ Κοφφινιέρ, ἐκανόνισε τὴν ζήτην ταύτην προσβολῆν τοῦ κανονισμοῦ, ὀρίζουσα ὅτι οὐδεὶς εἶναι δεκτὸς ἐντὸς τοῦ φρουρίου, ἐὰν μὴ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ τροφίμα τοῦλάχιστον διὰ 40 ἡμέρας. Ὡς πᾶς τις καλῶς ἐννοεῖ, ἡ βεβαίως αὕτη τῶν τροφίμων ἦτο δυσκολωτάτη, διὸ καὶ ἀπέναντι τοῦ πάντοτε αὔξοντος βέβηματος τῶν προσφευγόντων ἠναγκάσθησαν, τὴν 12ην αὐγ., νὰ ἀνακαλέσωσι τὴν ἀπόφασιν. ἦτο ὅμως λίαν ἀργά, διότι ἤδη πλεόν τῶν 20,000 ἀτόμων εἰσελθόντα ἠΐξθησαν τὸν εἰς πολίτας πληθυσμὸν τοῦ Μέτζ, μετροῦντος οὕτω 70,000 κατοίκων.

Κατάστασις τῶν ἐπιτηδείων ἐν Μέτζ, ὅτε ὁ στρατάρχης Βαζαῖν ἀνέλαβε τὴν ἀρχηγίαν. — Καθ' ἣν στιγμήν ὁ στρατάρχης Βαζαῖν ἀνελάμβανε τὴν ἀρχηγίαν, τὴν 12ην αὐγ., ὑπῆρχον ἐν τῷ φρουρίῳ τοῦ Μέτζ, κατὰ τὸ λέγειν προσώπων ἀρμοδίων τροφίμα διὰ περίοδον 60—70 ἡμερῶν διὰ τὸν τακτικὸν τῆς πόλεως πληθυσμὸν (50,000), ἧτοι διὰ 50 ἡμέρας συνυπολογιζομένων καὶ τῶν προσφύγων (20,000). Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἐπιτήδεια διὰ τὸν στρατὸν, ἐνεκεν τῆς ἀταξίας τῆς βασιλευσούσης εἰς τοὺς σιδηροδρομικοὺς σταθμοὺς, οὐδὲν σαφῶς ἐγινώσκετο. Ὑπελόγιζον εἰς τὸ ποσὸν 23 — 28 ἡμερῶν τροφίμα διὰ τοὺς ἄνδρας ἐπὶ 200 χιλιάδων τροφοδοτούμενων στρατιωτικῶν καὶ εἰς τὸ ποσὸν 12—15 ἡμερῶν νομῆς διὰ τοὺς ἵππους ἐπὶ 50,000. Οὐχὶ ἀλόγως ἠδυνήθη νὰ εἴπῃ ὁ στρατάρχης, ὅτι αἱ στρατιωτικαὶ ἀρχαὶ δὲν ἔλαβον ἔπαντα τὰ κατ' ἀλλήλα

μέτρα πρὸς ἀσφάλεισιν τροφίμων· ἀδίκως ὁμως συγκατάληξις εἰς τὴν ἐπιπλήξιν ταύτην τὰς πολιτικὰς ἀρχάς, αἷς ἀπέκειτο, μόνον ἢ φροντίς νὰ συμμορφῶνται πρὸς τὰς ὁδηγίας τοῦ ἀνωτέρου φρουράρχου, καὶ αἵτινες ἐξετέλεσαν πάντοτε μετ' ἀφοσιώσεως καὶ πατριωτισμοῦ τὰς δεδομένας αὐταῖς παραγγελίας καὶ διαρκῶς ἔλαβον τὴν πρωτοβουλίαν τῶν προτάσεων τῶν ἀρμοζουσῶν πρὸς μὴκυνοῖν τῆς ἀντιστάσεως. Ἐφ' ἑτέρου ὁμως ὁ στρατάρχης Βαζαῖν οὐδέ μιλαν ἔδωκε διαταγὴν ἐπὶ προβλήσει πολιτορκίας τοῦ φρουρίου. Ἐὰν ἠδύνατο νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἦτο πρᾶγμα γινόμενον ἡδὴ, ὄφειλε τοῦλάχιστον νὰ βεβαιωθῆ περὶ τοῦ του καὶ πληροφορηθῆ περὶ τῶν ἀναγκῶν τοῦ φρουρίου, ὅπερ ἐπρόκειτο νὰ καταλήπῃ εἰς ἑαυτό.

Δύναται τις νὰ παραδεχθῆ ὅτι ἀπέναντι τῶν προσπαθειῶν, αἳ ὁ στρατὸς τοῦ Σιαλὼν ἔμελλε νὰ καταβάλῃ, ὅπως ἀπαλλάξῃ τὸν στρατὸν τοῦ Μῆτς, ὁ στρατάρχης ἠδύνατο μέχρι τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ Ἰουλίου νὰ θεωρῆ τὴν διαμονὴν αὐτοῦ ὑπὸ τὰ τείχη τοῦ φρουρίου ὡς προσωρινήν. Δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ τὴν ἰδέαν ταύτην ἀπὸ τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἔμαθε τὴν καταστροφὴν τοῦ Σεδάν, ἀφοῦ ἔκτοτε ἐθεώρησεν ὡς ἀδύνατον νὰ ἐξέλθῃ, ὡς τὸ ἐβεβαίωσαν αἱ ἰδίαι αὐτοῦ διακηρύξεις.

Οὐδέ μίαν ἐγένετο προσπάθεια πρὸς βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τῶν ἐπιτηθειῶν. — Κατὰ τὴν πρώτην περιόδον, ἥτις ἀνταποκρίνεται εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον, αἱ προσπάθειαι τῆς ἀναγκῆς τῆς ἀξίσεως τῶν ἐπιτηθειῶν τοῦ φρουρίου ἄντινα ἡ διαμονὴ τοῦ στρατοῦ του ἔμελλε νὰ ἐλαττώσῃ, καὶ νὰ ὄφειλε τῆς ἀνισχύρου ἔθρικῆς κατοχῆς τῆς πεδιάδος τοῦ κάτω Μοζέλλα, καὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης (συνεπεία τῆς συγκεντρώσεως τοῦ ἔχθρου ἐπὶ τῶν ὀροπέδιων τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης κατὰ τὰς πρώτας τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἡμέρας), ὅπως εἰσοκομίσῃ εἰς Μῆτς τὰς συγκαομιδὰς τῶν μερῶν τούτων. Οὐδὲν ἐπὶ τῶν σκοπῶν τούτων ἐδόκιμα ἴσθη.

Κατὰ τὰς καταστάσεις τὰς χορηγηθείσας εἰς τὸν ἀρχηγὸν καὶ τὰς πληροφορίας τὰς δοθείσας ὑπὸ τῶν ἀρμοδιωτέρων προσώπων, τὰ ἐπιτήθειαι τῶν ἐπιτηθειῶν, ὅσον καὶ τῆς πόλεως, ἠδύνατο νὰ ἀνέρχωνται

κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἰουλίου εἰς 38—39 ἡμέρας ἄρτου πρὸς 750 γραμμάρια. Ἦργισεν ἡ κατανάλωσις τοῦ ἰσπίου κρέατος. Τὸ ἔλας ἔλειπεν. Ἡ κατάστασις αὕτη ἐπέβαλλε τὴν χρῆσιν μέτρων ταχέων καὶ ἐνεργητικῶν τῶν ὅσον πρὸς φειδῶ, ὅσον καὶ πρὸς αὔξησιν τῶν ἐπιτηθειῶν.

Πρὸς ἐπιτεξιν τοῦ πρώτου τούτων ὄφειλον νὰ ἐρευνήσῃ μετὰ μεγίστης ἀκριβείας ὅλους τοὺς ὑπάρχοντας πόρους, νὰ τοὺς συνενώσῃ καὶ νὰ θέσῃσιν εἰς μερίδα, ἀνευ ἀναβολῆς, τοὺς τε κατοίκους καὶ τὸν στρατὸν, τέλος ὄφειλον νὰ ἐλαττώσῃ τὸ ποσὸν τῆς μερίδος εἰς τὸ ἀπολύτως ἀναγκαῖον καὶ ν' ἀποφύγῃ μετὰ φροντίδος πᾶσαν σπατάλην.

Ἄτυχῶς οὐδὲν τοιοῦτον ἐγένετο, καὶ μέτρα τινὰ, ἄντινα ὁ στρατάρχης περιορίσῃ νὰ παραγγείλῃ κατόπιν, ἀπεφασίσθησαν λίαν ἀργά, καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο ὑπῆρξαν ἀνεμώλια.

Ἐν συνόψει, ἐὰν ἀπὸ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ὠνομάσθη ἀνώτερος φρουράρχος τοῦ Μῆτς ὁ στρατηγὸς Κοφφινιέρ, ἠμέλησε νὰ λάβῃ τὰ ἀναγκαῖα μέτρα ὅπως συγκεντρώσῃ εἰς τὸ ὠχυρωμένον στρατόπεδον τοὺς πόρους τῆς χώρας εἰς σίτον, νομάς καὶ κτήνη, ὁ στρατάρχης Βαζαῖν τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν περιεβλήθη τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ὄλου στρατοῦ δὲν ἔδωκεν οὐδέ μιλαν διαταγὴν πρὸς ὄργανισμὸν τῶν ἐπιτηθειῶν τοῦ φρουρίου, ὅπερ ἔμελλε νὰ καταλήπῃ εἰς ἑαυτό. Ἀργότερα, ὅτε ἐπανελθὼν εἰς τὸ ὠχυρωμένον στρατόπεδον ἐπρόκειτο νὰ φροντίσῃ νὰ ζήσῃσιν τὰ στρατεύματά του ἐκ τῶν ἀποθηκῶν τοῦ φρουρίου, οὐδὲν μέτρον ἔλαβε πρὸς συλλογὴν τῶν πόρων, οἵτινες εὐρίσκοντο πλησίον τῶν στρατοπέδων αὐτοῦ, οὐδὲ ὅπως ἐξοικονομήσῃ τοὺς πόρους οὗς διέθετο. Ἀποδεικνύεται εἰς τὸ μέρος τῆς ἐκθέσεως, τὸ ἰδίως ἀφαιρωμένον εἰς τὰς προμηθείας, ὅτι ἠδύνατο εὐκόλως νὰ προμηθευθῶσι, πλησίον, τροφὰς διὰ μῆνα, καὶ ὅτι, μὲ φρόνιμον οἰκονομίαν εἰς τὴν κατανάλωσιν τῶν ὅσα εἶχον εἰς τὰς ἀποθήκας ἠδύνατο νὰ μὴκύνῃσιν τὴν διάρκειαν κατὰ περίοδον ἴσου χρόνου.

Κεφάλαιον γ'.

Ὁ στρατὸς μανθάνει τὰ συμβάντα τοῦ Σεδάν καὶ τὴν ἐπανάστασιν τῆς 4ης Ἰουλίου. Ὁ στρατάρχης φέρει εἰς γνῶσιν τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ τὴν Κυβέρνησιν τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης.

Ἡ εἰδήσις τῆς καταστροφῆς τοῦ Σεδάν (Sedan) ἀφίκετο τῷ στρατάρχῃ τὴν 4ην Ἰουλίου. Τὴν ἡμέραν ταύτην ὁ ταγματάρχης τῶν ἐπιτελῶν Σαμουήλ, προσκεκολλημένος εἰς τὸ τμήμα τῶν πληροφοριῶν, μεταβὰς ὡς ἀπεσταλμένος ὅπως διαπραγματευθῆ, τὴν ἀνταλλαγὴν πληγωμένων τῆς 1ης Ἰουλίου, ἔμαθεν ἀπὸ τὸν ἐπιτελάρχην τοῦ στρατοῦ Μαντάυφελ (Manteuffel) τὴν συνθηκολόγησιν τοῦ Σεδάν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ αὐτοκράτορος. Τίνες ἠδύνατο νὰ ᾧσιν αἱ συνέπειαι τῆς νέας ταύτης καταστροφῆς; Τὸ αὐτοκρατορικὸν σύστημα ἠδύνατο νὰ ἐπιζήσῃ εἰς τὴν καταστροφὴν ταύτην, ἢ ἡ στρατιωτικὴ τῆς Γαλλίας κατάστασις, ἥδη διακινδυνεύουσα, ἔμελλε νὰ χειροτερεύσῃ ἀκόμη διὰ τοῦ μάλλον ἐπικινδύνου τρόπου, δι' ἐπαναστάσεως;

Μόλις τὴν 10ην Ἰουλίου ὁ στρατάρχης ἐπέστη ὀριστικῶς ἐπὶ τῶν τρομερῶν τούτων ζητημάτων. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀφίκετο εἰς τὰς προφυλακὰς ἀξιωματικὸς τοῦ πεζικοῦ, ὁ λοχαγὸς Λεγιόανδρ (Léonard), ὅστις, πληγωθεὶς εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ Σαρρέβρυκ, ἐλήφθη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀπὸ τοῦ ἐδάφους καὶ ἀντηλλάσσετο ἥδη ὁ ἀξιωματικὸς οὗτος ἔσχε γνῶσιν τῶν γαλλικῶν ἐφημερίδων μέχρι τῆς 5ης Ἰουλίου, ὡς καὶ τῶν τελευταίων γερμανικῶν ἐφημερίδων.

Ὁδηγηθεὶς παρὰ τῷ στρατάρχῃ, τῷ ἐγνωστοποίησε τὰ συμβάντα τῆς 4ης Ἰουλίου, τὴν ἀνακέρυξιν τῆς δημοκρατίας καὶ τὴν σύνθεσιν τῆς Κυβερνήσεως τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ στρατηγοῦ Τροσσὺ (Trochu). Ὁ λοχαγὸς διετάγη νὰ φυλάξῃ ἀπόλυτον σιωπὴν.

Τὰ νέα, ἅτινα ἔφερον, ἐπεβεβαιώθησαν τὴν ἐπαύριον, 11ην, ὑπὸ τοῦ ταγματάρχου Σαμουήλ, ὅστις μεταβὰς ἔνεκεν τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ καὶ πάλιν εἰς τὰς προφυλακὰς, ἀνέγνω ἐφημερίδα γερμανικὴν, τὴν Ἐφημερίδα τοῦ Σταυροῦ, ἣτις οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ἄφινεν πρὸς τῶν πληροφοριῶν τῶν συλλεγεῖσάν ὑπὸ τοῦ λοχαγοῦ Λεγιόανδρ.

Τὰ σοβαρὰ ταῦτα νέα ἀναμφιβόλως ἔμελλον νὰ γίνωσι γνωστά. Ὁ στρατάρχης ἠθέλησε νὰ τὰ ἀγγείλῃ ὁ ἴδιος πρὸς τοὺς ἀρχηγούς τῶν σωμάτων καὶ τοὺς στρατηγούς τῶν μεραρχιῶν, καὶ τοὺς συνήθρουν ἐπὶ τούτῳ τὴν 12ην Ἰουλίου εἰς τὸ στρατοπεδάρχαιον αὐτοῦ.

Ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἐξέθηκε τὰ γεγονότα ἅτινα ἐτελέσθησαν, καὶ χαράττων τὸν σκοπὸν, ὃν ἠθελε νὰ δώσῃ ἐφεξῆς εἰς τὸν στρατὸν, ἐκήρυξεν ὅτι ἀπέναντι τῆς καταστροφῆς τοῦ στρατοῦ τοῦ Σεδάν, ὄφειλον νὰ παραιτηθῶσι τῶν μεγάλων ἀγώνων, νὰ περιορισθῶσι δὲ, ὅπως διατηρήσωσι τὴν ζέσιν τῶν στρατευμάτων, εἰς μικρὰς ἐπιχειρήσεις λεπτομερείας, ὡν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν σωμάτων ἔμελλον νὰ λαμβάνωσι τὴν πρωτοβουλίαν οὕτως ἔμελλον νὰ περιμένωσι τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως. Τέλος ἐπεφόρτισε τοὺς στρατηγούς νὰ κοινοποιήσωσιν εἰς τὰ στρατεύματα αὐτῶν ὅ,τι ἤκουσαν. Ἐκαστος ἀπεσῦρθη σιωπηλός.

Ἐρωτηθεὶς ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ποίαν κυβέρνησιν ὑπαίτιτο, ὁ στρατάρχης ἀπεκρίθη ὅτι, ἐὰν ὠμίλησε νὰ περιμένωσι τὰς διαταγὰς τῆς κυβερνήσεως, οὗτινος δὲν διατηρεῖ ἀκριβῶς μνήμην, ἐνόει τὴν τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης.

Πληροφορίαι πορισθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Κ. Δεβαίν (Debain). Ἡ κοινοποίησις αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀρχηγούς τῶν σωμάτων. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν, 12ην Ἰουλίου, εἰς γραμματεὺς πρεσβείας, ὁ κ. Δεβαίν, ὅστις ἦτο προσκεκολλημένος εἰς τὸ γενικὸν ἐπιτελεῖον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ πολέμου, φρονῶν ὅτι αἱ ὑπηρεσίαι αὐτοῦ ἠθελον εὐρεῖ χρῆσιν ὠφελιμωτέραν ἀλλαχού ἢ εἰς Μετς, ἠτήσατο καὶ ἔλαβε παρὰ τοῦ στρατάρχου τὴν ἄδειαν νὰ προσπαθῆσῃ νὰ διεέλθῃ, ὑπὸ πλαστὸν ὄνομα, τὰς πρωσσικὰς γραμμάς. Συλληφθεὶς καὶ ὀδηγηθεὶς εἰς Ἄρς, διήλθεν ἐκεῖ τὴν ἡμέραν ἐν τῇ συντροφίᾳ ἀξιωματικῶν Ἐσσῶν, ἀναμένων τὴν ἀπόφασιν τοῦ πρίγκηπος Φρεδερικου Καρόλου. Οἱ ἀξιωματικοὶ οὗτοι τῷ ἐζωγράφησαν τὴν κατάστασιν τῆς Γαλλίας θλιβερωτάτην, τῷ ἔδωσαν πρὸς ἀνάγκωσιν ἐφημερίδας τινὰς, τῷ ἀνήγγειλαν τὴν ἄλλως τε πρόωρον εἰδήσιν τῆς παραδόσεως τοῦ Στρασβούργου, ὡς γενομένην τὴν 9ην. Ἀρνηθείσης αὐτῷ τῆς ἀδείας νὰ διεέλθῃ τὰς γραμμάς, ὁ Κ. Δεβαίν ὑπεχρεώθη

νά επανακαμφθῆις τὰς γαλλικὰς προφυλακὰς. Τὴν 13ην Ἰουλίου συνέταξεν οἰκοθεν ὑπόμνημα ἐμπιστευτικὸν διὰ τὸν στρατάρχη, ἐν ᾧ συνεκφαλαίω τὰς συνομιλίαις του καὶ τὰς εἰδήσεις ἄς ἀνέγνω εἰς τὰς γερμανικὰς ἐφημερίδας. Τὸ συμπέρασμα τοῦ ἐγγράφου τούτου ὀρίζει τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ.

«Ἐν συνόψει, ἔλεγεν ὁ κ. Δεβαῖν, ἐξακόσαιοι χιλιάδες Γερμανῶν ἐπὶ τοῦ γαλλικοῦ ἑδάφους οὐδεμία ἐφεξῆς ἐν Γαλλίᾳ κανονικῶς ὀργανισμένη στρατιὰ, ἐκτὸς τῆς τοῦ Μετς, οὐχὶ ἰσχυρὸς ἐνθουσιασμὸς διὰ τὸ ἐθνικὸν ζήτημα ἐν ταῖς καταληφθεῖσαις ἐπαρχίαις. Πλήρης ἐνότης τῶν Γερμανῶν διὰ τὸν θρίαμβον τοῦ σκοποῦ. Πᾶσα συζήτησις ἐπὶ τοῦ σχήματος τῆς κυβερνήσεως ἀφεθεῖσα μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου. Οὐδεμία πιθανότης ἐνόπλου ἐπεμβάσεως τῆς Αὐστρίας. Ἡ Αὐστρία καὶ Ἡ Ρωσσία ἐργάζονται διὰ τὴν εἰρήνην, χωρὶς εἰσέτι νὰ δηλώσωσι τῇ Ρωσσίᾳ τὰς πρὸς παραδοχὴν βάσεις. Μεγάλῃ προσπάθεια τοῦ ἑθρικοῦ στρατοῦ κατὰ τῶν Παρισίων. Τὸ Μετς ἀφίεται εἰς τὸ μετὰ ταῦτα. Πολιορκία προσεχῆς, ἐντὸς ἐξ ἡ ὀκτώ ἡμερῶν, ὅτε θέλει φθάσει τὸ βαρὺ πυροβολικόν».

«Ἄμα λαβὼν γινῶσιν τοῦ ἐγγράφου τούτου, ὁ στρατάρχης παρήγγειλε νὰ ἀποσταλῶσιν ἀντίγραφα πρὸς τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν σωμάτων. Ἡ λογικὴ καὶ οἱ στρατιωτικοὶ κανονισμοὶ τῶ ἐπέβαλον ἐν τούτοις ὡς καθήκον νὰ κρατήσῃ μυστικὸν ἔγγραφον τοιαύτης φύσεως. Τὸ διάταγμα τοῦ 1863 εἶναι ὀριστικὸν ὡς πρὸς τοῦτο· ὁ φρουράρχος φρουρίου πολιορκουμένου ὀφείλει νὰ κωφεύῃ εἰς τὰς εἰδήσεις ἄς ὀχθρὸς τῷ μεταβιβάζει· πολλῶ μᾶλλον τῷ ἀπαγορεύεται νὰ τὰς κοινολογῇ καὶ τὰς μεταδίδῃ, διότι τὸ πρῶτον αὐτοῦ καθήκον εἶναι νὰ συντηρήσῃ τὸ ἥθικόν τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ καὶ ν' ἀποφύγῃ πᾶν ὅτι εἶναι φύσεως προσβαλλούσης αὐτό».

Τὰ αἰσθητά ταῦτα ἀνεφάνησαν αὐτομάτως ἐν τῷ ἐπιτελεσθῆναι τοῦ. Ἰδοὺ τί λέγει ὁ συνταγματάρχης Νώγγης (Nugues), ἐπιφορτισθεὶς τὴν μεταβίβασιν τῆς ἐκθέσεως ταύτης.

«Γινώσκων ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἐγγράφου ἐμπιστευτικοῦ, προσέκλεισα πρὸς ἀξιώματικούς ἵνα ὀϊδίοις τοῖς ὑπαγορεύσω. Ἐφ' ὅσον προεχώρουν ἐν τῇ ἐργασίᾳ ταύτῃ, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀποφύγω αἰσθητά τι θλιθερὸν ὅπερ μὲ κατέλαθε, βλέποντα ὅτι ἀνακοινοῦνται τοῖς ἀρχηγοῖς

τῶν σωμάτων πληροφοραὶ τοιαῦτα. Οἱ ἀξιώματικοὶ οἱ καθ' ὑπαγόρευσιν μου γράφοντες συνεμερίσθησαν τὴν γνώμην μου, καὶ τὸ ἐξεδήλουν ζωηρῶς. Ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὸν ἐπίλογον, εἶπον τοῖς κυρίοις τοῦτοις· «Σταθῶμεν ἐδῶ· μεταβαίνο νὰ διαμαρτυρηθῶ παρὰ τῷ στρατηγῷ Ζαρράς (Jarras) κατὰ τῆς μεταβιβάσεως τοῦ ἐγγράφου τούτου». Παρετίρησα τῷ στρατηγῷ ὅτι εὕρισκον ἐπικίνδυνον καὶ ἐνοχοποιητικὴν τὴν μεταβίβασιν τοιοῦτου ἐγγράφου, ὅτι ἐγένετο ὅπως ῥίψη τὴν ἀποθάρρυνσιν ἐντὸς τοῦ στρατοῦ. Ὁ στρατηγὸς Ζαρράς, ὅστις δὲν εἶχεν ἀναγνώσει τὴν ἐκθεσιν τοῦ κ. Δεβαῖν, ἀφοῦ ἔλαθε γινῶσιν τοῦ τελικοῦ ἐπιλόγου μοὶ εἶπε· «Μεταβαίνο νὰ ὀμιλήσω περὶ αὐτοῦ πρὸς τὸν στρατάρχη». Μετὰ τινὰς στιγμὰς ἐπανῆλθε καὶ μὲ διέταξε νὰ ἀφαιρέσω τὸν ἐπίλογον τοῦτον εἰς τὰ ἀντίγραφα ἄτινα ἐμελλον νὰ πεμφθῶσι πρὸς τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν στρατευμάτων. Μοὶ προσέθηκε δὲ ὅτι ἐπρόκειτο νὰ ἀναγνωσθῇ εἰς ἕκαστον τῶν ἀρχηγῶν τῶν σωμάτων τὸ ἀντίγραφο, ὅπερ τῷ ἦτο ὀρισμένον καὶ κατόπιν ἦθελεν ἐξαφανισθῆ. Ἡ ἀνακοίνωσις αὐτῇ ἐλάμβανεν οὕτω χαρακτῆρα λαθραίου, δυνάμενον νὰ γεννηθῆ τὰς παραδοξοτέρας ταραχὰς.

Ἐθεωρήσαμεν καθήκον νὰ ὀρίσωμεν ἀκριβῶς τὴν φύσιν τοῦ ἐπιποδοῦ τοῦτου, διότι σημεῖοι τὸ πρῶτον βῆμα ὀπερ ὀ στρατάρχης ἔκαμεν ἐν τῇ σειρᾷ ταύτῃ τῶν διαδημάτων, ἄτινα ἔσχον ὡς ἀποτέλεσμα τὸ ῥίπτειν τὴν ἀνησυχίαν καὶ τὴν ἀποθάρρυνσιν ἐν ταῖς τάξεσι ταῦ στρατοῦ.

Αἰτησαμένης τῆς ἀνακρίσεως ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τοῦτου ἐξηγήσεις, ὁ στρατάρχης ἀπεκρίθη ὅτι ἐὰν ἀνεκοίνωσε τὰς εἰδήσεις τὰς μεταβιβαθείσας ὑπὸ τοῦ Κ. Δεβαῖν, τὸ ἔπραξεν ὠθούμενος ὑπὸ αἰσθημάτων χρηστέτητος πρὸς τοὺς συμπολεμιστὰς αὐτοῦ, καὶ ὅπως μὴ ἀφήσῃ οὐδὲν αὐτοῖς ἀγνωστον ὄλων ὅσα ἐμάνθανεν, ὅτι ἄλλως τε δὲν ἠδυνάτο τις νὰ θέσῃ οὐδεμίαν ἀναλογίαν μεταξὺ κανονικῆς καταστάσεως πραγμάτων ὀποῖαν ὑποτίθησι τὸ διάταγμα, καὶ τῶν ἐκτάκτων περιστάσεων ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὀποῖων εὕρισκοντο.

Αἰ διατυπωθεῖσαι δικαιολογίαι ὑπὸ τοῦ στρατάρχου ἠδύναντο νὰ ἔχωσι ἀξίαν τινὰ, ἐὰν αἱ εἰδήσεις αἱ κομισθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Κ. Δεβαῖν

εἶχον χαρακτηῖρα αὐθεντίας ἀναμφισβητήτου· ἀλλὰ τίς ἠγγυᾶτο τὴν ἀκριβείαν αὐτῶν; Πράγματι, τὸ Στρασβούργον δὲν εἶχε συνθηκολογήσει. Τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο ἀποδεικνύει, ἔτι ἄπαξ, πόσον εἶναι ἀναπόφευκτον, δι' ἓνα ἀρχηγὸν στρατοῦ, νὰ κανονίξῃ τὴν διαγωγὴν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἀκριβοῦς ἐκτελέσεως τῶν στρατιωτικῶν νόμων.

Ὁ στρατάρχης ἀγγέλλει αὐτὸς ὁ ἴδιος, ἐκ προκαταβολῆς, τὴν εἴδησιν τῆς ἀλώσεως τοῦ Στρασβούργου. Δὲν ἤρκει ἡ μεταβίβασις τῶν τρομακτικῶν τούτων εἰδήσεων πρὸς τοὺς σωματάρχας, ὁ στρατάρχης μόνος τοῦ τὰς διαδίδει καὶ ἀγγέλλει ὀνομαστὶ τὴν συνθηκολογήσιν τοῦ Στρασβούργου.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν, 13 Ἰουλίου, ἐπεσκέπτετο τὰς προφυλακὰς. Ἀφικόμενος εἰς τὸ ἔρυμα Σαιν-Πριβᾶ, τὸν συνοδεύει ὁ ἀνώτερος ἀξιωματικός, ὅστις ἦτο τῆς φυλακῆς εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, μέχρι τῆς ἐπαύλεως Σαιντ-Λαδρ (Sainte-Ladre) ἐν τῷ δρόμῳ δ' ἀρχεται συνομιλία. Ὁ στρατάρχης οὐδέποτε εἶδε τὸν ἀξιωματικὸν ὅστις τὸν συνοδεύει, καὶ ὅμως τὸν λαμβάνει ὡς ἐμπιστευτικὸν τῶν λογισμῶν αὐτοῦ. «Τὸ παιγνίδιον ἀπωλέσθη τὴν φορὰν ταύτην, εἶπεν ὁ στρατάρχης· ἔπρεπε νὰ κλεισθῇ ἡ εἰρήνη, ὅπως ἀνασχεασθῶμεν καὶ ἀρχίσωμεν πάλιν ἐντὸς δύο ἐτῶν» (1). Ἐπὶ τῆς γενομένης αὐτῷ παρατηρήσεως ὑπὸ τοῦ συνοδευόντος αὐτὸν ὡς πρὸς τὴν ὑπεροχὴν τοῦ ἐχθρικοῦ πυροβολικοῦ, ὁ στρατάρχης προσέθετο ὅτι, κατὰ τὸν βομβαρδισμόν τῆς 9ης Ἰουλίου ἐβούζιζα ἔπασαν μέχρις ἐντὸς τοῦ Βαν-Σαιν-Μαρτίν (Ban-Saint-Martin), ὅτι ἔλαβε τὴν εἴδησιν τῆς συνθηκολογήσεως τοῦ Στρασβούργου, ὅτι τὸ πυροβολικὸν τῆς μεγάλης ὀκλῆς, ὅπερ ἐχρησίμωσεν εἰς ἐκτέλεσιν τῆς πολιορκίας τοῦ φρούριου τούτου, διευθύνετο ἐπὶ τὸ Μέτς, ὅπερ ὡσαύτως ἐμελλε προσεχῶς νὰ προσβληθῇ, καὶ ὅτι ὑπῆρχε λόγος νὰ φοβηθῶσι τὰς συνεπείας βομβαρδισμοῦ ἐν πόλει ὡς τὸ Μέτς, ὅπερ ἤδη πληρωμένον πληγωμένων ἀέμελλε νὰ γενῇ ἀληθῆς νεκρόπολις» (2).

(1) Ἐὰν ἀποδοθῇ ἀξία εἰς τὸ ἐπισόδιον τοῦτο, σαφῶς ἀπὸ τούτου καταφαίνεται ὅτι δὲν προέβλεπε τὴν πατρίδα του, φρονῶν ὅπως πάντες οἱ ἐχέφρονες ἐφρόνησαν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

(2) Ἡ ἀνάκρισις δὲν δεικνύει τί ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου λέγει ὁ στρατάρχης καὶ τί ἐπραξεν ὁ συναγματάρχης οὗτος, οὗτινος δὲν μνημονοῦει ἐν ταῦθα τὸ ὄνομα. Μ.

Παραλαβὴ γαλλικῶν ἐφημερίδων. Γνωστοποίησις εἰς τὸν στρατὸν τῆς συγκροτήσεως τῆς κυβερνήσεως τῆς ἀμύνης. — Τῆ ἐπαύριον, 14 Ἰουλίου, παρουσιάζεται εἰς τὰς προφυλακὰς τῆς μεραρχίας τοῦ Σισσέυ (Cissey) εἰς λοχίας τῶν σκαπανέων, ὀδηγὸς τοῦ 1ου συντάγματος τοῦ μηχανικοῦ, καλούμενος Πεννιετιέ (Pennetier), ὅστις ἐξέφυγεν ἀπὸ τὰ Σεδὰν καὶ διὰ τοῦ Ἄρς ἀφικνεῖτο εἰς Μέτς.

Ὁ κ. Ἄνδρῆ (Andrè), δῆμαρχος εἰς Ἄρς καὶ ἤδη νομάρχης τῆς Δρόμης (de la Drôme), τῷ παρέδωκε πολλὰς ἐφημερίδας διὰ τὸν στρατάρχην. Αὗται περιεῖχον τὴν προκήρυξιν τὴν ἀπειθυνομένην τὴν 8ην Σεπτεμβρίου πρὸς τὸν γαλλικὸν λαὸν ὑπὸ τῆς νέας κυβερνήσεως, τὴν συγκαλεσιν τῶν ἐκλογέων διὰ τὴν 16ην 8βρίου πρὸς ἐκλογὴν πληρεξουσίων ἐθνικῆς συνελύσεως. Ὁ κύριος Ἄνδρῆ συναπέστειλε μὲ τὰς ἐφημερίδας ταύτας ἀντίγραφον (ἰδίᾳ χειρὶ γενόμενον) τῆς ἐγκυκλίου τοῦ κ. Ἰουλιού Φάβρου (Jules Favre) τῆς 6ης Ἰουλίου, «ἐπειδὴ τὸ ἐγγράφον τοῦτο καθίστα γνωστὰς τὰς διαθέσεις τῆς τότε κυβερνήσεως καὶ προὔκαλει τὴν εἰς τὸ ἔπακρον ἀντίστασιν, ἐνόμιζον, λέγει ὁ κ. Ἄνδρῆ ἐν τῇ καταθέσει αὐτοῦ, ὅτι ἐπαρουσίαζε ἐνδιεφέρον πρὸς τὸν στρατάρχην Βαζαῖν, καθ' ἣν τυχὸν περίπτωσιν δὲν τῷ εἶχεν ἤδη ἀνακοινωθῆ τοῦτο.»

Οἱ Παρίσιοι δύνανται νὰ διατηρηθῶσι τρεῖς μῆνας. Ἡ νέα κυβερνήσις ἐτοιμάζεται νὰ ὑποστηρίξῃ πόλεμον ἀμειλικτον. Τοιαῦτα εἶναι αἱ ἀποφάσεις αἱ ἀναπτυσσόμεναι ἐν τῇ ἐπισήμῳ ταύτῃ ἐγκυκλίῳ, ἣν ὁ στρατηγὸς Κοφφινιέρ γνωστοποιεῖ εἰς τὰς ἐφημερίδας τοῦ Μέτς, ἣν καὶ δημοσιεύουσιν αὐταὶ τὴν 16ην Ἰουλίου (1).

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν, 16 Ἰουλίου, ὁ στρατάρχης ἐνόων τὸ ἀδύνατον τοῦ διατηρῆσαι σιωπῆν, ἀπέναντι τοῦ στρατοῦ, ἐπὶ τῶν συμβεβηκότων τούτων, σπουδαιότητος τόσον κεφαλαιώδους, κοινοποιεῖ τὴν ἐπομένην γενικὴν διαταγὴν.

«ΣΤΡΑΤΟΣ ΤΟΥ ΜΕΤΣ. ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΑΤΑΓΗ. Ἄρ. 9.

» Τῷ Στρατῷ τοῦ Ῥήνου.

» Κατὰ δύο γαλλικὰς ἐφημερίδας τῆς 7ης καὶ 10ης Σεπτεμβρίου, με-

(1) Ἡ ἀνάκρισις δὲν λέγει πῶς ὁ στρατηγὸς Κοφφινιέρ ἐκοινοποίησε τὰς πληροφορίες εἰς τὰς ἐφημερίδας, καὶ ἂν τὸ ἐπραξεν ἄνευ τῆς θελήσεως τοῦ στρατάρχου Βαζαῖν, ὡς ὑποδεικνύει ὁ παράγραφος οὗτος τῆς ἐκθέσεως. Μ.

ταφερθείσας εἰς τὸ γενικὸν στρατοπεδαρχεῖον ὑπὸ γάλλου αἰχμαλώτου, ὅστις ἠδυνήθη νὰ διεξέλθῃ τὰς ἐχθρικὰς γραμμάς, ὁ Αὐτοκράτωρ Ναπολεὼν φαίνεται ὅτι μετεφέρθη εἰς Γερμανίαν μετὰ τὴν μάχην τοῦ Σεδάν ἢ αὐτοκράτειρα ὡς καὶ ὁ αὐτοκρατορικὸς πρίγκιψ ἐγκατέλιπον τοὺς Παρισίους τὴν 4ην Ἰουλίου, καὶ ἐκτελεστικὴ τις ἐξουσία ὑπὸ τὸν τίτλον «Κυβέρνησις τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης» συνεκροτήθη ἐν Παρισίοις.

»Τὰ ἀποτελοῦντα αὐτὴν μέλη εἰσὶν

»Ὁ ἀντιστράτηγος Τροσύ, κυβερνήτης τῶν Παρισίων, πρόεδρος Ἰούλιος Φάβρος, βουλευτὴς, Γαρνιέ Παγέ, Γαμβέττας, Κρεμιέ, Ε. Ἀραγὼ, Πελλετιάν, Ἰούλιος Σίμων, Ἐρνέστος Πικάρ, Κερατρύ, Πέρβύ, Ῥοσεφόρ, Γλὰνς-Βιζαίν, βουλευταί.

»Στρατηγοί, ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται τοῦ στρατοῦ τοῦ Ῥήνου Αἰ στρατιωτικὰ ἡμῶν ὑποχρεώσεις ἀπέναντι τῆς κινδυνευούσης πατρίδος μένουσιν αἱ αὐταί. Ἐξακολουθήσωμεν λοιπὸν νὰ τὴν ὑπηρετῶμεν μετ' ἀφοσιώσεως καὶ τῆς αὐτῆς ἐνεργητικότητος, ἀμυνόμενοι τὸ ἔδαφος αὐτῆς κατὰ τοῦ ξένου, τὴν κοινωνικὴν τάξιν κατὰ τῶν κακῶν παθῶν. Εἶμι πεπεισμένοι ὅτι τὸ ἠθικὸν ἡμῶν, ὡς ἐδώκατε ἤδη τόσα δείγματα, μένει εἰς τὸ ὕψος ὧλων τῶν περιστάσεων, καὶ ὅτι θέλετε προσθέσει νέους τίτλους εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ εἰς τὸν θαυμασμόν τῆς Γαλλίας.

»Ἐν τῷ γενικῷ στρατοπεδαρχείῳ τοῦ Βάν-ΣαίνΜαρτάν, τῇ 16ῃ Σεπτεμβρίου 1870.

»Ὁ στρατάρχης τῆς Γαλλίας ἀρχηγὸς
»ὑπογρ. ΒΑΖΑΙΝ.

»Διὰ τὴν ἀντιγραφὴν.

»Ὁ ἀντιστράτηγος γενικὸς ἐπιτελάρχης
» Δ. Ζαρέβας.»

Ἐν ἀνόψει, ἡ παλαιὰ κυβέρνησις ἐγκατέλιπε τοὺς Παρισίους, νέα πραγμάτων κατάστασις προέκυψεν, ἡ κυβέρνησις τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης συνεκροτήθη. Τὰ ὀνόματα τῶν ἀποτελούντων αὐτὴν ἐκοινοποιήθησαν Ὁ γενικὸς χαρακτηρ τῆς προκηρύξεως ταύτης εἶναι ἀποδοχὴ τῶν γενομένων. Δὲν δύναται τις νὰ ἴδῃ ἐν αὐτῇ ἐπιφάνειαν διαμαρτυρίας (1).

(1) Φρονούμεν ὅτι τὸ γράμμα τοῦ ἀνάκτιον τῆς προκηρύξεως εἶναι ἀπολύτως ἐπιφυλακτικὸν ὅσον ἀφορᾷ τὴν πολιτείαν. M.

Ἐπίσκοπον ἕτερον ἕγχοσ τῶν διαθέσεων τούτων τοῦ στρατάρχου ἐν ἐπιστολῇ ἀπευθυνθείσῃ παρ' αὐτοῦ, τὴν 14, τῷ στρατηγῷ Κοφφιγιέρ, ὡς πρὸς τὰ ἄρθρα τὰ φανεῖα ὑβριστικὰ διὰ τὴν πεσοῦσαν κυβέρνησιν. «Δὲν εἶναι ποτὲ συγκεχωρημένον, γράφει ὁ στρατάρχης (καὶ τοῦτο δικαίως), νὰ ἀφήτῃται νὰ προσβάλληται ἡ δυστυχία, καὶ νὰ ἐμπαίζονται εἰς τὰ ὄμματα τῶν στρατιωτῶν ἡμῶν ἐκείνοι, εἰς τοὺς ὁποίους ὑπηκούομεν ἄλλοτε».

Τῇ αὐτῇ ἡμέρῃ, 16 Σεπτεμβρίου, ὁ στρατάρχης παρήγγειλε νὰ παραδώσωσιν εἰς δύο ἰππεῖς τοῦ 7ου συντάγματος τῶν θωρακοφόρων ἔγγραφον ἐν καθαρᾷ γλώσσῃ, ἀπευθυνόμενον πρὸς τὸν ὑπουργὸν τοῦ πολέμου. Δὲν ἠδύνατο νὰ ᾔται παρὰ διὰ τὸν ὑπουργὸν τῆς νέας κυβερνήσεως, οὐτινος ἐπερίμενε τὰς διαταγὰς ἀπὸ τῆς 12ης τοῦ μηνός. Ἀργότερα θέλομεν ἐπανέλθει ἐπὶ τοῦ ἐγγράφου τούτου.

Τέλος ἀμέσως μετὰ τὴν 16 παραγγέλλει τὴν ἀφαίρεσιν τῶν αὐτοκρατορικῶν σημάτων καὶ τὰς λέξεις τὰς ἀναμιμνησκούσας τὴν αὐτοκρατορικὴν κυβέρνησιν ἐπὶ τῶν τίτλων τῶν διορισμῶν.

Τὸ πᾶν δεῖ κινῆσαι ἐν τῇ πρώτῃ ταύτῃ σειρᾷ τῶν πράξεων παραδοχὴν λίαν χαρακτηριστικὴν τῆς νέας κυβερνήσεως.

Ὁ στρατάρχης διαμαρτύρεται ἐνεργητικῶς ἐν τινι τῶν ἐξετάσεων αὐτοῦ κατὰ τῶν συμπερασμάτων τούτων. «Ἐθεώρησα, λέγει, τὴν κυβέρνησιν τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης ὡς δύναμιν ἐκτελεστικὴν ἐνεργεῖα συνδομῆν μετὰ τοῦ ὄργανισμοῦ τῆς ἀντιστάσεως τῆς χώρας, ἀλλ' οὐχὶ ὡς κυβέρνησιν πολιτικὴν. Τὴν κυβέρνησιν τῆς ἀντιβασιλείας, κατὰ τὸ γράμμα τοῦ συντάγματος τοῦ 1870, δικαίω ὑφισταμένην πάντοτε. Οὕτω, ἐν τῇ διανοίᾳ μου, ἠδυνάμεθα νὰ ἐξακολουθῶμεν συνεργοῦντες εἰς τὴν ἀμυναν τῆς χώρας, χωρὶς νὰ μηδενισθῇ ἢ καὶ νὰ ἐλαττωθῇ ὁ ὄρκος ὁ συνδέων ἡμᾶς μετὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς δυναστείας ὑπὸ τοιαύτης τάξεως ἰδεῶν ἐνεπνεύσθησαν πάντοτε, πεπεισμένοι περὶ τῆς ὑπηρεσίας ἣν ὁ στρατὸς οὗτος ἠδύνατο νὰ προσφέρῃ τῇ Γαλλίᾳ».

Ἡ κατάθεσις αὕτη εἶναι εἰς ῤητὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὰς πράξεις τὰς τελεσθῆσας ὑπὸ τοῦ στρατάρχου τὴν 12ην καὶ 23ην Σεπτεμβρίου. Ταυτοχρόνως, ἐν ᾧ ἔφερον εἰς γνῶσιν τοῦ στρατοῦ τὰ ὀνόματα τῶν μελῶν τῆς νέας κυβερνήσεως, ἐκοινοποιεῖ εἰς τὰς ἐφημερίδας τοῦ Μαρτὲ ἔγγραφα τινὰ ἐπίσημα, ἅτινα ἔλαθεν, ἐν οἷς παρατηρεῖ τις τὰ ἐπόμενα παρα-

δύως αντίθετα πρὸς τὰς ἐξηγήσεις αὐτοῦ. «Ἡ ἐξουσία ἔκειτο κατὰ γῆς ὅτι ἤρξατο διὰ ἀνοσιουργήματος, ἐτελείωσε διὰ λειποταξίας. Δὲν ἐπράξαμεν ἄλλο ἢ νὰ ἀναλάβωμεν τὴν κυβέρνησιν διαφυγοῦσαν χειρῶν ἀνισχύρων».

Ἐναντιώνεται προσεῖ ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ τοῦ κ. Φάβρ:

«Ὁ λαὸς τῶν Παρισίων δὲν ἐκέρυξε τὴν πῦσιν Ναπολέοντος τοῦ Γ'. καὶ τῆς δυναστείας αὐτοῦ τὴν κατεχώρισεν ἐν ὀνόματι τοῦ δικαίου, τῆς δικαιοσύνης. . . » (1)

Χωρὶς νὰ εἰσέλθωμεν εἰς οὐδεμίαν πολιτικὴν ἐκτίμησιν, εἶναι πρόδηλον ὅτι ἡ στάσις ἣν θέλει νὰ λάβῃ σήμερον ὁ στρατάρχης, δὲν ἠδύνατο νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἐνώπιον τῆς ἐπισήμου δημοσιεύσεως τῶν χωρίων, ἅτινα μαρτυροῦσι πόσον καθαρῶς περὶ τῆς ἀδύσου, ἣτις διεχώριζε τὴν νέαν κυβέρνησιν ἀπὸ ἐκείνης τῆς αὐτοκρατορίας.

Οὕτω ὁ στρατάρχης ἐκοινοποίησε, τὴν 12ην Σεπτεμβρίου, ἐν συμβουλίῳ πρὸς τοὺς ἀρχηγούς τῶν σωμάτων τοῦ στρατοῦ καὶ πρὸς τοὺς διοικητὰς τῶν μεραρχιῶν τὴν εἰδήσιν τῆς πτώσεως τῆς αὐτοκρατορίας τὴν 16 ἐγνωστοποίησεν εἰς τὸν στρατὸν, διὰ τῆς διαταγῆς, ἀριθ 9, τὸν σχηματισμὸν τῆς κυβερνήσεως τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης· δὲν δύνανται ἐπομένως νὰ παραδεχθῇ τις ὅτι ὁ πάρχαι δι' αὐτὸν ἀμφισβολοῖ τις περὶ τοῦ ἀξιοπιστοῦ τῶν γεγονότων, ἅτινα τόσον ὀριστικῶς ἐγνωστοποίησε. Ἐν τούτοις τὴν 16ην ἐζήτησεν ἀκόμη πληροφορίας. Καὶ πρὸς ποῖον διευθύνεται; πρὸς τὸν ἐχθρὸν στρατηγόν.

Τὸ ἀκατανόητον τοῦτο διάδημα, αἱ πρῶται σχέσεις, αἵτινες κατέστησαν μετὰ τοῦ στρατάρχου Βαζαῖν καὶ τοῦ ἐχθροῦ, ἔσονται τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἐπομένου κεφαλαίου.

(1) Ὁ εἰσηγητὴς ζητεῖ γὰρ ἐξαγάγῃ ἐκ τῆς ἀδείας τῆς στρατιωτικῆς ἀρχῆς δημοσιεύσεως τῶν κατὰ τῆς αὐτοκρατορίας ἄρθρων, ὧν μνημονεύει τ' ἀνωτέρω ἀποσπάσματα, ὅτι ὁ στρατάρχης φρονεῖ ἤδη καὶ αὐτὸς κατὰ τῆς αὐτοκρατορίας. Ἄλλος ἠδύνατο νὰ συναγάγῃ ἕτερον συμπέρασμα. M.

Κεφάλαιον δ'.

Ἐναντιοκρίσεις τοῦ στρατάρχου Βαζαῖν μετὰ τοῦ πρίγκιπος Φρεδερίκου Καρόλου.

Ὁ στρατάρχης Βαζαῖν αἰτεῖται νὰ ἀπὸ τὸν πρίγκιπα Φρεδερίκον Κάρολον. — Ἀπόκρισις τοῦ πρίγκιπος. — Ἐναντιώνεται ἐν τῷ δικαιολογητικῷ ὑπομνήματι τῷ συνταχθέντι ὑπὸ τοῦ στρατάρχου Βαζαῖν τὸ ἐπόμενον χωρίον ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τῶν προτάσεων, ἃς ἀπηύθυνε πρὸς τὸν πρίγκιπα Φρεδερίκον Κάρολον πρὸς ἀπόκτησιν εἰδήσεων ἐπὶ τῶν γεγονότων, ἅτινα ἐτελοῦντο τὴν στιγμὴν ἐκείνην.

«Ἡ εἰδήσις τῆς συγκροτήσεως τῆς κυβερνήσεως τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης καὶ τῆς ἐν Παρισίῳ ἀνακηρύξεως τῆς δημοκρατίας ἀφίκετο ἡμῖν ὑπό τινος αἰχμαλώτου, ὅστις ἠδυνήθη νὰ δραπέυσῃ ἀπὸ Ἄρσ-ἐπί-Μοξέλα. Ἡ γνώσις τῶν συμβεβηκότων τούτων παρήγαγε ὀλιβεράν ἐπὶ τοῦ στρατοῦ ἐντόπισιν. Ἐπιστεύετο τέχνασμα τοῦ ἐχθροῦ πρὸς ἐπηρεασμὸν τοῦ ἠθικοῦ αὐτοῦ, καὶ κρατητοί, καὶ ἀξιωματικοί, καὶ κρατιῶται ἀπέκρουον ὡς ἀπίθανον ἐπανδράσιον ἐκρηγνυομένην, ἐνῶ ἐχθρὸς ἐποδοπάτει τὸ ἔδαφος τῆς Γαλλίας καὶ ὅστις ἐπολεμειτὸ ἀκόμη ἐπὶ τῶν μεθορίων. Ἡ στρατιωτικὴ ἡμῶν τιμιότης δὲν ἠδύνατο νὰ πιστεῦσῃ ὅτι ἡ φιλοδοξία τῶν ἡγετῶν πολιτικοῦ τινος κόμματος ὑπῆρξεν ἱκανὴ νὰ θυσιάσῃ τὰ ἰσώτερα συμφέροντα τοῦ τόπου πρὸς ἀναγωγὴν αὐτοῦ εἰς τὴν ἐποφθαλμιομένην ἐξουσίαν. «Μὴ λαμβάνων οὐδεμίαν ἐπίσημον ἐπιβεβαίωσιν τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς νέας ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, ἔγραψα τῷ πρίγκιπι Φρεδερίκῳ Καρόλῳ αἰτούμενος εἰλικρινῶς τὴν σημασίαν καὶ τὴν σπουδαιότητα τῶν γεγονότων ἅτινα ἐπῆλθον».

Οὕτω τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν ὁ στρατάρχης ἐκφράζει τὴν σκέψιν ὅτι τὰ νέα, ὧν πρόκειται νὰ βεβαιωθῇ ἡ ἀκρίβεια, δανατὸν νὰ μὴ ὦσιν ἡ τέχνασμα τοῦ ἐχθροῦ, εἰς αὐτὸν τὸν ἐχθρὸν ἀποτείνεται πρὸς ἔλεγχον αὐτῶν. Ἡ ἐπιστολὴ, ἣν ὁ στρατάρχης ἔγραψε τῷ πρίγκιπι Φρεδερίκῳ Καρόλῳ δὲν φαίνεται ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ἀλληλογραφίας αὐτοῦ. Ὁ τύπος οὗτος ἦτο ἐν τούτοις λίαν ἀναγκαῖος ἐν ὑποθέσει τούτου λεπτιῇ. Ἀλλὰ τὸ ὅλον σχεδὸν τῆς ἀλληλογραφίας τῆς ἀναλλαγείσης μετὰ τοῦ στρατάρχου καὶ τοῦ πρίγκιπος ἀφηρέθη. Αἱ

ἀφαιρέσεις αὐται εἶναι λίαν ἔκτακτοι, ὅπως μὴ θεωρηθῶσιν ἡτιολογημέναι».

Ὁ πρίγκηψ Φρεδερίκος Κάρολος ἀπεκρίθη τὴν 17ην δι' ἐπιστολῆς, χρονολογίας τῆς 16ης, τὴν 8ην μ.μ. ὤραν.

«Ὁ πρίγκηψ Φρεδερίκος Κάρολος
τῷ στρατάρχει Βαζαίν.

«Γενικὸν στρατοπεδαρχεῖον ἐνώπιον τοῦ Μέρς, τὴν 16. Ἰουλίου 1870

»Λυποῦμαι μὴ δυνηθεῖς ν' ἀπαντήσω ἢ τὴν στιγμὴν ταύτην, ἔνεκεν ἐκδρομῆς τινος, εἰς τὴν ἐπιστολὴν τῆς Ὑμ. ἐξοχότητος. Τὰς πληροφορίας, ἃς ἐπιθυμεῖτε νὰ ἔχητε ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἐν Γαλλίᾳ συμβάντων, τὰς ἀνακοινῶ ὑμῖν εὐχαρίστως ὡς ἔπεται :

»Ὅτε μετὰ τὴν συνθηκολόγησιν τῆς στρατιᾶς τοῦ στρατάρχου Μάχ-Μαϊν, παρὰ τὸ Σεδάν, ἡ Α. Μ. ὁ αὐτοκράτωρ Ναπολεὼν μετέβη προσωπικῶς πρὸς τὴν Α. Μ. τὸν κύριόν μου καὶ βασιλέα μου, ὁ αὐτοκράτωρ ἐκήρυξεν ὅτι δὲν δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς διαπραγματεύσεις πολιτικὰς, διότι ἀφῆκε τὴν πολιτικὴν διαχείρισιν εἰς τὴν κυβέρνησιν τῆς ἀντιβασιλείας εἰς Παρίσιους.

»Ὁ αὐτοκράτωρ μετέβη κατόπιν ὡς αἰχμάλωτος πολέμου εἰς Πρωσσίαν καὶ ἐξελέξατο τὸν πύργον τοῦ Βιλχελμσχόχεν (Wilhelmshohen), παρὰ τὴν Κασσέλ, διὰ τὴν διαμονὴν αὐτοῦ.

»Δύο ἡμέρας μετὰ τὴν συνθηκολόγησιν ἐπῆλθεν, οἱμοὶ ! ἐν Παρισίοις ἀνατροπὴ, ἣτις ἐγκατέστησεν, ἄνευ χύσεως αἵματος, τὴν Δημοκρατίαν εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀντιβασιλείας.

»Ἡ Δημοκρατία αὕτη δὲν ἔλαβε τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἐν τῇ Βουλῇ, ἀλλ' ἐν τῷ Δημοκρείῳ, καὶ ἄλλως τε δὲν εἶναι ἀνεγνωρισμένη παντοῦ τῆς Γαλλίας. Αἱ μοναρχικαὶ Δυνάμεις ἐπίσης δὲν ἀνεγνώρισαν αὐτήν.

»Ἡ αὐτοκράτειρα καὶ ἡ Α. Γ. ὁ αὐτοκρατορικὸς πρίγκηψ, μετέβησαν εἰς Ἀγγλίαν.

»Ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς ἐξηκολούθησε τὴν πορείαν αὐτοῦ ἀπὸ Σεδάν πρὸς Παρισίους χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ γαλλικὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις ἐνώπιόν του.

»Τὰ ἡμέτερα στρατεύματα ἀφίκοντο σήμερον ἀπέναντι τῆς πόλεως ταύτης.

»Ὅσον διὰ τὴν σύνθεσιν καὶ τὰς τάσεις τῆς νέας κυβερνήσεως τῆς ἐν Παρισίοις καθεστηκυίας, τὸ ἀπόσπασμα ἐφημερίδος τινός, ὡδὲ ἐπισυναπτόμενον, δώσει ὑμῖν τὰς λεπτομερείας.

»Ἡ Ὑμ. ἐξοχότης εὐρίσκει με ἄλλως τε ἔτοιμον καὶ ἔχοντα τὴν ἄδειαν νὰ τῇ κάμω πάσας τὰς ἀνακοινώσεις, ἃς ἐπιθυμήσει.

»Υπογρ. ΦΡΕΔΕΡΙΚΟΣ ΚΑΡΟΛΟΣ.»

Παρατηρητέα ἡ φερὰ τῆς φράσεως, ἣτις λήγει τὴν ἐπιστολὴν τοῦ πρίγκηπος ἢ ἡ ἐξοχότης εὐρίσκει με ἄλλως τε ἔτοιμον καὶ ἔχοντα τὴν ἄδειαν νὰ κάμω αὐτῇ πάσας τὰς ἀνακοινώσεις, ἃς ἐπιθυμήσει» — Ἀφ' ἧς στιγμῆς ὁ πρίγκηψ ἔλαβε τοιαύτην ἄδειαν, δὲν δύναται ἢ ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ αὐτοῦ, αἰτήσῃς προκληθεῖσα ἄνευ ἀμφιβολίας δι' αἰτήσεως τινος τοῦ στρατάρχου. (1)

Πλάνη εἰς τὴν ὁ στρατάρχης περιέπεσεν ἐν τῷ ὑπομνήματι αὐτοῦ ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τῆς ἡμερομηνίας τῆς συνεντεύξεως τῶν στρατηγῶν τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ. — Ἀναγινώσκωμεν ἐν τῷ δικαιολογητικῷ ὑπομνήματι, ὅτι ἅμα λαβῶν τὴν ἀπόκρισιν τοῦ πρίγκηπος Φρεδερίκου Καρόλου, ὁ στρατάρχης Βαζαίν συνεκάλεσεν εἰς τὸ γενικὸν στρατοπεδαρχεῖον τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν σωμάτων στρατοῦ καὶ τοὺς ἀντιστρατήγους, ὅπως τὴν γνωστοποίησιν αὐτοῖς. Τοῦτο εἶναι πρῶτος ἀπάτη. Ἡ πρόσκλησις τῶν ἀρχηγῶν τῶν σωμάτων στρατοῦ καὶ τῶν ἀντιστρατῆγων ἐγένετο τὴν 12ην καὶ οὐχὶ τὴν 17ην εἰς Βαν-Σαιν-Μαρτέν. — Ἡ ἐπιστολὴ λοιπὸν τοῦ πρίγκηπος Φρεδερίκου Καρόλου δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τοῖς ἀνακοινωθῇ. Ὅφειλομεν νὰ ἐπανορθώσωμεν τὴν σύγχυσιν ταύτην, οὐσαν ἐνοχλητικὴν διὰ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἀρχηγῶν τοῦ στρατοῦ, σύγχυσιν, ἣν ἐκπλήττεται τις εὐρίσκων ἐν ἔργῳ σπουδαιότητος τὸσφ μεγάλης, καὶ ἣτις δὲν δύναται ἢ νὰ ἦ τὸ ἀποτέλεσμα

(1) Τὸ συμπέρασμα τοῦτο τοῦ κ. εἰσηγητοῦ, ὅτι δηλαδὴ ὁ πρίγκηψ ἠτήσατο καὶ ἔλαβεν ἄδειαν ὅπως ἀνακοινῶ τῷ στρατάρχει Βαζαίν ἃς οὗτος ἠθέληεν αἰτεῖσθαι πληροφορίας, προῆλθεν αἰτήσῃ αὐτοῦ τοῦ στρατάρχου, φαίνεται ἡμῖν λίαν ἐπιπόλαιον. Φυσικώτατα ὁ πρίγκηψ λαβῶν τὴν ἐπιστολὴν τοῦ στρατάρχου, ἠτήσατο διαταγὰς παρὰ τοῦ κυρίου αὐτοῦ, ἂν δύναται ν' ἀπαντήσῃ τῷ στρατάρχει, ἔλαβε δὲ τὴν ἄδειαν ταύτην διὰ τότε καὶ γενικῶς διὰ πάσαν νεωτέραν περίπτωσιν φύσεως ὁμοίας.

ὕπολογισμοῦ (1). Ὅλον τὸ μέρος τοῦτο τοῦ ὑπομνήματος εἶναι πλήρες παρασιωπήσεων, αἵτινες καλῶς ἀνταποκρίνονται εἰς τοὺς δισταγματοὺς ὧν ἦτο λεία τὸ πνεῦμα τοῦ στρατάρχου τὴν στιγμήν, καθ' ἣν τὸν βλέπομεν φέροντα εἰς γνῶσιν τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ τὴν ἀναγόμεναι νέας κυβερνήσεως, καὶ λέγοντα ὅτι τὰ στρατιωτικὰ καθήκοντα μένουσι τὰ αὐτὰ ἀπέναντι τῆς πατρίδος, ὅτι ὅσον νὰ ἐξακολουθήσωσιν ἀμυνόμενοι τὸ ἔδαφος τῆς Γαλλίας κατὰ τοῦ ξένου, καὶ ὅμως ἐρχόμενοι εἰς σχέσεις πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ (2).

Πῶς ἐτελείωσαν οἱ δισταγμοὶ οὗτοι καὶ πῶς ὁ στρατάρχης κατήτησεν εἰς τὸ νὰ εἰσέλθῃ εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ ἐχθροῦ; Θέλομεν εὑρεῖ τὴν ἐξήγησιν ἐν τῷ ἐξῆς ἐπεισοδίῳ.

Κοινοποιήσας τῆς γερμανικῆς Κυβερνήσεως ἐν ταῖς ἐφημερίσιν τῶν Ῥημῶν.—Τῆ 11ῃ 7θρίου ἐφαίνετο ἐν τῇ ἐφημερίδι «ὁ ἀνεξάρτητος τῶν Ῥημῶν» κοινοποιήσας τις τῆς γερμανικῆς κυβερνήσεως, καθαρῶς διαγράφουσα τὴν στάσιν αὐτῆς ἀπέναντι τῆς Γαλλίας. Ἀναγράφομεν ὀλόκληρον τὸ σπουδαῖον τοῦτο ἔγγραφον.

«Αἱ ἐν Ῥημοῖς ἐκδιδόμεναι ἐφημερίδες ἐκοινοποίησαν τὴν ἀνακήρυξιν τῆς Δημοκρατίας καὶ τὰ διατάγματα τὰ ἐκδοθέντα ὑπὸ τῆς νέας ἐξουσίας, ἧτις ἐνεκατέστη ἐν Παρισίοις. Ἐπειδὴ ἡ πόλις κατέχεται ὑπὸ τῶν γερμανικῶν στρατευμάτων, ἡ διαγωγή τῶν φύλλων τούτων δύναται νὰ δώσῃ ἀφορμὴν νὰ ὑποτεθῇ ὅτι αὐτὰ ἐκφράζουσι γνώμην ἐμπνευσθεῖσαν ἢ ἐπιτραπείσαν ὑπὸ τῶν γερμανικῶν κυβερνήσεων. Οὐδὲν τούτων. Συγχωρήσασαι εἰς τὰ φύλλα ταῦτα νὰ δημοσιεύωσι τὰς γνώμας αὐτῶν, αἱ γερμανικαὶ κυβερνήσεις οὐδὲν ἕτερον

(1) Ἐνιαχοῦ ὁ ἀναγνώστης ἀναγινώσκει περὶ τίνος δικαιολογητικοῦ ὑπομνήματος τοῦ στρατάρχου Βαζαῖν. Τοῦτο εἶναι ἐγχειρίδιον ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθὲν ὅτε διετέλει αἰχμάλωτος, εἰς ὃ ἡ εἰσήγησις δίδει ἐπίσημον χαρακτῆρα, τὸ ἀρνεῖται δὲ ὁ στρατάρχης ὡς γράψας χωρὶς νὰ ἔχῃ ἀνά χεῖρας ὅ,τι χρειάζεσθε καὶ ἐπίσημον. Ὁ στρατάρχης κατόπιν ἐξέδοτο καὶ συγγραφὴν «ὁ στρατὰς τοῦ Ῥήνου.» Μ.

(2) Ἐνταῦθα ὁ στρατάρχης ὁμολογεῖται διστάζων, ἄνωθι δὲ θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ὡς ἀποδεχόμενος τὸ γεγονός τῆς νέας ἐν Γαλλίᾳ καταστάσεως τῶν πραγμάτων. Ἀντίφασσις σκέψων. Μ.

ἔπραξαν ἢ νὰ σεβασθῶσι τὴν ἐλευθερίαν τοῦ τύπου, ὡς παρ' αὐταῖς πράττουσι. Ἄλλ' ὅμως ἄχρις ὥρας δὲν ἀνεγνώρισαν ἐν Γαλλίᾳ οὐδεμίαν ἄλλην κυβερνήσιν ἐκτὸς ἐκείνης τοῦ αυτοκράτορος Ναπολέοντος, καὶ εἰς τὰ ὄμματα αὐτῶν ἡ αυτοκρατορικὴ κυβερνήσις εἶναι, μέχρι τῆς συγκροτήσεως νέας τῶν πραγμάτων καταστάσεως, ἡ μόνη ἧτις εἶναι ἐν δικαίωματι νὰ ἀρξῆται διαπραγματεύσεων ἐχουστῶν χαρακτῆρα ἐθνικόν. Ἐνταῦθα ἀνήκει νὰ εἴπωμεν ὅτι τὸ διαδοθὲν ἐν Παρισίοις, καθ' ὃ σχεδὸν ὅλα αἰξίναυ κυβερνήσεις ἔκαμον δῆθεν διαβήματα ἀποπειράς εἰρηνικῆς ἐπεμβάσεως, οὐδὲν ἔχει βράσιμον· οὐδεμία δύναμις ἄχρις ὥρας ἐπεχείρησε νὰ ἐπεμβῆ, καὶ ὀλίγη πιθανότης ὑπάρχει ὅτι θέλει ἐπέλθῃ ἐπέμβασις τις, καθόσον οὐδὲν δύναται νὰ ἐπιτύχῃ, ἐφ' ὅσον αἱ βράσεις συμβιβασμοῦ δὲν ὄσιν ἀποδεκταὶ ὑπὸ τῆς Γερμανίας, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρξῃ ἐν Γαλλίᾳ κυβερνήσις ἀναγνωρισθεῖσα ὑπὸ τῆς χώρας καὶ ἣν νὰ δυνήθῃ τις νὰ θεωρήσῃ εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον αὐτῆς. Αἱ γερμανικαὶ κυβερνήσεις, ὧν ὁ σκοπὸς δὲν εἶναι ὁ πόλεμος, δὲν θέλουσιν ἀρνηθῆ τὴν συνομολογησιν τῆς εἰρήνης μετὰ τῆς Γαλλίας, ἐὰν σοβαρῶς ζητηθῇ αὕτη ὑπὸ τῆς χώρας.

Ἐν τοιαύτῃ περιστάσει ἤρκει νὰ γνωρίζῃ τις μετὰ τίνος δυνάταί τις νὰ τὴν συνομολογήσῃ.

Αἱ γερμανικαὶ κυβερνήσεις ἠδύναντο νὰ εἰσέλθωσιν εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ αυτοκράτορος Ναπολέοντος, οὗτινος ἡ κυβερνήσις εἶναι ἄχρις ὥρας ἡ μόνη ἀνεγνωρισμένη, ἐπίσης δὲ μετὰ τῆς παρ' αὐτοῦ καταθεθείσης ἀντιβασιλείας. Ἡδύναντο ἐπίσης νὰ διαπραγματευθῶσι μετὰ τοῦ στρατάρχου Βαζαῖν, ὅστις κρατεῖ τὴν ἀρχηγίαν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ αυτοκράτορος. Ἄλλ' εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐννοήσῃ τις τίνι δικαίωματι αἱ γερμανικαὶ κυβερνήσεις ἠδύναντο νὰ διαπραγματευθῶσι μετ' ἐξουσίας, ἧτις ἄχρις ὥρας δὲν παριστᾷ ἢ μέρος τι τῆς ἀριστερᾶς τῆς πρώην Βουλῆς.»

Ἐν συνόψει, ἡ γερμανικὴ κυβερνήσις εἶναι διατεθειμένη νὰ διαπραγματευθῇ μετὰ τῆς Γαλλίας, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς διαπραγματεύσιν ἢ μετὰ τοῦ αυτοκράτορος, ἢ τῆς αυτοκρατείας ἢ μετὰ τοῦ στρατάρχου Βαζαῖν. Ὁ αυτοκράτωρ εἶναι αἰχμάλωτος, ἡ ἀντιβασιλεύουσα ἐπέλθε τῆς Γαλλίας, ὁ στρατάρχης Βαζαῖν εἶναι λοιπὸν ὁ μόνος ἐν καταστάσει νὰ διαπραγματευθῇ (1), αὐτὸς μόνος διατίθῃσι δυνάμεις

(1) Ἐὰν οἱ Γερμανοὶ εἶχον πράγματι τότε ὄρεξιν νὰ κλείσωσι τὴν εἰρήνην,

ἀναγκαίαι ὅπως χρησιμεύσωσιν ὡς ἐγγύησις εἰς τὰς διαπραγματεύσεις.»

Ἡ διακήρυξις αὐτῆ τῶν Ῥημῶν ἐγένετο τῷ στρατάρχει θέσιν ἐκτάκτως σπουδαίαν. Ἡ κυβέρνησις τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης καθιστάμενη δὲν ἐσκέφθη νὰ ἀναδείξῃ μεταξὺ τῶν μελῶν αὐτῆς τὸν στρατηγὸν τοῦ μόνου γαλλικοῦ στρατοῦ, τοῦ ἰσχυρῶς κατηρτισμένου, ὅστις ὑφίστατο τότε. Ὁ ἔχθρὸς ἐνόησε πάραυτα πᾶν ὅτι ἠδύνατο ἀπὸ τούτου νὰ ἐπωφεληθῇ. Ὁφείλει νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ τῆς πληρώσεως τῶν στρατιωτικῶν αὐτοῦ καθηκόντων, ὅπως τὸν σύρῃ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῶν διαπραγματεύσεων, ὧν ἡ γερμανικὴ διπλωματία ἠδύνατο κατὰ βούλησιν νὰ ἐπιταχύνῃ ἢ μῆκύνῃ τὸ τέλος. Ὡς βλέπει τις, ἡ διακήρυξις τῶν Ῥημῶν ἔμελλε νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μοχλὸς, ὅπως ἐπισπέυση κατὰ τοιαύτην ἐννοίαν τὰς ἀποφάσεις τοῦ στρατάρχου. Κατὰ ποίαν στιγμήν ὁ Κ. Βισμάρκ τῷ μετεβίβασε τὴν διακήρυξιν ταύτην; Ὁ στρατάρχης κατατίθῃσιν ὅτι ἔλαβεν αὐτῆς γνῶσιν διὰ τοῦ ὑπολοχαγοῦ Βαλδέγιο (Baldejo), εἰσελθόντος ἐκ νέου εἰς Μὲτς τῇ 22ῃ 7θρίου. Πιθανότης ὑπάρχει ὅτι τὴν ἀνέγνω πολὺ πρωϊμώτερον, ἀλλ' ἡ ἀνάκρισις δὲν ἠδυνήθη νὰ τὸ ἐξακριβώσῃ ὅτι δ' ἠδυνήθη νὰ βεβαιωθῇ, εἶναι ὅτι πολλαὶ ἀνακοινώσεις ἀπ' εὐθείας ἔσχον χώραν κατὰ τὸν μῆνα 7θριον μεταξὺ τοῦ πρίγκηπος Φρεδερίκου Καρόλου καὶ τοῦ στρατάρχου Βαζαίν.

Γερμανοὶ ἀξιωματικοὶ ἀπεσταλμένοι, γενόμενοι δεκτοὶ ἐν ταῖς γαλλικαῖς γραμματαῖς πρὸ τῆς 23ης 7θρίου.—Ἡ κατάθεσις τοῦ Κ. Ἄρνού Ῥιβιέρ (Arnous Rivière) μέλλει νὰ μᾶς φωτίσῃ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Ἀρχαῖος ἀξιωματικὸς παρητημένος ἐπεφορτίσθη ὑπὸ τοῦ στρατάρχου Βαζαίν νὰ ὀργανίσῃ λόγον ἀνιχνευτῶν προσκολληθεὶς τὸ πρῶτον παρὰ τῷ γενικῷ στρατοπεδαρχεῖω, κατὰ τὴν δευτέραν δεκαπενθημέριαν τοῦ μηνὸς Αὐγούστου, περιεβλήθη κατὰ τὰς ἀρχὰς 7θρίου τὴν διοίκησιν τῶν προφυλακῶν εἰς Μουλὲν (Moulens).

Διὰ τούτου ἐνηργεῖτο ἡ ἀνταλλαγὴ τῶν ἀλληλογραφῶν μεταξὺ τῶν ἀρχηγῶν τῶν στρατῶν, αὐτὸς ἐδέχετο τοὺς ἀπεσταλμένους καὶ τοὺς ὠδήγει· ἐφ' ἀμάξης ἀπὸ Μουλὲν παρὰ τῷ γενικῷ στρατοπεδαρχεῖω. Πῶς ἀποστολὴ τόσον λεπτῆ ἐνπιστεῦσθαι εἰς ἀξιωματικόν, οὗτινος τὰ παρὰ

ἡ ἀπουσία τοῦ αυτοκράτορος ἢ τῆς αυτοκρατειρας τοὺς ἀνάγκαιε πράγματι (ὡς ἐννοεῖ ὁ κ. εἰσηγητής) νὰ ἀποσταθῶσι πρὸς τὸν Βαζαίν; Μ.

δοξα προηγούμενα ἦσαν γνωστὰ τοῖς πᾶσι καὶ αὐτῷ τῷ στρατάρχει; Ἡ ἀνάκρισις δὲν ἀναλαμβάνει τὴν τούτου ἐξήγησιν. Διατυπῶντες τὴν ἐπιφύλαξιν ταύτην, βλέπομεν τὸν ἐν λόγῳ ἀξιωματικὸν ἐν πρώτῃ καταθέσει λέγοντα, ὅτι τὴν 11ην 7θρίου ἐδέχθη ἀπὸ τινος ἀπεσταλμένου ἐπιστολὴν τοῦ πρίγκηπος Φρεδερίκου Καρόλου διὰ τὸν στρατάρχην Βαζαίν. Κατόπιν ἀνήρσε τὴν ὁμολογίαν ταύτην καὶ εἶπεν ὅτι τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔφερον εἰς τὰς γερμανικὰς προφυλακὰς ἐπιστολὴν τοῦ στρατάρχου, ἣν ὁ ἴδιος τῷ ἐνεχείρισεν. Ἐν τῷ μεταξὺ τῶν δύο τούτων καταθέσεων ὁ κ. Ἄρνού Ῥιβιέρ μεταβάς εἶδε τὸν στρατάρχην ἐν τῇ φυλακῇ. Πρὸ τῆς πρώτης καταθέσεως αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ στρατάρχου τὸν ἐπεσκέφθη τὸ πρῶτον. Ἐστάθη ἀδύνατον νὰ ἐξακριβωθῇ εἰς ποίαν τῶν δύο διαβεβαιώσεων τοῦ μάρτυρος εὐρίσκειται ἡ ἀλήθεια, διότι τὸ ἔγγραφον τῆς 11ης 7θρίου εἶναι ἐν ἐκ τῶν πολλῶν ἐγγράφων τῶν μετὰ τοῦ ἐχθροῦ συναλλαγέντων, ὧν δὲν εὐρίσκειται οὐδὲν ἔχνος εἰς τὸν φάκελλον.

Ἐξακολουθῶν τὰς ὁμολογίας αὐτοῦ ὁ κύριος οὗτος, ἐγνωστοποίησεν ὅτι τῇ 17ῃ 7θρίου ἦλθε νέος ἀπεσταλμένος φέρων ἔγγραφον τοῦ πρίγκηπος Φρεδερίκου Καρόλου, ὅπερ ὁ γερμανὸς ἀξιωματικὸς παρέδωκεν ὁ ἴδιος, εἰς Δογγεβίλλην, πρὸς τὸν στρατηγὸν Βογέ (Boger), μεθ' οὗ συνδέλεχθη ἰδιαιτέρως. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ στρατάρχου καὶ τὸ ἐξετυπώσαμεν ἐν τοῖς πρώτοις.

Τὴν 22αν 7θρίου ἦλθε νέος ἀπεσταλμένος ὀδηγῶν αἰχμαλώτους ἀνταλλαγέντας καὶ φέρων δύο ἔγγραφα διὰ τὸν στρατάρχην. Τὸ ἐν πούτων ἀνήγετο εἰς τὴν τρέχουσαν ὑπηρεσίαν· δὲν εὐρίσκειται ἔχνος τοῦ δευτέρου.

Τὴν 23ην 7θρίου ἀφικνεῖται ἕτερος ἀπεσταλμένος φέρων νέον ἔγγραφον διὰ τὸν στρατάρχην καὶ ὀδηγῶν τὸν Ῥενιέ (Regnier).

Ἐν τῇ καταθέσει ταύτῃ δὲν εὐρίσκομεν ἔχνος ἐνὸς ἀπεσταλμένου, ὅστις ὠδηγήθη εὐθέως εἰς Βὰν-Σαίν-Μαρτέν μεταξὺ τῆς 17ης καὶ 23ης, ἡμέρας καθ' ἣν ἀφίκετο ὁ Ῥενιέ, ἀπεσταλμένου, ὃν ὁ λοχαγὸς τῶν ἐπιτελῶν Γαρσέν (Garcin) ὁμολογεῖ ὅτι συνώδευσε. Ἦτο, κατὰ τὸ λέγειν τοῦ τελευταίου τούτου, ἀξιωματικὸς τοῦ ἰδιαιτέρου ἐπιτελείου τοῦ πρίγκηπος Φρεδερίκου Καρόλου, ὁ κύριος Δισκάν (Diskan), ὃν εἶδον ἐρχόμενον συχνὰ παρὰ τῷ στρατάρχει κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ μηνὸς 8θρίου.

Αἱ κοινωνίαι αἱ ὁμολογούμεναι ὑπὸ τοῦ Κ. Ἄρνού Ῥιβιέρ καὶ ὑπὸ τοῦ λοχαγοῦ Γαρσέν ὑπῆρξαν αἱ μόναι; Τίς δύναται νὰ τὸ βεβαιώσῃ

Β' Τίς είναι ὁ ἀπόστολος ὅστις ἔφερε πρὸς τὸν στρατάρχη τὴν διακήρυξιν τῶν Ῥημῶν; Εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸ εἰπώμεν, ἀλλὰ βεβαίως ἐν τῷ μέσῳ ἀνακοινώσεων τόσον συχῶν καὶ αἴτινες δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχωσιν ἢ τὴν πολιτικὴν ὡς ἀντικειμενον, ἔγγραφον ὅπερ ἡ γερμανικὴ κυβέρνησις εἶχε τόσον συμφέρον νὰ φέρῃ εἰς γνῶσιν τοῦ στρατάρχου, καὶ ὅπερ τῷ ἦτο ἰδιαιτέρως προωρισμένον, δὲν ἠδύνατο νὰ λησμονηθῇ. Δὲν πρέπει ν' ἀναγνωρίσωμεν ὅτι μεταβολὴ τῆς διαγωγῆς ἐπῆλθεν ἤδη εἰς τὸν στρατάρχη, ὅτε βλέπομεν ὅτι, ἐν τῇ συνδιασκέψει τῇ ἐν Φεριέρ (Ferières), τῇ 19ῃ 7βρίου, ὁ κ. Βισμάρκ λέγει τῷ κυρίῳ 'Ιουλίῳ Φάβρῳ τὰ ἑξῆς: «Ἐπειδὴ ὁμιλῶ περὶ Μῆτς, δὲν εἶναι ἔξω τοῦ θέματος νὰ παρατηρήσω ὑμῖν ὅτι ὁ Βαζαῖν δὲν σὰς ἀνῆκει. Ἐγὼ ἰσχυροῦς λόγους νὰ πιστεύω ὅτι μένει πιστὸς τῷ αὐτοκράτορι, καὶ ἐκ τούτου μάλιστα ὅτι ἤθελεν ἀρνηθῆ νὰ ὑπακούσῃ ὑμῖν.»

Ἐν συνόψει, γνωστοποιῶν τῷ στρατάρχει Βαζαῖν τὰς προθέσεις τῆς γερμανικῆς κυβερνήσεως νὰ εἰσέλθῃ εἰς διαπραγματεύσεις μετ' αὐτοῦ, ὁ κ. Βισμάρκ ἄγεται νὰ μεταβάλῃ τὸν στρατηγὸν εἰς διαπραγματευτὴν, νὰ παραλύσῃ τὸν στρατὸν ὃν διοικεῖ, καὶ μηχανῶν τὰς ἀνευτέλους διαπραγματεύσεις, νὰ περιμείνῃ ἀνευ βολῆς τὴν στιγμήν τὴν ἐπιγνωστον, καθ' ἣν ἡ πείνα μέλλει νὰ θέσῃ τὸν στρατὸν τούτον εἰς τὴν διάκρισιν του.

Μέλλομεν νὰ ἰδῶμεν ἀνερχόμενον ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὸν πρῶτον ὅστις μέλλει νὰ ἐπιτύχῃ παρὰ τοῦ στρατάρχου τὸ ἀπόκρυφον τῆς ὀλεθρίας ταύτης λήξεως.

Κεφάλαιον ε'.

Ἐπεισόδιον Ῥενιέ — ἀναχώρησις τοῦ στρατηγοῦ

Βούρβαχη — ἀποτυχία τῶν ἀρξαμένων

διαπραγματεύσεων.

Πρώτη συνάντησις μεταξύ Ῥενιέ καὶ στρατάρχου Βαζαῖν — Τὴν 23ῃν 7βρίου μετὰ μεσημβρίαν, κατατίθησιν ὁ κ. Ἄρνου Ῥιβιέρ, εἰς ἀπεσταλμένους ἐπαρουσιάσθη εἰς τὰς προφύλακας ἔφερον ἐπιστολὴν τοῦ πρίγκηπος Φρειδερίκου Καρόλου διὰ τὸν στρατάρχη Βαζαῖν εικοσάδα βημάτων ὅπισθεν ἦτο ἀνῆρ τις πεζός, φέρων ξινόμακτρον λευκὸν εἰς τὸ ἄκρον βάδου τὴν στιγμήν καθ' ἣν, παραδῶσας τὸν φάκελλον, ὁ ἀπεσταλμένος ἀξιώματικὸς ἠτοιμάζετο ν' ἀναχωρήσῃ τὸν

ἠρώτησα, τίς ἦτο ὁ συνοδῶν αὐτὸν εἰδὼν γινώσκων μοὶ ἀπεκρίθη, καὶ ἀπεμακρύνθη. Στραφεὶς τότε πρὸς τὸ πρόσωπον ἐκείνο, τῷ εἶπον: «τίς εἶσθε» — ἔγω ἀποστολὴν τινα διὰ τὸν στρατάρχη Βαζαῖν καὶ θέλω νὰ τῷ ὁμιλήσω πάραυτα.»

Οὕτως ὁ Ῥενιέ εἰσεχώρησεν εἰς τὰς γαλλικὰς γραμμάς.

Ὁ Ῥενιέ, κατατίθησιν ὁ λοχαγὸς Γαρσέν, ὠδηγήθη τὸ ἔσπερας, περὶ λύγων ἀφὰς, ὑπὸ τοῦ Κ. Ἄρνου Ῥιβιέρ εἰς τὰ στρατηγεῖον τοῦ στρατηγοῦ Σισσέυ (Cissey) εἰς Λογγεβίλλην. Χωρὶς νὰ καταβῇ ὁ Ῥενιέ τῆς ἀμάξης, ὁ στρατηγός, μαθητῶν ὅτι ἐν αὐτῇ ὑπῆρχεν ἀπεσταλμένος ὅστις ἐπεθύμει νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τὸν στρατάρχη Βαζαῖν, μοὶ ἔδωκε τὴν διαταγὴν νὰ τὸν ὠδηγήσω ἀμέσως παρ' αὐτῷ. Πλησιάζοντες εἰς Βαν-Σαιν-Μαρτέν τὸν ἠρώτησα κατὰ τίνα τρόπον ὤφειλον ν' ἀγγείλω τὴν ἀφίξίν του τῷ στρατάρχει.

«Θέλετε ἀναγγείλει τὸν ἀπεσταλμένον τοῦ Ἀστίγγε». Ἠγωνιστὸς τότε ἀπολύτως εἰς Μῆτς ὅτι ἡ αὐτοκράτειρα ἐνεκατέστη εἰς Ἀστιγγε».

Τοιοῦτος ὑπῆρχεν ὁ λιαν παράδοξος τρόπος, ὃν ἐχρήσατο ὁ Ῥενιέ ὅπως γενῆ δεκτὸς παρὰ τῷ στρατάρχει.

Ὁ στρατάρχης ἀμφισβητεῖ τὸ λέγειν τοῦ λοχαγοῦ Γαρσέν καὶ ὁμολογεῖ, ὅτι ὁ Ῥενιέ τῷ ἀνηγγέθη ὡς ὢν παχυδρόμος τοῦ αὐτοκράτορος. Ὁ στρατάρχης τὸν ὠδήγησε πάραυτα εἰς τὸ ἰδιαιτέρον αὐτοῦ γραφεῖον.

Ὁ Ῥενιέ ἀρχεται ἀγγέλλων τῷ στρατάρχει ὅτι ἔρχεται ἀπὸ Φεριέρων, ἔνθα εὐρίσκειτο τὸ γενικὸν τοῦ ἐχθροῦ στρατοπεδαρχεῖον ὅτι ἔπυεν ἐκεῖ ἀκράσσεως παρὰ τῷ κ. Βισμάρκ, παρ' ᾧ μετέβη, ὅπως μῆθρ ἐὰν ἐπεθύμει νὰ κλεισθῇ ἀμέσως ἡ εἰρήνη μετὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως. Δεικνύει τῷ στρατάρχει μίαν φωτογραφίαν τῆς εἰς Ἀστιγγε διαμονῆς τῆς αὐτοκρατείας, ἐπὶ τῆς ὁποίας ὁ αὐτοκρατορικὸς πρίγκηψ ἐχάραξε γραμμάς τινας περιπαθεῖς πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ. Ὁ Ῥενιέ δὲν ἔχει ἔγγραφον ἐντολήν, καὶ ἐπὶ τῆς πρὸς τοῦτο γενομένης αὐτῷ παρατηρήσεως, ἀποκρίνεται ὅτι τοῦτο συμβαίνει ὅπως μὴ παραδοθῶσιν εἰς τὰ τυχαία τοῦ ταξιδίου συμβάντα ἔγγραφα σπουδαία. Αἱ καταθέσεις τοῦ στρατάρχου καὶ τοῦ Ῥενιέ συμφωνοῦσιν ὡς πρὸς τὴν ἀρχὴν ταύτην τῆς ὁμιλίας αὐτῶν, ἐκτὸς ἐπὶ σπουδαίῳ τινὸς σημείου. ἌΜοι εἶπεν ὅτι ἔρχεται ἐκ μέρους τῆς αὐτοκρατείας, τῇ συγκαταθέσει τοῦ Κ. Βισμάρκ», λέγει ὁ

στρατάρχεις. Δὲν εἶπον τῷ στρατάρχει ὅτι ἔσχον ἀποστολὴν τῆς αὐτοκρατειρας», λέγει ὁ 'Ρενιέ.

Ὅτως ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχῇ πλήρης ἀντίθεσις μεταξύ τοῦ στρατάρχου καὶ τοῦ 'Ρενιέ ἐπ' αὐτῆς τῆς φύσεως τοῦ παραδόξου τούτου προσώπου. Ἐν τι μένει ἐκ τῆς πάσης ἀμφιβολίας. Ὁ 'Ρενιέ ἐργάζεται μὲ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ κ. Βισμάρκ. Διαφωνοῦνται μᾶλλον φανεραὶ ὑπάρχουσιν εἰς τὰς διηγήσεις, ἅς ἔκαμαν ὁ στρατάρχης καὶ ὁ 'Ρενιέ περὶ τῆς μεταξύ των συνεντεύξεως.

Συνεπεία τῆς διαφωνίας ταύτης ἡ ἀνάκρισις ἐνόμισε καθήκον ἡ ἀνακoinώση τῷ στρατάρχει τὴν κατάθεσιν τοῦ 'Ρενιέ παράγραφον πρὸς παράγραφον καὶ καταστρώση τὸ λέγειν αὐτοῦ ἐφ' ἐκάστου αὐτῶν. Οὐδὲν δύναται νὰ δώσῃ ἐντύπωσιν ἀκριβοστέραν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἢ ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἐπὶ τούτου ἀνακρίσεως τοῦ στρατάρχου ἔχει δ' αὐτὴ ὡς ἐξῆς.

Ἐρώτησις. Γνωστοποιήσατέ μοι, παρακλῶ, τί εἶπεν ὑμῖν ὁ 'Ρενιέ;

Ἀπόκρισις. «Ὅτι ἡ ἀποστολὴ αὐτοῦ εἶχε σκοπὸν νὰ προτείνῃ εἰπε τῷ στρατάρχει Κανροβέρ εἴτε τῷ στρατηγῷ Βούρβαχῃ νὰ μεταβῇ εἰς Ἀγγλίαν, ὅπως τεθῇ εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ἀντιβασιλείσεως. Τῷ ἀπεκρίθη «θέλετε τεθῇ εἰς σχέσιν μετὰ τῶν κυρίων τούτων θέλω τοὶς ἀφήσει πλήρη ἐλευθερίαν νὰ λάβωσι μέτρον τι».

«Μοὶ ἐξέθετο, πρὸς τούτοις, ὅτι ἦτο λυπηρὸν ὅτι συνήκη τις δὲν ἔθετο πέρας εἰς τὸν πόλεμον κατόπιν τοῦ Σεδᾶν, ὅτι ἡ διατήρησις τῶν γερμανικῶν στρατευμάτων ἐπὶ τῆς γαλλικῆς χώρας ἦτο καταστροφὴ διὰ τὸν τόπον, ὅτι μεγάλη ὑπηρεσία προσεφέρετο τῇ χώρῃ, ἂν ἐπετυγχάνετο ἀνακωχή τις, ὅπως φθάσωμεν εἰς τὴν εἰρήνην, ὅτι ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο ὁ ὑπὸ τὸ Μέτς στρατὸς, ὁ μόνος μένων ὀργανισμένος, ἤθελε δώσει ἐγγυήσεις τῇ Γερμανίᾳ, ἂν εἶχε τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ· ἀλλ' ὅτι, ἀναμφιβόλως, ἤθελεν ἀπαυτῆσαι ἀπ' αὐτοῦ ὡς ἐνέχυρον τὴν παράδοσιν τοῦ φρουρίου Μέτς.

«Τῷ ἀπεκρίθη ὅτι, βεβαίως, ἂν ἠδυνάμεθα νὰ ἐξέλθωμεν τοῦ ἀδιεξόδου ὅπου εὐρισκόμεθα, μὲ ὅπλα καὶ σκευή, ἐν μῇ λέξει ἐντελῶς συντεταγμένοι, ἤθελαμεν τηρήσει τὴν τάξιν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ ἤθελαμεν κάμει σεβαστοὺς τοὺς ὅρους τῆς συμβάσεως, ἀλλ' ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ γενῆ λόγος περὶ τοῦ φρουρίου τοῦ Μέτς, οὕτινος ὁ φρο-

ρῆχος ὀνομασθεὶς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ἀπ' αὐτοῦ μόνου ἐξηρητᾶτο.

«Ἰὼν τὸ ἐκτεθὲν ὑπῆρξεν ἀπλῆ συνομιλία, ἐν ἣ δὲν ἀπέδιδον ἡ δευτερεύουσαν σημασίαν, καθότι ὁ 'Ρενιέ δὲν εἶχεν οὐδεμίαν ἔγγραφο-ν πληρεξουσιότητα.»

Πρὶν ἐξακολουθήσωμεν τὴν ἀνάγνωσιν, ἣν ἠρξάμεθα, τῆς ἀνακρίσεως τοῦ στρατάρχου, συμφέρεει ν' ἀποδώσωμεν εἰς τὴν συνέντευξιν, ἣν ἔσχε μετὰ τοῦ 'Ρενιέ τὸν ἀληθῆ αὐτῆς χαρακτῆρα, ὅστις ἀμφισβητεῖται ἐν τῇ προεκτεθείσῃ ἀποκρίσει.

Ἐδρίσκομεν ἐν τῇ καταθέσει τοῦ στρατηγῷ Βούρβαχῃ τὸ ἐξῆς χωρίον.

«Ὁ στρατάρχης μᾶς ἐπέδειξεν ἐπιστολὰς τοῦ πρίγκηπος Φρεδερίκου Καρόλου μικρᾶς ἀξίας, καὶ εἶπε τῷ 'Ρενιέ νὰ γνωστοποιήσῃ τῷ πρίγκηπι ὅτι ἐξήτει ὅπως ὁ στρατὸς ἐξέλθῃ μὲ τὰς τιμὰς τοῦ πολέμου, χωρὶς νὰ συνθηκολογήσῃ διὰ τὸ Μέτς, ὅπερ ἔδει νὰ μένῃ ἀνεξάρτητον τοῦ στρατοῦ. Ὅτι ὁ στρατάρχης Βαζαῖν ἤθελεν ἀποσυρθῆ μετὰ τοῦ στρατοῦ του, ὅπως λάβῃ ἐν Γαλλίᾳ θέσιν οὐδετέραν μέχρι τῆς εἰρήνης.»

Τῆς ἐπιφυλάξεως ταύτης ληφθείσης, ἀλαλαμβάνομεν τὴν ἐξακολουθήσιν τῆς ἀνακρίσεως.

Ἐρώτησις. «Ὁ 'Ρενιέ κατέθεσεν ὅτι ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ ὁ στρατὸς τοῦ Μέτς, ὁ μόνος ὅστις ἔμενε τῇ Γαλλίᾳ, ἐφαίνετο ὅτι ἦτο κλημένος νὰ παραστήσῃ μέγα πρόσωπον· ὅτι ὁ κ. Βισμάρκ τῷ ἐδήλωσεν ὅτι ὁ κ. Ἰούλιος Φάβρος ἐφαίνετο βέβαιος περὶ τοῦ στρατοῦ τοῦ Μέτς, ὅτι ἐν μέρει ἦλθεν ὅπως βεβαιωθῇ περὶ τούτου, ὅτι οἱ γερμανοὶ σύμμαχοι δὲν ἀνεγνώριζον τῇ κυβερνήσει τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης οὐδὲν δικαίωμα πρὸς διαπραγματέυσιν· ὅτι ἡ κυβερνήσις αὕτη κατέδειξε τὸν ὀριστικὸν αὐτῆς σκοπὸν νὰ κάμῃ τὸν πόλεμον μέχρι θανάτου καὶ νὰ μὴ ἀφήσῃ οὐδεμίαν ὀφέλειαν τῷ νικητῇ ἐχθρῷ. Προσέθηκεν ὅτι τῷ ἀπεκρίθητε ὅτι ὁ στρατὸς δὲν ἦτο εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Κ. Ἰουλίου Φάβρου, ὅτι ὀλίγας πρὶν ἡμέρας ἔσχετε περίστασιν νὰ γνωρίσητε τὴν γνώμην τῶν ἀρχηγῶν τῶν σωμάτων, ὧν εἴχετε ὅλην τὴν ἐμπιστοσύνην· ὅτι δι' ὑμᾶς, ὡς καὶ δι' αὐτοὺς, ἡ ἀλήθεια ἦτο ὅλως ἀντίθετος ἐκεῖνου ὅπερ ὁ Κ. Ἰούλιος Φάβρος ἐνόμισεν ὅτι ἠδύνατο νὰ δηλώσῃ. Τί ἀληθεύει ἐν τῷ λέγειν τούτῳ τοῦ 'Ρενιέ;»

Ἀπόκρισις. Δὲν ἐνθυμοῦμαι ἀκριτὰς λεπτομερείας τῆς μετὰ

τοῦ 'Ρενιὲ συνομιλίας, ἔπως ἐπιθεβαιώσω, ἢ μὴ, τὸ λέγύταια οὐ, ἀλλὰ βεβαίως θὰ τῷ εἶπον ὅτι ἤγνούον τί ἐδήλωσεν ὁ Κ. 'Ιούλιος Φάβρος· ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ γινώσκῃ τί τρέχει εἰς Μῆτε, διότι δὲν εἶχομεν σχέσεις ἐπισήμους πρὸς ἀλλήλους· ὅτι ὁ στρατὸς πρὸς παντὸς ἦτο στρατὸς τῆς Γαλλίας, ὡν συνδεομένους πρὸς τὴν αὐτοκρατορικὴν δυναστείαν διὰ τοῦ ἔρκου αὐτοῦ.

'Ερωτήσις. Ὁ 'Ρενιὲ προστίθει τὸ ἐξῆς, ὅτι προέκυπτεν ἐκ τῶν ὑμετέρων λόγων λίαν καλῶς ὅτι ὁ ἐνώπιον τοῦ Μῆτε στρατὸς ἔδει νὰ εἰσέλθῃ εἰς ὄλους τοὺς μέλλοντας συνδυασμούς, οἰοδήποτε καὶ ἂν ἐπρόκειτο νὰ ᾧσι, ἀλλ' ὅπως εἰσέλθῃ εἰς αὐτούς, ἔδει πρῶτον νὰ ὑπάρξῃ, ὅτι, ἐὰν ἐπ' ὀλίγον ἀργοπορήσωσιν, ἀντὶ ὡς τὴν στιγμήν ἐκείνην ἦτο παραλελυμένος ὑπὸ τῆς τῶν πραγμάτων φορᾶς, ἔμελλε δυστυχῶς νὰ παύσῃ νὰ ὑπάρχῃ· ὅτι εἰσελθὼν τότε εἰς τὰς λεπτομερείας τῆς καταστάσεως τοῦ στρατοῦ ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῶν τροφίμων, τῷ ἐδηλώσατε ὅτι δυσκόλως ἠδύνασθε νὰ φθάσητε τὴν 18ην 8βρίου, ὅτι λοιπὸν ἦτο ἀνάγκη, ἐὰν ἤθελον νὰ χρησιμοποιοῦσιν τὸν στρατὸν τοῦ Μῆτε, νὰ ἐργασθῶσι πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης. Ἀναγνωρίζετε τὴν ἀλήθειαν τῶν λεγομένων τούτων;

'Απόκρ. Δὲν παραδέχομαι τὴν ὁμολογίαν ταύτην ἐν τόσῳ ἐκφραστικῶς ὄροις περιέγραψα ἤδη ἄνωθι τὸ πρόσωπον, ὅπερ ὁ στρατὸς ἤθελε δυνηθῆ νὰ παραστήσῃ ὅπως ἐπιτευχθῆ ἡ εἰρήνη· ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰς λεπτομερείας, ἄς δίδει ὁ 'Ρενιὲ διὰ τοὺς πόρους τοῦ στρατοῦ, οὐδὲν τοιοῦτον εἶπον, καὶ ἤθελε μοὶ εἶσθαι δύσκολον νὰ δώσω ἀριθμοὺς ἀκριβεῖς.

'Ερωτ. Βλέπω ὅτι ἐν τῇ καταθέσει αὐτοῦ, ἡς ἔδωκα ὑμῖν μόνην τὴν περιληψίμην, εἰσῆλθεν εἰς τὰς ἐξῆς λεπτομερείας. Ὁ στρατάρχης μοὶ ἐγνωστοποίησεν ὅτι ἤδη ἠλάττωσε τὴν μερίδα τοῦ ἄρτου· ὅτι, ἐν μέτρῳ φρονήσεως ἔμελλον ἔτι νὰ ἐλαττώσωσιν αὐτὸν ἐντὸς ἡμερῶν τινῶν· ὅτι οἱ ἵπποι ἐστεροῦντο φορβῆς· ὅτι ἠναγκάσθητε νὰ κάμητε αὐτῶν χρῆσιν ὡς κρέατος τροφῆς· ὅτι ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας καὶ ὑπολογίζοντες τὴν ἀνάγκην νὰ λάβετε τεσσάρων ἢ πέντε ἡμερῶν τροφίμα διὰ τὸν στρατὸν καὶ νὰ διατηρήσητε ἀριθμὸν τινα ἵππων ἐν καταστάσει νὰ σύρωσι τὰ πυροβόλα καὶ τινὰ ἐπιτήδεια, ἤθελον εἶσθαι μεγάλη δυσκολία νὰ φθάσητε τὴν 18ην 8βρίου. Πόθεν ὁ 'Ρενιὲ συν-

λέξε τὰς πληροφῆρας ταύτας, αἰτινές εἶναι ἐν ταυτότητι πρὸς τὰ γεγονότα;

'Απόκρ. Δὲν εἰσῆλθον εἰς οὐδεμὴν λεπτομέρειαν τοιοῦτου εἴδους μετὰ τοῦ 'Ρενιὲ.

'Ερωτ. Ὁ 'Ρενιὲ ἐξακολουθεῖ τὴν διηγήσιν του ὡς ἐξῆς:
'Ἠναγκάσθη νὰ τῷ κάμῃ τὴν παρατήρησιν, ὅτι κάλλιον ἐμοὶ ἐνόησε ὅτι ἔδει νὰ σπεύσῃ νὰ ὠφελθῆ τὴν δευθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ ἐπιθυμίαν νὰ συνάψῃ συνθήκην, ὅτι κατ' ἐμὲ ἤθελεν εἶσθαι δυνατὸν ἡ συνθηκολογίαις τοῦ ὑπὸ τὸ Μῆτε στρατοῦ νὰ μοὶ χρησιμεύσῃ εἰς τὸ νὰ ἀποκτήσω ἄρους ἐπωφελεστέρους ὑπὸ τὴν πολιτικὴν ἔσοψιν· ὅτι οἱ ὄροι αὗτοι, εἰσοδήποτε καὶ ἂν ἔμελλον νὰ ᾧσιν, ἤθελον εἶσθαι ὡς πρὸς τὸν στρατὸν τοῦτον ὀλιγώτερον χαλεποὶ ὡν ἠδύνατο νὰ τῷ ἄργότερον, ὅτι ὠφέλει λοιπὸν νὰ σπεύσῃ νὰ ὠφελθῆ τῆς ἀγνοίας τοῦ ἐχθροῦ ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῶν τροφίμων.

Τί ἀληθεύει ἐν τοῖς λόγοις τούτοις;

'Απόκρ. Δὲν ἔχω γνῶσιν τῆς παρατήρησεως ταύτης, καὶ δὲν τὴν εὗρισκα μάλιστα βέβαιον, καθόσον διὰ τῆς ἀποστολῆς ἐνδὸς τῶν στρατηγῶν παρὰ τῇ αὐτοκρατείᾳ ἐπρόκειτο αὐτῇ νὰ ἐδρεθῆ εἰς θέσιν νὰ εἰσέλθῃ εἰς διαπραγματεύσεις.

'Ερωτ. Ἡ ἀποδοχὴ ἐκ μέρους τοῦ στρατοῦ τοῦ Μῆτε ἦτο ὁ ἀξίωσις διάπραγματεύσεως· ὑμεῖς μόνος ἠδύνασθε νὰ ὁμιλήσητε ἐν ὄνοματι αὐτοῦ, καὶ ἦτο ὅλως φυσικόν, ὥστε ὁ 'Ρενιὲ νὰ ζητήσῃ νὰ κερδίσῃ τὴν συγκατάθεσιν ὑμῶν. Ὁ 'Ρενιὲ προσίθησιν ὅτι τῷ ἀπεκρίθητε ὅτι πᾶσα ἀγγορία ἔμελλε νὰ ᾗ ἐπιζήτησις, καὶ ὅτι ἐν τῇ θέσει ἦν ἐβλέπετε ἀπελευθερίαν ἐν μακρῷ χρονικῷ διαστήματι, ἤθελετε ὑπογράψαι συνθήκην ἐπιτεπούσαν τῷ στρατῷ τοῦ 'Ρήνου ν' ἀποσυρθῆ εἰς μέρος οὐδετεροπολούμενον τῆς Γαλλίας, ἐξερχόμενῳ ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου αὐτοῦ μετὰ τῆς στρατιωτικᾶς τιμᾶς, ἐπὶ τῷ ὄρῳ νὰ μὴ κάμῃ χρῆσιν τῶν ὄπλων αὐτοῦ κατὰ τῆς Γερμανίας κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου, τοῦ φρουρίου τοῦ Μῆτε μένοντος ἄλλῶς τε ἐξῶ τῶν συμβάσεων ὑμῶν. Εἶναι ἀληθές ὅτι ἐκάμετε τὰς δηλώσεις ταύτας;

'Απόκρ. Ἀναφέρομαι εἰς ὅ,τι ἀπεκρίθην ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Ὁ 'Ρενιὲ τῷ δίδει ἀνάπτυξιν, ἥτις δι' ἐμὲ εἶναι ὀλοσχερῶς ἀνακρίβης εἰς ὅ,τι ἀποβλέπει τὴν οὐδετεροποίησιν καὶ τὸν ὄρον νὰ μὴ πολεμησώμεν τοὺς γερμανικοὺς στρατούς· οὐδέποτε ἠθέλομεν συγκατα-

ταθῆ εἰς συμβιβασμὸν, ὅστις ἐπρόκειτο νὰ ὑποδιαίρῃσῃ τὴν ἔθνικὴν ἄμυναν.

Ἐρ ὠ τ. Ἡ κατάθεσις τοῦ Ῥενιὲ περατοῦται ὡς ἑξῆς:

«Τῷ ἐπαρουσίασα ἄποψιν τινὰ τοῦ Ἀσιτιγγῆ, ὅπισθεν τῆς ὁποίας ὁ αὐτοκρατορικὸς πρίγγηψ εἶχεν ἀποθέσει τὴν ὑπογραφὴν αὐτοῦ, καὶ τὸν παρεκάλεσα νὰ λάβῃ τὴν κλωσύνην νὰ προσθήσῃ τὴν ἰδικὴν του, ὅπως δυνθῶ δεικνύων αὐτὴν τῷ κ. Βισμάρκ ν' ἀποδείξω ὅτι ἔχω τὴν συγκατάθεσιν αὐτοῦ. Ὁ στρατάρχης παρεχώρησε τὴν αἰτηθεῖσαν ὑπογραφὴν. Τὰ λεγόμενα ταῦτα εἶναι ἀκριβῆ;

Ἄ π ὁ κ ρ. Δὲν εἶχον φωτογραφίαν, καὶ μὲ παρεκάλεσε νὰ υπογράψω παρὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ πρίγγηπος, ὅπερ ἔπραξα ἄνευ ὑστεροβουλίας».

Ὅπως μὴ παρεμποδίσωμεν τὴν διήγησιν, ἀποφεύγομεν πρὸς καιρὸν πᾶσαν σκέψιν ἐπὶ τῆς παραδόξου ταύτης συνεντεύξεως μεταξὺ τοῦ στρατάρχου Βαζαῖν καὶ τοῦ Ῥενιέ. Ἀναγινώσκομεν εἰς τὸ χωρίον τῆς ἀνακρίσεως τοῦ στρατάρχου, τὸ σχετικὸν πρὸς τὴν ἐξοδὸν ἐνὸς τῶν στρατηγῶν αὐτοῦ,

Ἐρ ὠ τ. Λέγετε ὅτι ὁ Ῥενιέ σῶς ἐγνωστοποίησε κατὰ πρῶτον ὅτι ἡ αὐτοκράτειρα ἐξήτει ὅπως ὁ στρατάρχης Κανροβέρ ἢ ὁ στρατηγὸς Βούρβαχης μεταβῶσι παρ' αὐτῆ. Κατὰ τὸν Ῥενιέ, λόγος ἐγένετο περὶ τῆς ἀναχωρήσεως αὐτῶν μόνον τὴν ἐπαύριον. Προσέτιθησιν ὅτι ἀφίνων ἡμᾶς δὲν ἐσκέπτετο νὰ ἐπανεέλθῃ.

Ἄ π ὁ κ ρ. Βεβαιῶ ὅτι τὴν ἐσπέραν, κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἐπίσκεψιν, ἐγένετο λόγος περὶ ἀναχωρήσεως ἐνὸς στρατηγῶν.»

Ἐγένετο λόγος, ἐν τῇ πρώτῃ ταύτῃ ἐπισκέψει τοῦ Ῥενιέ, περὶ ἀποστολῆς στρατηγῶν παρὰ τῆ αὐτοκράτειρα; Ὁ στρατάρχης τὸ βεβαιῶ ὁ Ῥενιέ κηρύσσει τὸ ἐναντίον. Ὅπως ἂν ἦ, μόνον τὴν ἐπαύριον μέλλομεν ἰδεῖν τὸν στρατάρχην λαμβάνοντα μέτρα πρὸς συμμόρφωσιν μὲ τὰς παρ' αὐτοῦ καλουμένας ἐπιθυμίας τῆς αὐτοκράτειρας.

Δευτέρᾳ συνάντησις τοῦ Ῥενιέ μετὰ τοῦ στρατάρχου Βαζαῖν (24 Ἰουλίου). Ἀναχωρήσις τοῦ στρατηγῶν Βούρβαχης. Ὅτε ἔλαβε τέλος ἡ πρώτη συνέντευξις μεταξὺ τοῦ στρατάρχου καὶ τοῦ Ῥενιέ, ἤτο ἴλιαν ἀργὰ ὅπως διαπεράσῃ τὰς γραμμάς, καὶ οὕτω τὴν ἐπαύριον 24 Ἰουλίου ὁ Ῥενιέ ἠδυνήθη νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς Κορνὺ (Corny), ἔνθα εὔρε, λέγει, τηλεγράφημα τοῦ κ. Βισμάρκ, ἐπιτρέποντος

τὴν ἐξοδὸν στρατηγῶν τοῦ στρατοῦ τοῦ Μέτς. Ἐπειδὴ ἡ ἐξοδος αὕτη ὤφειλε προφανῶς νὰ κρατηθῆ μυστικῆ, ὁ στρατηγὸς Στίελ (Stiehle), καθὰ λέγει ὁ Ῥενιέ, ἔσχε τὴν ἰδέαν νὰ ἐπωφεληθῶμεν πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου ἀπὸ αἰτήσεώς τινος πρὸς ἐπάνοδον εἰς τὴν ἑαυτῶν πατρίδα, περιελθούσης εἰς χεῖρας τοῦ ἐπιτελάρχου τοῦ στρατοῦ τοῦ ἀποκλεισμοῦ, γενομένης μὲν ὑπὸ τοῦ κομητάτου τῶν βοηθειῶν τοῦ Λουξεμβούργου, ἀφορώσης δὲ ἐπὶ τὰ ἰατροὺς συμπατριώτας αὐτοῦ, οἵτινες ἦσαν κεκλισμένοι ἐν Μέτς καὶ ὧν ἐξήτειτο, διὰ τῆς αἰτήσεως ταύτης, ἡ ἐπάνοδος ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν. Τὸ κομητάτον τοῦτο ἀπηύθυνε, μὲ ἡμερομηνίαν 20 Ἰουλίου, τὴν αἴτησιν ταύτην πρὸς τὸν στρατάρχην Βαζαῖν, τὴν ἀπέστειλε δὲ διὰ τοῦ γερμανικοῦ στρατοπεδαρχείου. Ὁ στρατηγὸς Στίελ ἔγραψε λοιπὸν τὴν 23ην τῷ στρατάρχῃ Βαζαῖν ὑποστηρίζων, ἐν ὀνόματι τοῦ πρίγγηπος, τὴν αἴτησιν τῶν Λουξεμβουργίων ἰατρῶν, παρακαλῶν αὐτὸν νὰ λάβῃ τὴν κλωσύνην νὰ διατάξῃ ὅπως οἱ ἐν νέα οὔτοι ἰατροὶ ἐλευθερωθῶσι καὶ διευθυνθῶσιν ἐξω τοῦ Μέτς διὰ τῆς ὁδοῦ τῶν Μουλὲν-λὲ-Μέτς (Moulens-les-Mets). Ἄλλ' οἱ ἰατροὶ ἦσαν τὸν ἀριθμὸν μόνον ἐπτά· ὁ πρίγγηψ ἔδιδε λοιπὸν λεληθότως, οὕτω πως, ἄδειαν διὰ τὸν στρατηγὸν καὶ τὸν Ῥενιέ, οἵτινες ἠδύναντο οὕτω νὰ ἐξέλθωσιν ἄγνωστοι μίγνυόμενοι μετὰ τῶν ἰατρῶν (1).

Ὁ Ῥενιέ ἐπανῆλθεν εἰς τὸ γαλλικὸν στρατόπεδον τὴν 24 Ἰουλίου, ὥραν 11ην π. μ. καὶ κατόπιν νέας συνεντεύξεως μετὰ τοῦ στρατάρχου, διαταγαὶ πάραυτα ἀπεστάλησαν ὅπως μεταβῶσιν εἰς τὸ στρατοπεδὸν ὁ στρατάρχης Κανροβέρ καὶ ὁ στρατηγὸς Βούρβαχης καὶ ὅπως ἔλθωσιν ἐκεῖ καὶ οἱ Λουξεμβούργιοι ἰατροὶ. Ὁ στρατάρχης Βαζαῖν ἔβητο διαδοχικῶς εἰς κοινωνίαν πρὸς τὸν Ῥενιέ τὸν στρατάρχην Κανροβέρ καὶ τὸν στρατηγὸν Βούρβαχην. Ὁ στρατάρχης Κανροβέρ ἀπέκλινε τὴν προταθεῖσαν αὐτοῦ ἀποστολὴν, προσφιζόμενος τὴν κατὰ

(1) Τοῦτο εἶτι μέλλον δεικνύει ὅτι ἡ περὶ ἐξόδου στρατηγῶν συνομιλία τοῦ στρατάρχου Βαζαῖν καὶ Ῥενιέ ἔλαβε χώραν (καθὰ κατατίθησιν ὁ στρατάρχης) τὴν πρώτην συνάντησιν, καὶ οὐχὶ τὴν δευτέραν, τὴν ἄλλοτε, καθόσον, ἂν παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ στρατηγῶν Στίελ ἀριθμὸς ἐν νέα ἐνεγράφη ἐν γνώσει, ὅπως εὐκολυνθῆ ἡ ἐξοδος τοῦ Ῥενιέ καὶ τοῦ στρατηγῶν Βούρβαχης, δὲν ἦτο νὰ εὐρίσκητο ἐκ προοιμίων τὸ γερμανικὸν στρατηγεῖον ἐν γνώσει τοιαύτης μελλούσης ἐξόδου.

στάσιν τῆς ὑγείας αὐτοῦ. Ὁ στρατηγὸς Βούρβαχης ἐνόμισε καθήκον νὰ δεχθῆ. Ἐπάνελαμβάνομεν ὡδε ταυτολεξεῖν τὴν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦτου κατάθεσιν τοῦ στρατηγοῦ.

«Τὴν 24 Ἰουλίου 1870 προσεκλήθην, ὥραν 5 1/2, παρὰ τῷ στρατάρχη, ἅμα ἀφιπεύσας. Μὲ ἐξήτησε δις κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, χωρὶς νὰ δυνηθῆ μ' εἶρη. Ἦμην εἰς τὸν Ἄγ. Ἰουλιανὸν παρὰ τῷ στρατάρχη Λεβέρ. Ἀφικόμενος συνήντησα τὸν συνταγματάρχην Βογιέ (Boyer), ὅστις μοι εἶπεν· «Ὁ στρατάρχης μέλλει νὰ ἔλθῃ πάραυτά. Πινώσκετε τὸν ἀνθρωπίνουσι περιπατεῖ μετὰ τοῦ στρατάρχου;» — ὄχι, τῷ εἶπον—πῶς; δὲν τὸν εἶδετε εἰς τὸν Κεραμεικόν; — ὄχι, λησμονῶ τὰ ὀνόματα ἐνίοτε, ἀλλ' οὐχὶ καὶ φυσιογνωμίας· οὐδέποτε εἶδον τὸν ἄνδρα τοῦτον. Δὲν εἶναι οὔτε οικεῖος τοῦ Κεραμεικοῦ, οὔτε θά πάλληλος;» — Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ εἰσέρχεται ὁ στρατάρχης· μοι παρουσιάζει τὸν κ. Ῥενιέ καὶ μοι λέγει· «Ἀκούσατε τί μέλλει εἰπεῖν ὑμῖν ὁ κύριος.»

«Ὁ Ῥενιέ εἰσῆλθεν εἰς σειράν παρατηρήσεων πολιτικῶν περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς εἰρήνης, προσιθιόμενος ὅτι ἡ γερμανικὴ κυβέρνησις δὲν ἐσκέπτετο νὰ διαπραγματευθῆ πρὸς τὴν κυβέρνησιν τῶν Παρισίων· ὅτι δὲν ἐθεώρει ὡς νόμιμον εἰμὴ τὴν κυβέρνησιν τῆς αὐτοκρατείας· ὅτι ἐὰν διαπραγματευσθῆ πρὸς αὐτήν, οἱ ὄροι ἔμελλον νὰ ᾖσιν ὀλιγώτερον ἐπ' αὐτῆς, ὅτι ἡ παρέμβασις τοῦ στρατοῦ τοῦ Μέτς εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ἦτο ἀναπόφευκτος, ὅτι ἦτο λοιπὸν ἐνδιαφέρον ὥστε εἰς τῶν ἀρχηγῶν νὰ μεταβῆ παρὰ τῇ αὐτοκρατείᾳ, ὅπως ἀντιπροσωπεύσῃ παρ' αὐτῇ τὸν στρατόν· ὅτι ὁ στρατάρχης Κανρόβερ ἢ ἐγὼ θὰ ἤμεθα καταλλήλοισι νὰ καθέξωμεν τὴν θέσιν ταύτην. Μετρίαν προσοχὴν ἔδωσα εἰς πάσας τὰς ὑμῖλιας ταύτας, καὶ θέλων νὰ τύχω τῆς τελευταίας λέξεως τῶν νύξων τούτων, ἀπετάθην πρὸς τὸν στρατάρχην καὶ τῷ ἤτησα τὴν ἐξηγήσιν τῶν ὅσα ἤκουσα. Ὁ στρατάρχης μοι ἔδωκε καὶ εἶδον ἐπιστολὰς τοῦ πρίγγητος Φρεδερικου Καρόλου, οὐχὶ μεγάλης σημασίας, καὶ εἶπε τῷ Ῥενιέ νὰ γνωστοποιήσῃ τῷ πρίγγητι ὅτι ἐξήτει νὰ ἐξέλθῃ ὁ στρατός μετὰ τὰς τιμὰς τοῦ πολέμου, χωρὶς νὰ συνθηκολογήσῃ διὰ τὸ Μέτς, ὅπερ ἔδει νὰ μὲν ἀνεξάρτητον τοῦ στρατοῦ· ὅτι ὁ στρατάρχης Βαζαῖν ἤθελεν ἀποσυρθῆ μετὰ τοῦ στρατοῦ του, ὅπως λάθῃ ἐν Γαλλίᾳ θέσιν οὐδετέραν μέχρι τῆς εἰρήνης. Ἰδοὺ, ἐφ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι, ἡ λαβούσα χώραν συνομιλία. Ὁ σκοπὸς τοῦ στρατάρχου πέμποντος ἕνα ἀρ-

χηγὸν τοῦ στρατοῦ παρὰ τῇ αὐτοκρατείᾳ, ἥτις παρίστα εἰσέτι τὴν κυβερνήσιν, καθότι δὲν εἴχομεν ἰδέαν ἀκριβοῦς παντὸς τοῦ ἐν Γαλλίᾳ συμβαινόντος, ἦτο, πιστεύω, νὰ γνωστοποιήσῃ ὅτι, ἐὰν ἐπεθύμοιεν νὰ σωθῆ ὁ στρατός οὗτος, ὤφιλον νὰ συνθηκολογήσωσι. Τέλος εἶπον τῷ στρατάρχη Βαζαῖν· «Κύριε στρατάρχα τί θέλετε νὰ μοι κάμψετε; μοι ἀπεκρίθη· «Ἐπιθυμῶ νὰ ὑπάγητε παρὰ τῇ αὐτοκρατείᾳ. Τὸ θέλω καλῶς, τῷ εἶπον ἐγὼ, ἀλλὰ τίθιμι διαφοροὺς ὄρους. Θὰ ἔχετε τὴν καλωσύνην νὰ μοι δώσῃτε ἐγγραφὸν διαταγῆν, νὰ θέσῃτε τὴν ἀναχώρησίν μου ἐν τῇ διαταγῇ τοῦ στρατοῦ, νὰ μὴ μὲ ἀντικαταστήσῃτε ἐν τῇ ἀρχηγίᾳ μου καὶ νὰ μοι ὑποσχεθῆτε ὅτι μέχρι οὐ δύνηθῶ νὰ ἐπανάλθω, δὲν θέλετε κάμει χρεῖσιν τῆς φρουρᾶς.» Μοι εἶπε· «θέλετε ἀναχωρήσει πάραυτά.» Μετέβην εἰς τὸ στρατηγεῖόν μου ὅπως ἐτοίμασθῶ.» Ἦτο συμπεφωνημένον, ἡ ἀναχώρησις τοῦ στρατηγοῦ νὰ τελεσθῆ ὡς ἀγνώστου, ὅπως μὴ γνωσθῆ τι περὶ αὐτῆς. Ὁ στρατηγὸς δὲν εἶχε ἰδιωτικὰ ἐνδύματα, ὁ δὲ στρατάρχης τῷ ἐχορήγησε τὰ ἰδικά του· ἐν πηλίκιον μὲ τὸν σταυρὸν τῆς Γενεύης, ὅπερ ὁ Ῥενιέ ἤτησατο ἀπὸ τίνος Λουξεμβουργικοῦ ἱατροῦ, συνεπλήρου τὸν ἱματισμὸν αὐτοῦ.

Ἡ ἀνάκρισις ἐξήτησε νὰ μάθῃ ἂν ὁ στρατηγὸς Βούρβαχης προειδοποιήθῃ ὑπὸ τοῦ Ῥενιέ, ὅτι ἀπαξ ἐξερχόμενος, δὲν ἤδυνάτο ἐφεστῆ νὰ ἐπανάλθῃ εἰς Μέτς. Ὁ στρατηγὸς Βογιέ (Boyer) κατατίθεισιν ὅτι τῷ ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Ῥενιέ τοιαύτη εἰδοποίησις· ἀλλ' οὔτε ὁ στρατάρχης οὔτε ὁ στρατηγὸς Βούρβαχης ἐκράτησαν ἀνάμνησιν τοιοῦτου τινός. Ἄλλως τε προκύπτει ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας τῆς διατυπώσεως ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Βούρβαχης, ὅπως ἡ φρουρὰ μὴ σπουδαίως συμπλακῆ κατὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ, ὅτι ἐνόμιζεν ἑαυτὸν ἐπὶ μικρὸν ἀπομακρυνόμενον.

Δυσκόλως ἐνοεῖ τις πῶς ὁ στρατάρχης Βαζαῖν ἠμέλησε νὰ ὀρίσῃ τοὺς ὄρους ὑφ' οὓς ἔμελλον νὰ τελεσθῶσιν ἡ ἐξοδος καὶ ἐπίστροφη τοῦ τοποτηρητοῦ αὐτοῦ. Ἄφ' ἑτέρου, πῶς ὁ στρατηγὸς Βούρβαχης, ὅστις ἐφρόνιεν ὅτι ἡ ἐξοδος αὐτοῦ ἐλάμβανε χώραν ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ἐχθροῦ, ἡδυνάτο νὰ συμβιβασθῆ ἐν τῷ νῶ αὐτοῦ τὸ εἶδος ταῦτο τῆς θραπευτέσεως μετὰ τῆς βεβαιότητος ὅτι δύναται ν' ἀναλάβῃ τὴν θέσιν αὐτοῦ, ἀπαξ τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ πραγματοποιηθείσης· καὶ ὅτε, διερχόμενος τὰς ἐχθρῆκας γραμμὰς, ἀνεγνωρίσθη, πῶς δὲν διευκρίνησε τὴν θέσιν αὐτοῦ, μεταβείων εἰς τὸ γερμανικὸν στρατοπεδαρχεῖον;

Δὲν εἶναι ἄμικρον ἐνδιαφέροντος, πρὸς διαφώτισιν ἐπὶ τοῦ σημείου

τούτου, τὸ ν' ἀναφέρωμεν ὡς τὴν κατάθεσιν τοῦ 'Ρενιέ, τὴν σχετικὴν πρὸς τὴν εἰς Κορνὺ μετὰβασιν τοῦ στρατηγοῦ Βούρβαχη.

«Εἰς τὰς προφυλακὰς ὁ στρατηγὸς ἠδυνήθη νὰ συλλάβῃ ἑνδεκὴν τινα ἀναγνωρίσεως ἐν τῷ σεβασμῶν ἐκφράζοντι βλέμματι συνταγματάρχου τινὸς τοῦ ἐπιτελείου τοῦ πρίγγητος, ὅστις ἀπὸ τῆς προτεραιᾶς ἐκωλύμενον ἡμᾶς ἐκεῖ.

«Ὅτε ἀφικόμεθα εἰς τὸ στρατηγεῖον, ὁ ἀντιστράτηγος Στίελ μετ' ἠρώτησεν ἂν ἠδύνατο νὰ προσφέρῃ τὸ σεβᾶς αὐτοῦ τῷ στρατηγῷ, οὗτος ἐθαύμαζε τὴν λαμπρὰν ἀνδρείαν. Τῷ ἀπεκρίθη ὅτι ὁ στρατηγὸς ἦτο λαν λυπημένος. Μοὶ ἀπεκρίθη ὅτι ἐνόησε τὸ αἶσθημα τοῦτο, καὶ μετ' ἠρώτησεν ἂν ἐνόησα μὴ ἐσκοπέι νὰ δεχθῆ νὰ παρουσιασθῆ πρὸς τὸν πρίγγηπα. Τῷ ἀπεκρίθη ὅτι ἐφρόνουν ὅτι θὰ ἐπροτίμα τὸ ἀντίθετον, ἀλλ' ὅτι ἐν τούτοις ἐμελλον νὰ βεβαιωθῶ περὶ τούτου.

«Ὡμίλησα τῷ στρατηγῷ, ὅστις μοὶ ἀπεκρίθη, ὅτι δὲν ἤθελε νὰ ἰδῆ οὐδένα τούτων, οὐδὲ νὰ φάγῃ, προσέθετο, τὸν ἄρτον αὐτῶν, ὅστις θὰ τὸν ἐπνιγε. Τὸν ἀφῆκα ἡμίσειαν μετὰ ταῦτα ὥραν, ὅτε ἀνεχώρησε μετὰ τῶν Δουξεμβουργίων ἰατρῶν. Ἐὰν εἶχε νὰ κάμῃ αἰτησῆ τινα ὡς πρὸς τὴν ἐπάκουσόν του, ἠδύνατο νὰ τὴν κάμῃ εἴτε τῷ ἀντιστρατηγῷ, εἴτε αὐτῷ τῷ ἰδίῳ πρίγγηπι.»

«Ὅσον διὰ τὸ σχέδιον, ὕπερ ἀποδίδουσι τῷ στρατάρχει, ὅτι ἐξήτησε ν' ἀπομακρύνῃ τὸν στρατηγὸν, οὗτινος ἡ παρουσία ἠδύνατο νὰ τῷ ὑπάρξῃ πρόσκοιμα ἐν τῇ πολιτικῇ αὐτοῦ, ἰδοὺ ἡ ἐρώτησις ἦτις ἐγένετο τῷ στρατηγῷ Βούρβαχη.

Ἐρώτ. Ἦλθε ποτὲ ἐν τῷ νῷ ὑμῶν ὅτι ἠθέλησαν νὰ σᾶς ἀπομακρύνωσι τοῦ Μέτς; Ὡς πρὸς τοῦτο, βλέπω ἐν τῇ ἀνακρίσει ὅτι διάβημά τι ἐγένετο παρ' ὑμῶν ὑπὸ ἀξιωματικῶν τῆς φρουρᾶς, ὅπως ἐμβατεύωσιν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, ἂν δηλ. ἠθέλετε παραδεχθῆ διὰ τὸ ὑμέτερον σῶμα συνθηκολόγησιν, ἢ ἐγίνωσκον ἀναπόφευκτον. Ὑμεῖς δὲ φαίνεται ὅτι εἶπετε ὅτι, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἡ φρουρὰ θέλει ἀνανεώσει τὴν γηράσασαν βῆσιν τοῦ Οὐάτερλω.

Ἀπόκρ. Δὲν πιστεύω ὅτι ἠθέλησαν νὰ μ' ἀπομακρύνωσι. Ἦμην ὑποδέεστος ἐνζήλος καὶ εὐπειθής. Δὲν βλέπω διατί ὁ στρατάρχης ἤθελε ζητήσῃ νὰ μ' ἀπομακρύνῃ. Πιστεύω μόνον ὅτι ἐπωφελήθη τῆς περιστάσεως ὅπως προσπαθήσῃ νὰ σώσῃ τὸν στρατὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς λύπης τοῦ νὰ ὑποχρεωθῆ ὑπὸ τῆς πείνης νὰ συνθηκολογή-

τη. Ὅσον δὲ διὰ τὸ δίδημα πολλῶν ὁμοῦ ἀξιωματικῶν, ἐρωτῶντων με τί ἤθελον πράξῃ ἀπέναντι συνθηκολογήσεως τινος, οὐδέποτε ἔλαβε τοιοῦτόν τι χῶραν.

«Ἄλλ' ὁμως ἐνθυμοῦμαι ὅτι συνωμίλησα ἅπαξ μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Δελιγνὺ (Deligny), εἶτα δὲ μετὰ τοῦ συνταγματάρχου Διμόν (Dumont), καὶ τοῖς ἐξέφρασα ὅτι, ἐὰν τοιοῦτόν τι ἐπῆρχετό ποτε, ἤθελον θέσει ἐν τῇ διαταγῇ τῆς ἡμέρας τὴν ἀφθεῖσαν ἡμῶν ἀνάμνησιν ὑπὸ τῆς παλαιᾶς φρουρᾶς ἐν Οὐάτερλω, καὶ ὅτι ἤθελον ζητήσῃ τοῖς στρατιώταις ἂν εἶχον τὴν θέλησιν νὰ δοκιμάσωσι τὴν τύχην, εἰ καὶ μέγας αὐτῶν ἀριθμὸς ἐμελλε νὰ πέσωσιν, ὅπως σώσωσι τὴν τιμὴν τοῦ στρατοῦ.»

Ἐπάρχει περίστασις τις σημειωτέα, ἣν δὲν ἠδυνήθημεν νὰ διασαφηνίσωμεν. Ὅτε ὁ στρατηγὸς Βούρβαχης ἀπεφάσισε νὰ δεχθῆ τὴν ἀποστολὴν, ὁ στρατάρχης συνέταξεν ἰδιοχειρῶς τὴν διαταγὴν τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ μετ' ἡμερομηνίαν 13ης Ἰουλίου, ἀντὶ νὰ ἡμερολογῆσῃ αὐτὴν ἀπὸ τῆς 24ης, ἡμέρας, καθ' ἣν ἐξεδόθη αὕτη. Ὁ στρατάρχης ὁμολογεῖ ὅτι τὴν ἐχρονολόγησεν ἀπὸ τῆς 25ης, ἀλλ' ἀπατάται. Ὁ 'Ρενιέ βεβαιοῖ ὅτι ἡ ἰδέα τῆς προχρονολογήσεως τῆς διαταγῆς, περὶ τῆς πρόκειται, προήλθεν ἀπ' αὐτόν. Ἐν τῷ νῷ αὐτοῦ, κατατίθησι «δὲν ἦτο ἐπιθυμητὸν ὥστε ἡ ἐξοδος τοῦ στρατηγοῦ νὰ συμπέσῃ μετ' ἡμερομηνίαν ἐμφάνισιν ἐν τῷ στρατοπεδαρχεῖῳ, ὅτι δὲν ἔπρεπεν ἀργότερα, ἐν τῷ συμφέροντι τῆς πολιτικῆς τῆς αυτοκρατορικῆς κυβερνήσεως καὶ τῶν ἐπιδιωκομένων σχεδίων, νὰ δυνηθῆ νὰ εἴπῃ τις ὅτι ἡ ἐξοδος αὕτη ἔλαβε χῶραν ἐκ συμφώνου πρὸς τὰς γερμανικὰς ἀρχάς». Ἡ ἐξηγήσις αὕτη δὲν εἶναι σπουδαία, καθότι ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ φανερωθῆ ἡ ἀλήθεια κατόπιν ἐπὶ τῆς συμπέσεως ταύτης.

Ἡ περίστασις αὕτη δὲν συνδέεται μετὰ τῆς ἡμερομηνίας τῆς δημοσιεύσεως τῆς γενικῆς διαταγῆς ὑπ' ἀριθ. 9, γνωστοποιήσεως τὴν ἐγκριθέντων τῆς νέας κυβερνήσεως, ἣτις ἔλαβε χῶραν τὴν 10ην; ὑπῆρξεν ἀπλῶς σύγχυσις καὶ ὁ στρατάρχης ἔγραψε 13ην ἀντὶ 23ης; μόλις ὅτε διήρχετο τὰς Βρυξέλλας, τὴν 8ην 86βρίου, ἐπρόσεξεν εἰς τοῦτο ὁ στρατηγὸς Βούρβαχης. Ἡ κατάθεσις τοῦ κ. Τασάρ (Taschard), πρέσβεως τῆς Γαλλίας ἐν Βελγίῳ, δὲν ἀφίνει οὐδεμίαν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἀμφιβολίαν.

Αἱ πρῶται διαπραγματεύσεις δὲν ἀπολήγουσι
ΕΛΛΗΝ ΣΤΡΑΤ. ΦΥΛΑ. ΜΘ'. ΤΟΜ. Θ'. 6

σιν εἰς ἀποτέλεσμα. Ἐπιστολὴ τοῦ στρατάρχου Βαζαῖν πρὸς τὸν στρατηγὸν Στίεελ. — Ἐνῶ ὁ στρατηγὸς Βούρβαχης ἐξακολουθεῖ τὴν πρὸς τὴν Ἀγγλίαν πορείαν αὐτοῦ, ἔθθα ἐπρόκειτο νὰ μάθῃ ἀπὸ τῆς αὐτοκρατείας, ὅτι ὑπῆρξε τὸ θῦμα ἐμπαιγμοῦ ἐκ μέρους τοῦ Φενιέ, οὗτος ἐπανήρχετο εἰς Φερριέρας (Ferrières). Συνεφώνησε μετὰ τοῦ στρατάρχου Βαζαῖν, ὅπως ἐνδιαστήματι ἐξ ἡμερῶν, τοῦτέστι τὸ ἀργότερον τὴν 30ὴν Ἰβρίου, ὁ Φενιέ τῷ μεταβίβασῃ τὴν ἀπόκρισιν τοῦ κ. Βίσμαρκ, ἀλλ' ἐὰν, ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν, δὲν τῷ ἀπέστειλεν εἰδήσεις περὶ ἑαυτοῦ, τοῦτο ἐσήμαινε ὅτι αἱ διαπραγματεύσεις εἶχον ἀποτύχει.

Ὁ στρατάρχης δὲν ἤκουσεν ἐφεξῆς νὰ γίνεταί περὶ Φενιέ λόγος, ἀλλὰ τῇ 29ῃ Ἰβρίου μετεβίβασθη εἰς Βαν-Σαιν-Μαρτὴν (Ban-Saint Martin) ἔγγραφον σταλὲν τῇ προτεραία ἀπὸ Φερριέρας, ἄνευ ὑπογραφῆς, ἔχον οὕτω:

«Ὁ στρατάρχης Βαζαῖν δεχθήσεται διὰ τὴν παράδοσιν τοῦ ἐνώπιον τοῦ Μὲτς εὐρισκομένου στρατοῦ τὰς συμβάσεις, ἅς διατυπώσῃ ὁ κ. Φενιέ, μένων ἐντὸς τῶν ὁδηγῶν, ἅς θὰ λάβῃ παρὰ τοῦ κ. στρατάρχου;»

Εὐρίσκομεν ἐν τῷ φακέλλῳ τὴν ἀπόκρισιν, ἣν ἐποιήσατο ὁ στρατάρχης εἰς τοῦτο.

«ΜΕΤΣ, τῇ 29 Ἰβρίου 1870.

ἘΚύριε στρατηγέ!

»Σπεύδω νὰ γνωστοποιήσω ὑμῖν, εἰς ἀπόκρισιν τῆς ἐπιστολῆς ἣν μοι ἐποιήσατε τὴν τιμὴν νὰ μοι πέμψητε τὴν πρωΐαν ταύτην, ὅτι δὲν δύναμαι ν' ἀποκριθῶ κατὰ πρόπον ἀπολύτως ἀκαταρκτικὸν εἰς τὴν ἐρώτησιν, ἣτις μοι ἐτέθη ὑπὸ τῆς Α. Ε. τοῦ κόμητος Βίσμαρκ. Δὲν γνωρίζω ποσῶς τὸν κ. Φενιέ, ὅστις μοι ἐπαρουσιάσθη ὡς φέρων διαβατήριον τοῦ κ. Βίσμαρκ καὶ ὅστις εἶπεν ὅτι εἶναι ὁ ἀπεσταλμένος τῆς Α. Μ. τῆς αὐτοκρατείας, ἄνευ γραπτῆς πληρεξουσιότητος. Ὁ κ. Φενιέ μοι ἐγνωστοποίησεν ὅτι μοι ἐπετρέπετο νὰ πέμψω παρὰ τῇ αὐτοκρατείᾳ εἴτε τὴν Α. Ε. τὸν στρατάρχην Κανροβέρ, εἴτε τὸν στρατηγὸν Βούρβαχην. Μοι ἐξήτει ταυτοχρόνως ἐὰν ἠδύνατο νὰ ἐκθέσῃ ἄρους, ἐν οἷς ἤθελε μοι εἶσθαι δυνατὸν νὰ εἰσέλθω εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ἐνώπιον τοῦ Μὲτς γερμανικοῦ στρατοῦ πρὸς συνθηκολόγησιν.

»Τῷ ἀπεκρίθην ὅτι τὸ μόνον πρᾶγμα ὅπερ ἠδυνάμην νὰ πράξω, ἤθελεν εἶσθαι νὰ δεχθῶ συνθηκολόγησιν μετὰ τὰς τιμὰς τοῦ πολέμου, ἀλλ' ὅτι δὲν ἠδυνάμην νὰ συμπεριλάβω τὸ φρούριον τοῦ Μὲτς εἰς τὴν σύμβασιν. Πράγματι οἱ οἱ μόνου ὄροι οὓς ἡ στρατιωτικὴ τιμὴ μοι συγχωρεῖ νὰ δεχθῶ· καὶ εἶναι οἱ μόνου οὓς ὁ κ. Φενιέ ἠδυνήθη νὰ ἐκθέσῃ.

»Καθ' ἣν περίπτωσιν ἡ Α. Β. Μ. ὁ πρίγκιψ Φερδερίκος Κάρολος ἤθελεν ἐπιθυμήσει πληρεστέρας πληροφορίας ἐπὶ πᾶν τὸ λαθὸν χώρον ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, μετὰξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ κ. Φενιέ, ὁ στρατηγὸς Βογέ, ὁ πρῶτος μου ὑπάσπιστής, θέλει ἔχει τὴν τιμὴν νὰ μεταβῇ εἰς τὸ στρατηγεῖον αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ καὶ ὥρᾳ ἣν εὐχαριστηθῇ νὰ προσδιορίσῃ.» (1)

Ἡ προσφορὰ τοῦ στρατάρχου νὰ πέμψῃ τὸν στρατηγὸν Βογέ παρὰ τῷ πρίγκιπι Φερδερίκῳ Καρόλῳ ἔμεινε ἄνευ ἀποκρίσεως. Ἀφ' ἐτέρου ὁ Φενιέ δὲν εἶδεν εἰδήσεις περὶ ἑαυτοῦ. Τέλος ὁ στρατηγὸς Βούρβαχης δὲν μετεβίβαζεν οὐδεμίαν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν στρατάρχην. Αἱ διαπραγματεύσεις λοιπὸν διεκόπησαν ἢ διακοπὴ αὐτὴ προῆλθε, κατὰ τὸν Φενιέ, ἐκ κακῶν συνεννοήσεων, ἅς εὐκολον ἦτο νὰ διασκεδάσῃ. Ἐὰν ὁ κ. Βίσμαρκ οὐδὲν ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ διεπράξατο, τοῦτο προῆλθεν ἐκ τοῦ ὅτι δὲν τὸ ἐκρινεν εὐλογον. Ἡ πολιτικὴ θέσις τοῦ στρατάρχου τῷ ἦτο γνωστή. Καὶ ὁ φόβος ἐνεργείας, συνδεσμένης μετὰξὺ τοῦ στρατοῦ τοῦ Μὲτς καὶ τῶν ἐθνικῶν στρατιῶν, ἐξηφανίζετο ὁ στρατὸς τοῦ Μὲτς δὲν εἶχε τρόφιμα ἢ μέχρι τῆς 18ης Ὀβρίου ἔτρωγε τοὺς ἴππους αὐτοῦ ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἔμελλε νὰ κατακτήσῃ ἀχρηστος. Ἀπέχων νὰ γνωστοποιήσῃ ὁ Φενιέ τῷ στρατάρχῃ Βαζαῖν τὴν διακοπὴν τῶν διαπραγματεύσεων, τὸν ἄφινε νὰ περιμένῃ νέας ἀποστολάς καὶ προὐλαμβάνετο οὕτω, ἢ τοῦλάχιστον ἠεγοπορεῖτο, πρᾶξις τις ἀπελπιστικὴ, ἣτις ἤθελε στοιχίσῃ εἰς τὸν προφασικὸν στρατὸν θυσίας, ἅς ἤξιζε μᾶλλον νὰ ἀποφύγῃ.

(1) Ἀφοῦ ὁ στρατάρχης καλῇ τῇ πίστει δέχεται τὸν Φενιέ (ὅπερ ὄφειλε νὰ μὴ πράξῃ) ὡς ἀπεσταλμένον τῆς αὐτοκρατείας, ἄνευ γραπτῆς ἐντολῆς ἢ πληρεξουσιότητος, ἀφοῦ τὸν γνωρίζει ἐρχόμενον κατόπιν συνεντεύξεως μετὰ τοῦ κ. Βίσμαρκ, ἐπόμενον ἦτο νὰ λάβῃ χώραν ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ τοῦ στρατάρχου, ἀναχωρῶντος ἀπὸ τῆς ιδέας τῆς ἀνάγκης νὰ προκύψῃ συνθηκολόγησις. Μ.

Ἀφοῦ ἐξεθέσαμεν τὰς περιστάσεις τοῦ μυστηριώδους τούτου ἐπισσοδίου εἰς τρόπον προόγοντα ὅσον οἷόν τε φανερώς τὴν ἀλληλουχίαν αὐτοῦ, ἐπῆλθεν ἡ στιγμή νὰ χαρακτηρίσωμεν τὴν διαγωγὴν τοῦ στρατάρχου ἐν ταῖς σχέσεσιν αὐτοῦ πρὸς τὸν Ῥενιέ.

Τίς ἦτο οὗτος, ὅστις ἀνεφαίνετο τόσον ἀπροόπτως ἐν τῇ μέσῳ τῶν σοβαρῶν τούτων συμβάντων καὶ οὐτινος ἡ ὀλεθρία ἐπέμβασις ἐπρόκειτο νὰ σύρῃ τὸν στρατάρχην Βαζαῖν εἰς τὰς μᾶλλον ἐνόχους ἀποφάσεις;

Γεννηθεὶς ἐν Παρισίαις τῷ 1822, ὁ Ῥενιέ ἔλαβεν ἀνατροφήν ὅλας ἀτελῆς, ὡς τὸ ἀποδεικνύουσι τὸ παράδοξον τοῦ γράφειν ὕψος αὐτοῦ καὶ ἡ ἐλαττωματικὴ αὐτοῦ ὀρθογραφία. Ἐλαβεν ὅμως τὸ δίπλωμα δοκίμου, καὶ ἤρξατο, χωρὶς νὰ τὰς ὠθήσῃ ἐπὶ πολὺ, σπουδὰς τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἱατρικῆς. Ἀργότερα ἠσχολήθη περὶ τὸν μαγνητισμόν. Εὗρίσκειται μεμιγμένος κατὰ τρόπον λίαν παράδοξον εἰς τὰ συμβάντα τῆς 13 μαΐου καὶ τοῦ Ἰουνίου μηνὸς τοῦ 1848. Νυμφεύεται, μεταβαίνει εἰς Ἀλγερίαν καὶ ὑπηρετεῖ ὡς χειροῦργος ἐπιδοθητικὸς. Ἐπανέρχεται εἰς τὴν Γαλλίαν, ἐκμεταλλεύεται λατομείων πλακῶν πεζοδρομίων, εἶτα νυμφεύεται ἐκ δευτέρου εἰς Ἀγγλίαν μετὰ γυναικὸς, ἧς τῷ φέροι εὐπορίαν τινά.

Ὁ Ῥενιέ εἶναι ἄνθρωπος πανοῦργος καὶ τολμηρός· οἱ τρόποι του εἶναι χυδαῖοι· εἰς τὸ ἔπακρον καυχηματίας· νομίζει ἑαυτὸν βαθὺν πολιτικόν· ἐδημοσίευσέ πολλαὺς πραγματείας.

ᾠθήθη, ὡπως βίβη ἐν τῷ μέσῳ τῶν συμβεβηκότων ἐκείνων, ὑπὸ πινος τῶν μονομανιῶν, ἃς γεννώσιν αἱ ἐποχαὶ τῶν ταραχῶν καὶ τῶν ἐπαναστάσεων; Ἦτο ἀπλῶς ραδιοῦργός τις, ἔχων ἐπάγγελμα τὴν μηχανοῤῥαφίαν; Τοῦτο εἶναι δύσκολον νὰ τὸ ὀρίσωμεν. Ὅπως ἐν ἡ, περιοριζόμενοι εἰς τὰ γεγονότα τὰ ἐν τῇ ἀνακρίσει βεβαιωθέντα, τὸν εὗρίσκομεν ἐν Ἀγγλίᾳ πολιορκουόμενον μετὰ τὰ σχέδια αὐτοῦ, ἀπὸ τῆς 13ης Ἰουλίου, τὰ περὶ τῆς αὐτοκρατείας. Ἄπαξ προμηθευθεὶς, μετὰ πολλαὺς παρακλήσεις, φωτογραφίαν τινὰ ὑπογεγραμμένην ὑπὸ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ πρίγκηπος, εἶδος διαβατηρίου, ὅπερ μέλλει νὰ δώσῃ πίστωσιν εἰς τὰ ἔργα αὐτοῦ, τραβᾷ τὸν δρόμον αὐτοῦ εἰς τὴν Γαλλίαν. Ποῦ μεταβὰς ἐπιθεωρεῖ τὸ διαβατήριον αὐτοῦ; Εἰς τὴν πρωσικὴν πρεσβείαν. Ἀφίνει τὸ Λονδίνον τὴν 18ην Ἰουλίου, ἀφικνεῖται εἰς Φερρριέρας τὴν 20ήν, πρωίαν, καὶ τυγχάνει ἀμέσως ἀκροάσεως παρὰ τῷ κυρίῳ Βισμάρκ. Τῇ αὐτῇ μάλιστα στιγμῇ ἐξηκολούθουσαν

μεταξὺ τοῦ κυρίου Βισμάρκ καὶ τοῦ κυρίου Ἰουλίου Φάβρου αἱ συγκαταλέγουσαι, αἵτινες ἔμειναν, ὡς γνωστὸν, ἄνευ ἀποτελέσματος. Ἡ σύμπτωσις αὕτη ἡ τυχαία ἐπιβεβαιουταὶ διὰ τῆς καταθέσεως τοῦ κυρίου Ἰουλίου Φάβρου, ὅστις ἀποκαλύπτει ἡμῖν λεπτομέρειάν τινα δεικνύουσαν τὸν Ῥενιέ μᾶλλον ἢ ὅσον θέλει νὰ τὸ λέγῃ προκεχωρημένον ἐν τῇ ἐμπιστοσύνῃ τῆς αὐτοκρατορικῆς ἐξουσίας. Ὁ κύριος Βισμάρκ δεικνύει τῷ κυρίῳ Ἰουλίῳ Φάβρῳ μίαν φωτογραφίαν, ἣν τῷ παρέδωκεν ὁ Ῥενιέ, παριστώσαν ἀποψὶν τινὰ καταστήματος θαλασσίων λουτρῶν, κάτωθι τῆς ὁποίας εἶναι αἱ λέξεις αὗται: «Τοῦτο εἶναι ἡ ἀποψὶς τῆς Ἀστιγγῆς, ἣν ἐξελεξάμην διὰ τὸν καλὸν μου Λουδοβίκον» Ἰ. Γ. Γ. Εὐγενία.

Προσθετέον ὅτι τὴν 26ην Ἰουλίου ὁ Ῥενιέ, διερχόμενος τὴν Βαρλεδοῦκ (Bar-le-Duc), καὶ βλέπων ἐκεῖ τὸν κύριον Βομπάρ (Bompard), ὅστις κατέθεσε, τῷ δεικνύει ἀποψὶν τοῦ Βιλχμσχόχε (Wilhelmshöhe) μετὰ λέξεις τινὰς γραφείσας ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος.

Ἐξέθηκα λεπτομερῶς τὴν συνέντευξιν τοῦ Ῥενιέ μετὰ τοῦ στρατάρχου, καὶ τὴν ἐξοδὸν τοῦ στρατηγοῦ Βούρβαχ. Ἐνῶ ὁ τελευταῖος βαδίζει πρὸς τὸ Λονδίνον, ὁ Ῥενιέ ἐπανῆλθεν εἰς Φερρριέρας. Ἀμέσως κατόπιν τὸν ἐπανευρίσκουσαν εἰς Λονδίνον ἀναμιγμένον μετὰ τῶν πολιτικῶν προσώπων τῆς αὐτοκρατορίας· γίνεται δεκτὸς παρὰ τῷ πρίγκηπι Ναπολέοντι τὴν 28ην Ὀκτωβρίου, κατέθεσεν ὁ στρατηγὸς Βογέ, ὅστις τὸν συνήνεγκε παρὰ τῷ πρίγκηπι· ἐκείθεν μεταβαίνει εἰς Κάσσελ (Cassel), ἔνθα τὸν βλέπομεν προσπαθοῦντα νὰ παρατύρῃ εἰς πολιτικὰς ἐνεργείας ἀξιοματικῶς τινὰς αἰχμαλώτους, εἶτα ἐπιστρέφοντα εἰς Βρυξέλλας.

Τὸν εὗρίσκομεν κατόπιν εἰς Βερσαλλίας, φαινόμενον μεταξὺ τῶν συντακτῶν τοῦ Πρωσικοῦ Μονίτορος, ἐν ᾧ δημοσιεύει σειρὰν ἄρθρων ὑπὸ τὸν τίτλον—Ἰωάννης ὁ Ἀγαθός.— Εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνακωχῆς ὁ Ῥενιέ ἀναφαίνεται πάλιν εἰς Βρυξέλλας, συναντᾷ ἐκεῖ τὸν στρατηγὸν Βογέ. «Ὁ Ῥενιέ μοι εἶπεν ὅτι μετέβαινον εἰς Βερσαλλίας, ὅπως προσπαθῆσιν νὰ ἀνανέωσιν τὰς διαπραγματεύσεις, τεινούσας εἰς παλινῥωσιν αὐτοκρατορικῆν», κατέθεσεν ὁ στρατηγὸς Βογέ. Μοι εἶδει μάλιστα τὴν ἀδελφὴν διόδου, ἣν τῷ ἀπέστειλεν ὁ κύριος Βισμάρκ, καὶ ἐπιστολὴν τοῦ κόμητος Χάτσφελδ (Hatsfeld), ὅστις τῷ ἐπέτρεπε νὰ μεταβῇ εἰς Βερσαλλίας. Τέλος τὴν 40ην Φεβρουαρίου εἶναι ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἔνθα ἐπανευρίσκων ἄτομόν τι τῆς γνωριμίας αὐτοῦ, τῷ

λέγει τὰς ἐξῆς χαρακτηριστικὰς λέξεις: «Δὲν γνωρίζω ἂν ὁ κύριος Βισ-
μάρκ θέλει μὲ κάμει ν' ἀνχωρήσω τὴν ἐσπέραν ταύτην.»

Τοιοῦτο εἶναι τὸ σύνολον τῶν πληροφοριῶν, ἅς ἡ ἀνάκρισις συνέ-
λεξεν ὡς πρὸς τὸν 'Ρενιέ.

Ὁ 'Ρενιέ ἐπαρέλαθεν ἀπὸ Μᾶτς πληροφορίας ἀκρι-
βεῖς περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ στρατοῦ. — Δύο γε-
γονότα κυριώδους σπουδαιότητος προκύπτουσιν ἀπὸ τῆς καταθέσεως τοῦ
'Ρενιέ: ἀφ' ἐνὸς ὁ στρατάρχης παραδίδει τῷ πρώτῳ τυχεῖν, ἀγνώστῳ
τινί, στερουμένῳ γραπτῆς πληροξουσιότητος, ἐν βεβαίᾳ σχέσει διατε-
λοῦντι μετὰ τοῦ ἔχθρου, τὸ μυστικὸν τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ὁ στρατὰς
αὐτοῦ θέλει εἶσθαι ἄνευ τροφίμων (1) ἀφ' ἑτέρου ὁ στρατάρχης τῷ
δηλοῖ, ὅτι εἶναι ἔτοιμος νὰ συνθηκολογήτῃ ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ ἐξέλθῃ μὲ
τὰς τιμὰς τοῦ πολέμου (2). Ἀφοῦ ἀνεγνώρισεν τὴν κυβέρνησιν τῆς ἑθι-
κῆς ἀμύνης, κοινοποιῶν τῷ στρατῷ τὴν σύνθεσιν αὐτῆς, ὁ στρατάρ-
χης Βαζαῖν εἰσέρχεται εἰς διαπραγματεύσεις σκοπούσας τὴν παλινὸν-
θωσιν τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως, καὶ τοῦτο ἐν ἀγνοίᾳ τῶν το-
ποτηρητῶν αὐτοῦ, οὓς ἀποφεύγει νὰ συμβουλευθῇ, καὶ τοὶ παριστῶν αὐ-
τοῦς ἔχοντας τ' αὐτὰ μετ' αὐτοῦ φρονήματα.

Ὁ στρατάρχης μ' ἐπληροφόρησε, λέγει ὁ 'Ρενιέ, ὅτι ἠλαττώθη ἤδη
ἡ μερίς τοῦ ἄρτου, καὶ ὅτι ἔμελλον, ἐν μέτρῳ φρονήσεως, νὰ τὴν ἐλατ-
τώσωσι μεθ' ἡμέρας τινάς: ὅτι οἱ ἵπποι ἐστεροῦντο νομῆς, ὅτι ἡμαρ-
κᾶσθησαν νὰ κάμωσιν αὐτῶν χρῆσιν ὡς κρέατος τροφῆς, ὅτι ὑπὸ τοιού-
τους ὄρους καὶ ὑπολογιζομένης τῆς ἀνάγκης νὰ συμπαράλθωσι τσο-
σάρων ἢ πέντε ἡμερῶν τροφῆς διὰ τὸν στρατὸν καὶ νὰ διατηρήσωσιν
ἀριθμὸν τινα ἵππων ἐν καταστάσει νὰ σύρωσι τὰ πυροβόλα καὶ τινα
ἐφόδια, μεγάλη θὰ ἦτο ἡ δυσκολία νὰ φθάσωσι τὴν ἡμέραν τῆς 18ης
Σεβρίου. Πού ὁ 'Ρενιέ, ὁ μὴ ἔχων οὐδεμίαν στρατιωτικὴν γινῶσιν, ἤθε-
λεν ἀντλήσει λεπτομερείας τόσον ἀκριβεῖς; καὶ τέλος, ἐάν ἡ ὀνομασ-

(1) Τοῦτο τὸ ἀρνεῖται ὁ στρατάρχης.

M.

(2) Τοῦτο εἶναι ἔτοιμος νὰ τὸ πράξῃ, καὶ δὲν τὸ ἀποκρῦπτει ὁ στρατάρχης,
ὅστις καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν ταῦτον πέμπει παρὰ τῆ αὐτοκρατείας τὸν στρατι-
γὸν Βούρβαχον, ὅπως ληθῇ ἡ συγκατάθεσις καὶ συνεργασία τῆς αὐτοκρατείας,
ὡς θέλομεν ἰδεῖ, καὶ κατόπιν τὸ ἐπαγάλαθε πέμψας πάλιν τῆ αὐτοκρατείας τὴν
στρατηγὸν Βογέ.

M.

αὶς τῆς ἡμερομηνίας τῆς 18ης Σεβρίου δὲν ὀφείλεται ἢ εἰς τὴν φαντα-
σίαν τοῦ 'Ρενιέ, εἶναι γεγονὸς τύχης τόσον παραδόξου, διότι ἡ ἡμερο-
μηνία τῆς 18ης Σεβρίου, ἐν ἣ ἔμελλον νὰ λάβωσι τέλος αἱ προμήθειαι
τοῦ στρατοῦ, ἦτο ἀκριβῶς ἡ αὐτὴ ἥτις εὐρίσκειται ἐν τῇ τελευταίᾳ κα-
ταστάσει, τῇ χορηγηθείσῃ ὑπὸ τοῦ ἐπιμηλητηρίου πρὸ τῆς συνεντεύξεως
τοῦ στρατάρχου μετὰ τοῦ 'Ρενιέ, τῆς 21 Σεβρίου, ἣν ὁ στρατάρχης θὰ
εἶχεν οὕτω ἐπὶ τῆς τραπέζης αὐτοῦ κατὰ τὴν ὥραν τῆς συνομιλίας.

Ἡ βεβαιότης τῆς ἐγκληματικῆς ἀδιακρισίας τοῦ στρατάρχου Βαζαῖν
προκύπτει καθαρῶς ἀπὸ τῆς καταθέσεως τοῦ ταγματάρχου Λαμιέ
(Lamey), προσκεκολλημένου εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ πρίγγη-
πος, εἰς ὃν ὁ 'Ρενιέ γνωστοποιεῖ τῇ 19ῃ Σεβρίου, ἐν Λονδίῳ, πρὸ τῆς
ἀφίξεως τοῦ στρατηγῶν Βογέ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ταύτῃ, ὅτι γινώσκει
ἀπὸ τοῦ στρατάρχου ὅτι εἶχε τρόφιμα μέχρι τῆς 18ης
Σεβρίου.

Τὶ ἐγγυᾶτο τῷ στρατάρχῃ ὅτι τὸ ἀπόκρυφον τοῦτο
τοῦ Κράτους, ὅπερ ἐνεπιστεύετο τῷ πρώτῳ τούτῳ ἔλ-
θόντι, δὲν ἔμελλε πάραυτα νὰ παραδοθῇ τῷ ἔχθρῳ,
εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ὀποίου ἔμελλεν οὕτω νὰ εὐρί-
σκειται; Δὲν ὄφειλε νὰ φοβηθῇ μὴ αἱ διαπραγματεύσεις αὐταί, δι' ὧν
τὸν ἀπησχόλουν, ἦσαν ἀπάτη, ἢ ἐχρῶντο ὅπως κερδίωσι τὴν ἐπι-
στοσύνην αὐτοῦ καὶ μάθωσι τὴν μοιραίαν πτώσιν τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ
φρουρίου τοῦ Μᾶτς;

Αἱ ἀρνήσεις τοῦ στρατάρχου καταπίπτουσιν ἀπέναντι τῆς ἀκριβείας
τῶν λεπτομερειῶν, ἅς διατυποῖ ὁ 'Ρενιέ, καὶ ἀπέναντι τοῦ ὀρισμοῦ, συμ-
φώνου πρὸς τὴν κατάστασιν τοῦ ἐπιμηλητηρίου, ὃν δίδει περὶ τῆς πο-
σότητος τῶν προμηθειῶν. Ἡ ἡμερομηνία τῆς 18ης Σεβρίου, δεχθεῖσα
ὡς ὄριον τῆς διαρκείας αὐτῶν, ἐν τῇ καταθέσει αὐτοῦ, βεβαιωθείσα ἐπὶ
τοῦ σημείου τούτου ὑπὸ τῆς τοῦ ταγματάρχου Λαμιέ, εἶναι μαρτυρία
μὴ ἐξαιρέσιμος τῆς ἀληθείας τῶν ὁμολογιῶν αὐτοῦ.

Ὅσον διὰ τὴν συνθηκολόγησιν τοῦ στρατοῦ, ἡ ἀνάκρισις τοῦ στρα-
τάρχου μᾶς μανθάνει πῶς τὴν ἐνόει καὶ ὅποιαν σημασίαν ἀπέδιδεν εἰς
τὰς προτάσεις αἵτινες τὸ ἀπευθύνοντο. ε' Ἀπεκρίθη τῷ 'Ρενιέ ὅτι βε-
βαίως ἂν ἠδυνάμεθα νὰ ἐξέλθωμεν τοῦ ἀδιεξόδου, εἰς ὃ εὐρισκόμεθα, μὲ
ὄπλα καὶ σκευή, ἐν τελῶς κατηρτισμένοι, ἢ ὀλομεν διατή-

ρήσει τὴν τάξιν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, καταστήσει δὲ σεβαστάς τὰς ῥήτρας τῆς συμβάσεως.»

Ἐὰν ὁ στρατὸς ἀφίετο ἐλεύθερος νὰ ἐξέλθῃ τοῦ ἀποκλεισμοῦ ὅστις τὸν περιέκλειεν, ὡς τὸ ὀρίζει ὁ στρατάρχης, εἶναι προφανέστατον, ὅτι τοῦτο ἔμελλε νὰ γενῆ μὲ τὴν ὀριστικὴν συμφωνίαν νὰ μὴ φέρῃ ἐφεξῆς τὰ ὄπλα κατὰ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ πολέμου. Ἡ συμφωνία αὕτη καθίστα ἔκτοτε διαθέσιμον τὸν στρατὸν τοῦ ἀποκλεισμοῦ, καὶ ἐπέτρεπε τῷ ἐχθρῷ νὰ καταθλίψῃ τὰς ἐθνικὰς δυνάμεις, ἐνῶ ὁ στρατὸς τοῦ Μίετς ἐπρόκειτο νὰ μὲν ἐν περιβόλῳ ἐντὸς ἐξουδετερουμένου τῆς χώρας μέρους. Πῶς οἱ Γερμανοὶ, οὔτινες τὸν ἐκράτουν στενωπῶς ἀποκεκλεισμένοι, ἠδύνατο νὰ τῷ δώσωσιν εὐμενῶς τὴν εὐκολίαν ν' ἀναλάβῃ πάλιν τὰς ἐχθροπραξίας;

Ἄλλὰ δὲν ἐπρόκειτο ἀπλῶς ὁ στρατάρχης νὰ λάβῃ θέσιν καθαρᾶς προσδοκίας· ὤφειλεν—αὐτὸς οὗτος τὸ λέγει—νὰ καταστήσῃ σεβαστάς τὰς ῥήτρας τῆς συμβάσεως ἣν ἔμελλε νὰ διομολογήσῃ μετὰ τοῦ ἐχθροῦ· τουτέστι νὰ μεταχειρισθῇ, ἐν ἀνάγκῃ, τὴν δύναμιν κατὰ τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων, καὶ τοῦτο ἐν στιγμῇ καθ' ἣν αἱ ἐπίσημοι προκηρῦξεις, ἃς αὐτὸς ὁ ἴδιος ἔδιδεν εἰς δημοσίευσιν, τὸν ἐπληροφόρουν ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς νέας κυβερνήσεως ἦτο νὰ πολεμήσῃ μέχρι ἐσχάτων· ὅτι οἱ Παρίσιοι ἠδύνατο νὰ κρατήσωσι τρεῖς μῆνας· ὅτι ἐθνικὴ συνέλευσις ἐπρόκειτο νὰ καταστήσῃ γνωστὴν τὴν φωνὴν τῆς χώρας. Δὲν ἦτο μᾶλλον ἡ στιγμὴ νὰ ἐνωθῇ πρὸς τὰς προσπάθειάς τοῦ ἔθνους διὰ τῶν ἐνεργητικωτέρων ἀποφάσεων; Ὁ στρατάρχης δὲν ὤφειλε νὰ παραδώσῃ εἰς πολεμικὸν συμβούλιον, ἀντὶ νὰ τὸν ἀκούσῃ, τὸν πράκτορα ὅστις ἤρχετο οὕτω νὰ τῷ προτείνῃ νὰ διαπραγματευθῇ πρὸς τὸν ἐχθρὸν, ἂν ὤφειλε νὰ πολεμήσῃ; (1)

(1) Ὅπως ἐξηγηθῇ ἐν γένει ἡ πρὸς τὸν Ῥενιὲ συμπεριφορὰ τοῦ στρατάρχου Βαζαῖν, ἀνάγκη νὰ ληθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι α) ὁ στρατάρχης δέχεται τὸν Ῥενιὲ ὡς ἀπεσταλμένον τῆς αὐτοκρατείας, καὶ ἐπομένως εὐκρινῶς καὶ καθαρῶς ἐξηγεῖ τὴν κατάστασιν τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ· β) ὅτι τοιοῦτον ἐκλαμβάνων τὸν Ῥενιὲ, ἀποστέλλει, τῇ αἰτίσει αὐτοῦ, τὸν στρατηγὸν Βούρβαχην πρὸς τὴν αὐτοκράτειραν διὰ τὰ παραιτέρω.

Σημειωτέον δὲ ὅτι, ἐὰν ἴναι μεμπτός ὁ στρατάρχης Βαζαῖν δοῦς πίστιν εἰς τὸν Ῥενιὲν ὡς ἐρχόμενον ἐν ὀνόματι τῆς αὐτοκρατείας, τὴν αὐτὴν ἀπάτην

Τὴν 23ην 7βρίου ὁ στρατάρχης Βαζαῖν ἐδήλωσεν ἑαυτὸν ἔτοιμον νὰ συνθηκολογήσῃ μὲ τὰς τιμὰς τοῦ πολέμου. Δὲν ἤρκει τὸ ν' ἀφήσῃ νὰ μεταβιβασθῶσι τοιαῦτα ἀπόρρητα εἰς Φερβιέρας. Βλέπομεν πέντε κατόπιν ἡμέρας τὸν στρατάρχην γράφοντα τῷ στρατηγῷ Σπίελ τὴν παράδοξον ἐκείνην ἐπιστολήν, ἧς δι' ἀκατανόητου ἠθικῆς ἀποπλανήσεως, αἰτεῖται ἀντίγραφον ἀπὸ τῆς γερμανικῆς κυβερνήσεως. Ἐναμνησθῶμεν ἐνταῦθα τὴν τελευταίαν φράσιν τῆς ἐπιστολῆς ταύτης· «ὉΚ. Ῥενιὲ μὲ ἤρῳτα ἂν ἠδύνατο νὰ ἐκθέσῃ ἄρους, ἐν οἷς ἤθελε μοι εἶσθαι δυνατόν νὰ εἰσέλθω εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ, τοῦ ἐνωπίου τοῦ Μίετς, πρὸς συνθηκολόγησιν. Τῷ ἀπεκρίθη ὅτι τὸ μόνον ὅπερ ἠδυνάμην νὰ πράξω, ἤθελεν εἶσθαι νὰ δεχθῶ συνθηκολόγησιν μὲ τὰς τοῦ πολέμου τιμὰς· ἀλλ' ὅτι δὲν ἠδυνάμην νὰ περιλάβω τὸ φρούριον τοῦ Μίετς εἰς τὴν ἐνδοχομένην σύμβασιν. Οὗτοι εἶναι πράγματι οἱ μόνοι ὄροι, οὓς ἡ στρατιωτικὴ τιμὴ μ' ἐσυγχώρει νὰ δεχθῶ, καὶ εἶναι οἱ μόνοι αὐς ἠδυνήθη νὰ φέρῃ ὁ κ. Ῥενιὲ.»

Οὕτω τὴν 23ην 7βρίου, ἡμέραν τῆς συνεντεύξεως αὐτοῦ μετὰ τοῦ Ῥενιὲ, ὁ στρατάρχης Βαζαῖν (αὐτὸς οὗτος τὸ ὁμολογεῖ) ἦτο ἔτοιμος νὰ συνθηκολογήσῃ, ἐὰν τῷ παρεχωροῦντο αἱ τοῦ πολέμου τιμὰι.

Τὴν 29ην 7βρίου προσφέρει ὁ ἴδιος τῷ ἐχθρῷ τὴν συνθηκολόγησιν τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ, ὅποτε εἶχεν εἰσέτι ἐν Μίετς τρόφιμα καὶ πολεμφοδία, ὅποτε οὐδε-

πίστη καὶ ὁ κόμης Βισμάρκ, ἐκλαθὼν αὐτὸν ὡς πράκτορα τῆς αὐτοκρατείας ἐπὶ τῇ ἐπιδείξει φωτογραφίας τῆς Ἀστιγγοῦ, καὶ ὡς τοιοῦτον τῷ ἐπιτρέπει νὰ μεταβῇ εἰς Μίετς.

Ἄλλὰ πρὸς πλήρη γνώσιν τῶν ὑπὸ τοῦ Ῥενιὲ διανοηθέντων καὶ πραχθέντων ἐνομίσαμεν καλὸν νὰ περιλάβωμεν τὰ κατ' αὐτὸν ἐν ἰδιαιτέρῃ μικρᾷ πραγματεῖᾳ, ἐπιγραφείσῃ «Ῥενιὲ», ἣν δημοσιεύομεν ἐν τῷ «Ἑλλην. Στρατιώτῃ», θέλομεν δὲ προσκολληθῆναι καὶ εἰς τὴν ἰδιαιτέρως ἐκδομένην ἀδίκην τοῦ στρατάρχου Βαζαῖν, διότι ἐνομίσαμεν ταύτην ἀναγκαίαν πρὸς διαφώτισιν τόσο μᾶλλον, καθόσον, ὡς γνωστὸν, ὁ Ῥενιὲ ἰδὼν διεγειρόμενον τὸ κατ' αὐτοῦ αἶσθημα, κατὰ τὴν δίκην ταύτην, ἀδραπέτευσεν τῆς Γαλλίας καὶ δὲν ἐπαρουσιάσθη κατὰ τὰς συζητήσεις.

μία σοβάρα προεπάθεια έπαιρηρίσθη από ένός ηδη μηνός προς διατρύπησιν τών του αποκλεισμού γραμμών.

Δαυδάνων τοιαύτην θέσιν άπέναντι του έχθρου, προσφέρων να τω πέμψη τον ύπασιστην αυτού, όπως δώση εξηγήσεις, ποιούμενος οτω τα πρώτα βήματα όπως άνανώση τας συνδιαλέξεις, ό στρατάρχης έωρλόγει λαυθανόντως τήν άπόλυτον αυτού άδυναμείαν να εξέλθη με τα όπλα εις τας χείρας. Δέον να τό είπωμεν, τοιαύτη διαγωγή, μετá τοιαύτην άπραξίαν, είναι άνήκουστος έν τή στρατιωτική ιστορία.

Κεφάλαιον 5.

Μικράί έπιχειρήσεις.

Άπραξία μέχρι τής 20ης 7βρίου.— έλλειψις γενικής διευθύνσεως έν ταις μικραίς έπιχειρήσεσι ταις γενομέναις μετá τήν ήμερομηνίαν ταύτην.— Γεγονός έκπλητον πρόσρχει έν τή ιστορία του αποκλεισμού του Μέτς. Αφού έσχε τεσσαράκοντα χιλιάδας άνθρων έκτός μάχης από τής 6ης Αύγ. μέχρι 4ης 7βρίου, ό στρατός, από τής στιγμής ταύτης μέχρι 29 8βρίου, δέν άπώλεσεν ή δύο χιλιάδας επί του πεδίου τής μάχης. Χωρίς λοιπόν να δοκιμάση ούδε βίαν καλώς έννοουμένην σοβάραν προσπαθειαν, ό στρατάρχης άφησεν έαυτόν να φθάση εις τήν άνάγκην τής συνθηκολογήσεως. Συνεφωνήθη τήν 26ην Αύγ. ότι έμελλε να διατηρηθί τών στρατευμάτων ή ζωηρότης δια σειρας έπιχειρήσεων, ότι έμελλον να παρενοχλώσι τον έχθρον. Αντί να συμμορφωθί με τό πρόγραμμα τούτο, όσον και άν ήτο άλλως τε περιωρισμένον, ό στρατάρχης διέμεινεν εις πλήρη άπραξίαν, ώστε ό έχθρος ηδυνήθη να κατασκευάση, χωρίς ποσώς να ένοχληθί, τόν κλάδον του σιδηροδρόμου από Ρεμιλλύ (Remilly) εις Πόντ-ά-Μουσσόν (Pont-á-Mousson), όστις συνέδεε τήν γραμμήν τής Σαράβρυ μετ' εκείνης τής Νανσύ, άπορεύων τό φρούριον του Μέτς.

Άπέναντι τών απαιτήσεων, ως διήγειρεν ή άκίνησία του στρατού, ό στρατάρχης άπεφάσισε τέλος, πρό τής 20ης 7βρίου, να διατάξη σειραν προνομών, σκοπούσαν τήν συλλογήν των έπιτηδείων, των κλεισμένων εν τοίς χωρίοις τοίς παρά τό στρατόπεδον. Άλλ' άφησεν εις τήν

αυτοβουλίαν έκάστου άρχηγού σώματος στρατού τήν διεύθυνσιν των έκτελεστέων έπιχειρήσεων έμπροσθεν του μετώπου των στρατοπέδων των κατεχομένων υπό των ίδιων αυτών στρατευμάτων.

Αί έπιχειρήσεις αύται, άτινες είχαν άνάγκην διευθύνσεως μονομερούς και τήν των πάντων συνεργασίαν, έμελλον μοιραίως ν' άποτύχουσι.

Ο στρατάρχης παραπονείται πικρώς έν τω δικαιολογητικώ αυτού υπομνήματι, ότι δέν έβρηθήθη υπό των ποιορητηών αυτού. Ουτοι άποκρίνονται εις τόν άρχηγόν αυτών έλέγχοντές τον, ότι ούδέποτε έδωκε διαταγάς ρητάς και ώρισμένας.

Διαγωγή έπιβαλλομένη τω άρχηγώ εκ τής κατάστασεως του στρατού υπό τό Μέτς.— Έάν ό στρατάρχης ήρχετο, άμα μετá τήν 4ην 7βρίου, σειραν έπιχειρήσεων επί σκοπώ αύξήσεως των έφοδίων και παρενοχλήσεως του έχθρου, ηδύνατο να έπωφεληθί εκ τούτων, όπως δώση επέκτασιν εις τας γραμμάς του κρατού αυτού και περιλάθη εις τό έσωτερικόν αυτών τά πλησιόχωρα του στρατοπέδου χωρία, ένθα έμελλε να εύρη πόρους και σκέπην διά τή στρατεύματα αυτού. Οπισθοδρομών οτω τας γραμμάς τής κυκλώσεως, ηδύνατο τήν περιμετρον αυτών, όπερ καθίστα τας έπιχειρήσεις εύκολώτερας. Η άναβολή των έπιχειρήσεων τούτων, τούναντίον, ό πηρξεν βλαώς ύπερ του έχθρου. Τω επέτρεψε να έγκαταστή έδραιότερον επί του έδαφους, να συσφίξη τήν γραμμήν του αποκλεισμού και να χρησιμοποιήση προς όφελος αυτού ή να καταστρέψη τούς συσσωρευμένους πόρους έν τοίς περιχώροις του Μέτς.

Άλλ' ό στρατάρχης, διατελών επί κεφαλής έκάτον τεσσαράκοντα χιλιάδων άνθρων, δέν ώφειλε να περιορίση τήν ένέργειαν αυτού εις άπλās προνομίας. Δαυδάνων τά όπλα συχνάκις άπροόπτως, προσποιούμενος νυκτερινάς έφόδους επανειλημμένως, άγων τας προσπαθείας αυτού ποτέ μεν έδω, ποτέ δέ άλλου, ό στρατάρχης, ήθελεν άπαυδήσει τον στρατόν του αποκλεισμού, και κατόπιν επανειλημμένων προσποιήσεων, προσβολή τις θετική ήθελεν έχει πάσας τας πιθανότητας τής έπιτυχίας, εάν οι κόποι, οι έπιβαλλόμενοι εις τά στρατεύματα του έχθρου δέν τον έφερον εις τό να άρη τήν προτοβουλίαν. Η κεντρική θέσις του γαλλικού στρατού, έν τω μέσφ στρατοπέδου κεχαρακωμένου, ησφαλισμένου κατά πάσης κανονικής προσβολής, τω παρήγεν υπερέβαλλον πλεονέκτημα.

Ἄδγοι προβαλλόμενοι ὑπὸ τοῦ στρατάρχου πρὸς ἐξήγησιν τῆς ἀπραξίας αὐτοῦ. — Μάτην ἐρωτᾷ τις διὰ τί ὀρχηγὸς δὲν ἐζήτησεν οὐδ' ἄπαξ νὰ ἐπωφελθῆ ἐκ τῆς κεντρικῆς ταύτης θέσεως, ὅπως πέσει ἀπροόπτως καὶ μετὰ δυνάμεων ἀνωτέρων κατὰ τοῦ ἔχθρου, οὐτινος τὰ στρατεύματα, δισκορπισμένα εἰς ἀπέραντον περὶμετρον, ἦσαν προσετι διακεχωρισμένα εἰς τρία τμήματα ὑπὸ δύο ποταμῶν, τῶν ἐχειρίζετο δὲ χρόνος ὅπως τοὺς ὑπερπηδήσωσιν αἱ φάλαγγες αὐτοῦ. Ἡ ἐρώτησις αὕτη ἐτέθη τῷ στρατάρχῃ, ὅστις ἀπεκρίθη ὡς ἑξῆς:

Ἡ διαίρεσις τοῦ στρατοῦ ἐπὶ τῶν δύο ὄχθων τοῦ Μοζέλλα δὲν ἀποτελεῖ θέσιν κεντρικὴν ὑπὸ τὴν πακτικὴν ἔποψιν, τοῦ ἔχθρου κατέχοντος πρὸ πάντων τὰ ὑψηλότερα σημεῖα τῶν δύο ὄχθων. Δέον προσετι ν' ἀφελῶσιν ἄνδρες εἰς φύλαξιν τῶν ἔργων τοῦ κεχαρακωμένου στρατοπέδου. Δὲν εἶναι λοιπὸν δυνατόν νὰ προκαταλάβῃ τις τὸν ἔχθρον ἐπὶ τι σημεῖον καὶ νὰ τῷ ἐπιβληθῆ μετὰ δυνάμεων ἀνωτέρων ἐν τῇ τοπογραφικῇ καταστάσει τοῦ Μέντ καὶ τοῦ κεχαρακωμένου αὐτοῦ στρατοπέδου. Ἀφ' ἑτέρου τὰ σώματα τ' ἀποτελοῦντα τὸν στρατὸν τοῦ Μέντ εἶχον ὑποστῆ ἀπωλείας σημαντικῆς ἐν ταῖς προγενεστέραις μάχαις κυρίως δὲ εἰς τὰ στελέχη αὐτῶν. Ἔδει λοιπὸν, ὡς προηγουμένως τὸ εἶπον, νὰ οἰκοδομήσωμεν τὸν στρατὸν τούτον καὶ μηδὲν ν' ἀφήσωμεν εἰς τὴν τύχην. Ὅσον διὰ ἕξοδον, ὅπως ἀναλάθωμεν τὸν ἐπί τοῦ ἀνοικτοῦ πεδίου πόλεμον, τὸ ἐθεώρησα ἀδύνατον μετὰ τὸ Σεδάν. Ὁ στρατὸς ἤθελε διασκορπισθῆ καὶ ἤθελε διασκορπισθῆ τὴν δευτέραν τῆς πορείας αὐτοῦ ἡμέραν, ὡς ἐκ τῆς ἀριθμητικῆς δυνάμεως τοῦ ἔχθρου, ὅστις ἦτο κατ' ἡμῶν.

Οἱ λόγοι οἱ προτεινόμενοι ὑπὸ τοῦ στρατάρχου εἶναι μᾶλλον εὐσχημοὶ ἢ βᾶσιμοι, οὐδὲν εὐκολώτερον τοῦ νὰ καταστήσῃ ἐξ ἀρχῆς τὰς γειφύρας, αἰτινες, αὐτοσχεδιασθεῖσαι ἀπὸ τῆς 8ης πρὸς τὴν 12ην αὐγ. εἶχον ἀστόχως ἅμα κατόπιν ἀποσυρθῆ. Πολυπλασιάζων τὸν ἀριθμὸν τῶν διαβάσεων, ἤθελεν ἔχει πᾶσαν εὐκολίαν ὅπως συγκεντρώσῃ ταχέως τὰ στρατεύματα ἐπὶ οἰουδήποτε σημείου τοῦ κεχαρακωμένου στρατοπέδου. Ἐὰν ἡ κατοχὴ τῶν ἀνωψωμάτων τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Μοζέλλα ὑπὸ τοῦ ἔχθρου καθίστα ἐμπόδιον εἰς ἕξοδον ἐκ τοῦ μέρους τούτου, οὐδὲν παρόμοιον ὑπῆρχεν ἐπὶ τῆς δεξιᾶς τοῦ Μοζέλλα ὄχθης, ἔνθα αἱ τοποθεσίαι

αἱ ὑπὸ τοῦ ἔχθρου κατεχόμεναι ἦσαν σχεδὸν ἰσοῦψεις μετὰ τὰς ἡμετέρας. Δὲν διεκινδύνευεν ἄλλως τε κατ' οὐδένα τρόπον τὸ κεχαρακωμένον στρατόπεδον τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης, κείμενον μεταξὺ τοῦ τείχους καὶ τῶν ἐρυμάτων, ἀφιέμενον στιγμαίως εἰς τὴν φρουρήσιν τῶν ἔργων τούτων. Τὸ ἄον καὶ ἄον σῶμα, ὡς καὶ ἡ φρουρὰ, ἠδύνατο λοιπὸν νὰ ἀχθῶσι πλήρη, ἄνευ τοῦ ελαχίστου ἀτόπου, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης καὶ ἐν ταῖς συνθηκαῖς ταύταις τῆς συγκεντρώσεως ἦτο καὶ ἀληθῶς βέβαιος νὰ μὴ εὐρῆ ἔμπροσθέν του ἡ δυνάμεις σπουδαίως κατωτέρας τὸν ἀριθμὸν. Εἶναι βέβαιοι ὅτι ἐπιχειρήσις οὕτω διευθυνομένη ἐπαρουσίαζε πιθανότητος ἐπιτυχίας, ὥστε ἔπρεπε νὰ δοκιμασθῆ. (1)

Ὁ στρατάρχης πολλὸ ἀπέχετο τοῦ νὰ τὴν θεωρῆ ἀδύνατον. Ἡ κατάθεσις τοῦ στρατηγοῦ Λαπασσέλ (Lapassel) μᾶς μαρτυρεῖ πράγματι, ὅτι ἐσπούδαζε τὴν ἐπιχειρήσιν ταύτην κατὰ τὰς τελευταίας τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἡμέρας. (2)

Τι ἠδύνατο τις νὰ ἐλπίζῃ ἀποφεύγων νὰ διακινδυνεύσῃ τὸν στρατὸν; Τὸ ζήτημα τῶν τροφίμων ἦτο παρόν ἅμα καταναλισκομένων, ἡ συνθηκολόγησις ἦτο ἀναπόδραστος ἔπρεπε τὸ πᾶν νὰ γενῆ, ὅπως διαφυγῆ τὴν φρικαλέαν ἀνάγκην. Ὁ στρατάρχης λέγει ὅτι ὤφειλεν οὐδὲν νὰ παραδώσῃ εἰς τὴν τύχην μίαν τις οἰαδήποτε προσπάθειαν ἤξιζε κἀλλιον τοῦ νὰ ὑποταχθῆ ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας εἰς τὴν βεβαιότητα τῆς καταστροφῆς τοῦ. (3)

Καίτοι παραδεχόμενοι μετὰ τοῦ στρατάρχου ὅτι ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν πληγωμένων, οἵτινες ἐπλήρουν τὸ φρούριον, ἐγέννα σοβαρὰς παρενοχλήσεις, ἅς ἦτο κίνδυνος νὰ ἀυξήσῃ, δὲν δύναται τις ν' ἀμφισβητήσῃ ὅτι ἀπέναντι τῶν πιθανότητων, ἅς ἐπιχειρήσις ὡς ἡ περὶ τῆς εἴρηται ἠδύνατο νὰ γεννησῆ, ὁ διαταγμὸς δὲν ἦτο συγκεχωρημένος. Ὁ στρατάρχης ἐγένωσκεν ὅτι ἡ Γαλλία ἔκαμε μεγάλας προσπάθειας. Ἡ πειρὰ

(1) Ὑπάρχει τρόπος καὶ τρόπος τοῦ θεωρεῖν τὸ ζήτημα τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων.

(2) Ἀφοῦ τὸ ἐσπούδαζε, δὲν δύναται νὰ ἐκληρθῆ ὡς παραμελήσας τοιούτων τι μέτρον, διότι μὴ πραγματοποιήσας αὐτὸ, κατόπιν τῆς μελέτης ταύτης, δύναται τις νὰ παραδεχθῆ ὅτι τὸ ἀπέβριψεν ὡς μὴ παρουσιάζων, κατ' αὐτὸν τοῦλάχιστον πιθανότητα ἐπιτυχίας.

(3) Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ πολέμου δὲν ὑπάρχουσι πολλὰ παραδείγματα ὡς ἐκεῖνο ὅπερ ἀφῆκεν ἡ ἠρωϊκὴ φρουρὰ τοῦ Μεσολογγίου!

του τῷ ἐδείκνυνε ὅτι, ἂν ἔλειπεν ἡ συνεργασία τοῦ στρατοῦ τοῦ Μῆτς καὶ τῶν στελέχων, ἄτινα ἠδύνατο νὰ προμηθεύσῃ εἰς τὰς νέας στρατολογίας, ἢ προσπάθεια αὕτη τῆς Γαλλίας ἔμελλε πιθανῶς νὰ καταστῇ ἀνίσχυρος. Ἡ ἔξοδος τοῦ στρατοῦ ἦτο διὰ τὸν τόπον ὑπεριτέρα ἀνάγκη, ἐνώπιόν τῆς ὁποίας πᾶσαι ἄλλα σκέψεις ὤφειλον νὰ παραμεριωθῶσι.

Ἐν συντόμῳ, ἡ ἀνάγκη εἶναι ἐν δικαίωματι νὰ ζητήσῃ τῷ στρατάρχῃ Βαζαῖν, διὰ τί ἐγκατέλιπεν εἰς τὴν αὐτοβουλίαν τῶν τόποκτητῶν αὐτοῦ τὴν ἐκτέλεσιν ἐπιχειρήσεων, αἰτινας, ὅπως ἐπιτύχωσιν, ἀπῆλθον διεύθυνσιν ἐνιαίαν; Διὰ τί περίμενε μέχρι τῆς 25 Ἰουλίου ὅπως ἀναλάβῃ τὰς ἐπιχειρήσεις ταύτας; Διὰ τί δὲν ἐπωφελήθη αὐτῶν ὅπως ἐκτείνῃ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν γραμμῶν αὐτοῦ, ἀντὶ ν' ἀφίηθ' ἐκάστοτε τὸ κτώμενον ἔδαφος, ἀφιερῶν οὕτω εἰς τὴν πυρκαϊάν τὰ χωρία, ὑφ' ὧν ἡ σιγμιαία αὕτη κατοχὴ δὲν ἐσυγχώρει οὔτε κἂν νὰ συλληχθῶσιν αἱ πόροι; Διὰ τί, τέλος, δὲν ἐπωφελήθη ποτὲ ἐκ τῆς κεντρικῆς θέσεως τῆς ὑπὸ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ κατεχομένης, ὅπως παρενοχλῇ τὰ ἐχθρικά στρατεύματα, νὰ τὰ ἐξαντλῇ διὰ προσποιητῶν ἐφοδῶν μέχρι τῆς σιγμῆς καθ' ἣν συγκέντρωσις δρομαία ἤθελε τῷ ἐπιτρέψει νὰ διεξέλθῃ τὰς γραμμὰς αὐτῶν καὶ νὰ φθάσῃ διὰ τῶν Βοσγιῶν ὁρέων εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Γαλλίας; Ἡ ἀπραξία τοῦ στρατάρχου Βαζαῖν κατὰ τὸν μῆνα Ἰούλιον καθιστᾷ ἐνοχλὴν ἐπιβαρυντικὴν, διότι οὐδεμίαν καταβαλὼν προσπάθειαν νὰ ἐξέλθῃ, ὡς δῆγει μοιραίως τὸν στρατὸν αὐτοῦ εἰς συνθηκολόγησιν.

Κεφάλαιον ζ'.

Σχέσεις τοῦ στρατάρχου Βαζαῖν μετὰ τῆς Κυβερνήσεως τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης.

Τελευταῖα ἔγγραφα ἀπευθυνθέντα ὑπὸ τοῦ στρατάρχου πρὸς τὴν κυβερνήσιν τοῦ αὐτοκράτορος.— Πρὶν εἰσελθῆ εἰς πολιτικὰς ραδιουργίας, τίνας ὑπῆρξαν αἱ προσπάθειαι τοῦ στρατάρχου Βαζαῖν ὅπως πληροφορήσῃ τὴν κυβερνήσιν περὶ τῆς καταστάσεως αὐτοῦ, καὶ τῇ ἐκθέσῃ τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ;

Ἀμέσως μετὰ τὴν μάχην τοῦ Σερβινῦ (Servigny) ὁ στρατάρχος Βαζαῖν ἀπέστειλε, τὴν 1ην Ἰουλίου, πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τὸ ἐξῆς ἔγγραφον:

«Μετὰ δοκιμὴν βιαίας ἐπιθέσεως, ἧτις ἔφερον ἡμᾶς εἰς μάχην διαρκέσαν δύο ἡμέρας, εἰς τὰ περίξ τῆς ἁγίας Βαρβάρας (Sainte Barbe), ἡμεῖς ἐκ νέου ἐν τῷ κεχαρακωμένῳ στρατοπέδῳ τοῦ Μῆτς με ὀλίγα ἐφόδια πυροβολικοῦ τοῦ πεδίου· οὔτε κρέας, οὔτε δίπυρον, ἀλλὰ σίτον διὰ πέντε ἐβδομάδας, τέλος κατάστασιν ὑγείας οὐχὶ ἐντελῆ, τοῦ φρουρίου πλήρους ὄντος πληγωμένων. Μεθ' ὅλους τοὺς πολυαριθμούς ἀγῶνας, τὸ ἥθικόν τοῦ στρατοῦ μένει καλῶς. Ἐξακολουθῶ νὰ ποιούμαι προσπάθειας ὅπως ἐξέλθω τῆς καταστάσεως ἐν ἣ ἡμεῖς, ἀλλ' ὁ ἐχθρὸς εἶναι περὶ ἡμᾶς πολὺς. Ὁ στρατηγὸς Δεκαῖν (Decaen) ἀπέθανε. Πληγωμένοι καὶ ἀσθενεῖς σχεδὸν δεκαοκτὼ χιλιάδες.»

Κατὰ τὸ βιβλίον τῶν ἀναποκρίσεων τοῦ στρατάρχου, τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἀπεστάλη τὴν 1ην, τὴν 3ην καὶ 7ην Ἰουλίου. Ἡ ἀνάγκη βεβαιοῖ ὅτι προσέτι ἐστάλη ἀπὸ Μῆτς τὴν 8ην καὶ τὴν 10ην.

Δὲν εὐρομεν ἴχνος τινεὶ περὶ τῆς ἀποστολῆς τῆς 8ης ἀπὸ Μῆτς, ἐμπιστευθείσης τῇ γυναικὶ Ἀντερμιέτ (Antermet), ἧτις τὴν παρέδωκε μόλις τὴν 7ην Ἰουλίου τῷ κυρίῳ Τασάρ (Tachard), πρέσβει τῆς Γαλλίας εἰς Βρυξέλλας. Τὸ ἀντίτυπον τοῦτο, ὅπερ εἶναι συμβολικόν, περιλαμβάνει παρεμβλημένον ἐν γλώσσῃ καθαρᾷ μεταξὺ τῶν δύο παραγράφων τοῦ κειμένου ὅπερ ἐμνημονεύσαμεν, τὴν ἐξῆς πληροφορίαν:

»Ἐλαβον χθὲς 500 αἰχμαλώτους γάλλους ἐλθόντας ἀπὸ τῶν μαχῶν τοῦ Σεδάν, εἰς ἀντάλλαγμα τῶν ὑπ' ἐμοῦ δοθέντων. Οἱ Πρώσοι διαδίδουσι τὴν εἶδησιν ὅτι ὁ Μὰκ-Μαὼν ἐσυνθηκολόγησε καὶ ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ εἶναι αἰχμάλωτος ἢ κλεισμένος εἰς Σεδάν.»

Ἡ ἡμερομηνία ἣν φέρει τὸ ἔγγραφον τοῦτο δεικνύει ὅτι ἦτο προωρισμένος διὰ τὸν ὑπουργὸν τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως, διότι ἡ ἀνατροπὴ τῆς ἀντιβασιλείας δὲν ἐγνωστοποιήθη τῷ στρατάρχῃ ἢ τὴν 10ην Ἰουλίου ὑπὸ τοῦ λοχαγοῦ Λεγοιάνδρ (Legoindre), ὡς προηγουμένως εἶδομεν.

Ὡς βλέπει τις, τὸ ἔγγραφον τοῦτο, ὅπερ εἶναι ἐπανάληψις τοῦ ἤδη σταλέντος τῷ αὐτοκράτορι τὴν 1ην καὶ τὴν 3ην Ἰουλίου, οἶδει λεπτομερείας περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ στρατοῦ, περὶ τῶν ἐφοδίων αὐτοῦ, καὶ γνωστοποιεῖ τὰς ἐξωτερικὰς εἰδήσεις, αἰτινας ἠδυνήθησαν νὰ εἰσδύσωσιν ἐντὸς τοῦ περιβάλλου τοῦ κεχαρακωμένου στρατοπέδου.

Τὴν 10ην Ἰουλίου ὁ λογαγὸς Λεγιοῦνδρ ἐγνωστοποίησε τῷ στρατάρχει Βαζαῖν τὴν σύστασιν τῆς κυβερνήσεως τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ στρατηγοῦ Τροσσύ.

Τὴν 12ην ὁ στρατάρχης κοινοποιεῖ τὴν εἰδησιν ταύτην τοῖς ἀρχηγοῖς τῶν σωμάτων καὶ τοῖς ἀντιστρατήγοις, συνενωθεῖσιν εἰς συμβούλιον.

Τὴν 14ην Ἰουλίου ὁ Πεννιετιέ (Pennetier) φέρε εἰς Μετς ἐφημερίδας καὶ ἔγγραφα, συνεπέα τῶν ὁποίων ὁ ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ τοῦ Πρῆνου φέρε εἰς γνώσιν τοῦ στρατοῦ τὴν σύστασιν καὶ τὴν σύνθεσιν τῆς νέας κυβερνήσεως.

Ἐγγραφα ἀπευθυνομένην πρὸς τὴν κυβέρνησιν τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης (15 Ἰουλίου καὶ 21 Ὀκτωβρίου)—Πρὸς τὴν κυβέρνησιν λοιπὸν τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης ἀποτείνεται ὁ στρατάρχης Βαζαῖν τὴν 15ην Ἰουλίου. Τί λέγει τῷ νέῳ ὑπουργῷ ὃν ὀφείλει νὰ νομίξῃ ὀλίγον ἡμέρον τῶν πληροφοριῶν τῶν περιειλημμένων εἰς τὰ πρῶτα ἔγγραφα αὐτοῦ;

«Εἶναι ἀναπόφευκτὸν διὰ τὸν στρατὸν νὰ γνωρίσῃ τί συμβαίνει εἰς Παρισίους καὶ εἰς τὴν Γαλλίαν. Δὲν ἔχομεν οὐδεμίαν κοινωνίαν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ, καὶ αἱ φῆμαι αἱ μᾶλλον παράδοχοι διαδίδονται ὑπὸ τῶν αἰχμαλώτων, οὓς ἀπέδωκεν ἡμῖν ὁ ἔχθρος, ὅστις ἐπίσης διαδίδει τοιαύτης φύσεως ἀνησυχητικὰς εἶναι σπουδαῖον δι' ἡμᾶς νὰ λάθωμεν ὁδηγίας καὶ εἰδήσεις. Εἴμεθα περικυκλωμένοι ὑπὸ μεγάλων δυνάμεων, δι' ὧν μάτην προσπαθήσαμεν νὰ διεξέλθωμεν κατόπιν δύο αἰματηρῶν ἀγῶνων, τῆς 31ης Αὐγ. καὶ 1ης Ἰουλίου.»

Τὸ ἔγγραφο τοῦτο ἐμπιστεύεται τοῖς θεωρακοφόροις Μάρκω καὶ Ἐρρίκω, οἵτινες δεικνύουσιν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν τὴν μᾶλλον ἐπαίνετὴν ἐνέργειαν. Πεπόντες δις εἰς χεῖρας τοῦ ἔχθρου, ὅστις τοὺς καταδικάζει εἰς θάνατον, κατορθοῦσι νὰ δραπέτευσωσι καὶ ἀφικνοῦνται τὴν 13ην Ὀβριίου εἰς Μονμεδύ, ἔνθα τὸ ἔγγραφο ὅπερ ἔφερον παραδίδεται πρὸς τὸν ταγματάρχην Ρεβούλ (Reboul). Οὗτος τὸ ἀποστέλλει εἰς Λίλλην (Lille) διὰ τοῦ ὑπολοχαγοῦ Ὀλιό (Aulio), ὅστις τὸ παραδίδει τὴν ἐπαύριον, 14ην Ὀβριίου, εἰς τὰ γραφεῖα τῆς μεραρχίας. Ἀπὸ τῆς Λίλλης ἡ ἀνάκρισις ἀπέλεσε τὸ ἔγγραφο τοῦ ἔγγραφου τούτου, ὅπερ οὐδέποτε ἔφθασε πρὸς τὰ μέλη τῆς ἐν Τουρ ἐπιτροπικῆς κυβερνήσεως.

Τῆς 23ην καὶ 24 Ἰουλίου ὁ στρατάρχης ἔβλεπε τὸν Ρενιέ. Δὲν ἐπανερχόμεθα ἐπὶ τῶν συνομιλιῶν αὐτῶν, ὧν ἐξέθεσαμεν τὰς λεπτομερείας. Περιοριζόμεθα εἰς τὸ ν' ἀναμνήσωμεν ὅτι ὁ στρατάρχης τῷ ἐγνωστοποίησε τὴν ἀκριβῆ κατάστασιν τῶν πόρων αὐτοῦ, οἵτινες δὲν τῷ ἐπέτρεπον νὰ ἐκτείνῃ τὴν ἀνίστασιν αὐτοῦ πέραν τῆς 18 Ὀβριίου.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν, 24 Ἰουλίου, εἰς χωρικὸν τοῦ Δονχερῦ (Donchery), ὅστις εἶχεν ἐπιφορτισθῆ, μετὰ τὴν μάχην τοῦ Σεδάν, νὰ ὀδηγήσῃ εἰς Σαρξβερούκ πληγωμένον τινὰ Πρῶτσον, καὶ ὅστις ἐπανήρηστα οἶκαθε, ἐφωδιασμένος μὲ ἄδιαν διόδου τῆς γερμανικῆς ἀρχῆς, ῥίπτεται εἰς τὰς γραμμὰς ἡμῶν, καὶ ἔλθων προσφέρει τῷ στρατάρχει τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ. Ὁ στρατάρχης τῷ ἐμπιστεύεται ἐν ἔγγραφον.

Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔγγραφο δὲν εἶναι εἰμὴ τὸ ἀντίγραφον τοῦ ἔγγραφου τῆς 15ης Ἰουλίου, ἀπευθυνομένου πρὸς τὸν ὑπουργὸν τοῦ πολέμου, ἐν ᾧ αἰτοῦνται ὁδηγίαι καὶ εἰδήσεις.

Οὕτω καὶ κατὰ τὴν 25ην Ἰουλίου ὁ στρατάρχης, ὅστις διὰ διαταχῆς τῆς ἡμέρας ἐπισήμου ἐγνωστοποίησεν εἰς τὸν στρατὸν αὐτοῦ τὰ ὀνόματα τῶν μελῶν τῆς κυβερνήσεως τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης, γράφει πρὸς τὸν ὑπουργὸν ὅτι δὲν ἔχει ἄλλας πληροφορίες ἢ τὰς ἀρίστους καὶ ἀνησυχαστικὰς διαδόσεις τὰς ὑπὸ τοῦ ἔχθρου μεταδιδόμενας. Ὄρισεν τῷ Ρενιέ τὴν ἡμερομηνίαν τῆς μοιραίας λήξεως, ἥτις μέλλει νὰ τὸν παραδώσῃ εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἔχθρου, εἰς δὲ τὸν ὑπουργὸν δὲν γνωστοποιεῖ τὴν διάρκειαν τῆς ἀνιστάσεως αὐτοῦ. Δὲν τῷ ζητεῖ οὔτε κἂν τρόφιμα.

Ἡ ἀνάκρισις δὲν ἠδυνήθη ν' ἀνεύρῃ τὸν χωρικὸν τοῦ Δονχερῦ, καὶ κατὰ τὴν κατάθεσιν τοῦ ταγματάρχου τῶν ἐπιτελῶν Γουιόθ (Guioth) ὑπάρχει λόγος νὰ πιστεύσωμεν ὅτι δὲν ἀφίκετο εἰς τὸν πρὸς ὄψιν ὄραν.

Ἀπὸ τῆς 15ης Ἰουλίου δὲν εὐρίσκεται ἐπὶ τῶν βιβλίων τοῦ στρατοῦ οὐδὲν ἔγγραφο ἀνταποκρίσεως μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ πρὸς τῆς 21ης Ὀβριίου. Τὴν ἡμέραν ταύτην, τὴν ἐπαύριον τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ στρατηγοῦ Βογέ διὰ τὴν Ἀντιγῆζ, πέμπει εἰς Τουρ τὸ ἐξῆς ἔγγραφο.

«Πολλὰκις ἐπεμψα ἄνδρας καλῆς βουλήσεως, ὅπως δώσωσιν εἰς Παρισίους (καὶ εἰς Τουρ) εἰδήσεις τοῦ στρατοῦ τοῦ Μετς. Ἐκτετατὴ ἡ κατάστασις ἡμῶν ἐχειροτέρευσε, καὶ οὐδέποτε ἔλαβον τὴν ἐλα-

χίστην ἀνακοίνωσιν οὔτε ἐκ Παρισίων, οὔτε ἐκ Τούρ. Εἶναι λίαν κατεπίγειον ἐν τούτοις νὰ γινώσκωμεν τί πρέχει ἐν τῇ πρωτεύουσῃ, καθόσον ἐντὸς ὀλίγου ἢ πείνα θέλει μὲ ἀναγκάσει νὰ λάβω μέτρον τι πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ στρατοῦ τούτου.»

Τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἐδόθη τὴν 22αν Ἰβρίου εἰς ἐξ ἀποστόλους, μεταξὺ τῶν ὁποίων εὐρίσκοντο οἱ διερμηνεῖς Βαλκούρ (Valcour) καὶ Πριεσκοβίτς (Prieskowitch). Τρεῖς αὐτῶν ἀφίκοντο εὐθέως εἰς Τούρ καὶ παρέδιδον πρὸς τὸν κ. Γαμβέτταν τὸ ἔγγραφον ὅπερ ἔφερον, ἀλλὰ τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἦτο συμβολικόν, καὶ τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπικῆς κυβερνήσεως τῆς Τούρ, μὴ ἔχοντα τὴν συμβολικὴν κλεῖδα τοῦ στρατοῦ τοῦ Ῥήνου, τὸ ἔπεμψαν τὴν 26ην Ἰβρίου πρὸς μετάρρασιν εἰς Παρισίους, ὅθεν δὲν ἐπανήρχετο ἢ τὴν 17ην τοῦ ἐπομένου Δεκεμβρίου.

Ἐν συνόψει, ἀφιεμένου κατὰ μέρος τοῦ τελευταίου τούτου ἐγγράφου, ἀναχωρήσαντος ἀπὸ Μίτς δύο ἡμέρας πρὸ ἐκείνης καθ' ἣν ὁ στρατηγὸς Σαγγαρνιέ (Changarnier) ἐπέμφθη πρὸς διαπραγματέυσιν εἰς τὸ στρατηγεῖον τοῦ πρίγγιπος Φρεδερίκου Καρόλου, αἱ προσπάθειαι τοῦ στρατάρχου Βαζαῖν, ἵνα τεθῆ εἰςσχέσιν μετὰ τῆς κυβερνήσεως τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης, περιωρίσθησαν εἰς τὴν ἀποστολὴν ἣν ἔκαμε δις, τὴν 15ην καὶ 23ην Ἰβρίου, ἐνὸς ἐγγράφου, οὗτινος αὐτὸ τὸ γράμμα ἀποδεικνύει τὴν πρόθεσιν αὐτοῦ νὰ ἀπαλλαγθῆ πάσης ἐξωτερικῆς διευθύνσεως. Δὲν δύναται τις πράγματι νὰ θεωρήσῃ ὡς ἀνακοίνωσιν σπουδαίαν ἔγγραφον, ἐν ᾧ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ προσποιεῖται ἄγνοιαν τοῦ ὑπ' αὐτοῦ γνωστοῦ καὶ περιορίζεται νὰ ζητῆ ὁδηγίας καὶ εἰδήσεις, χωρὶς νὰ δίδῃ οὐδεμίαν πληροφορίαν ἐπὶ τῆς ἀληθοῦς αὐτοῦ καταστάσεως.

Εὐκολία κοινωνίας μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ δι' ἀποστόλων κατὰ τὸν μῆνα Ἰβρίου. — Ἡ ἐκτίμησις αὕτη εὐρίσκεται βεβαιουμένη ὑπὸ τῶν εὐκολιῶν, ἃς ὁ στρατάρχης Βαζαῖν ἔσχε διαρκῶς ὑπὸ χεῖρα, ὅπως κοινωνῆ μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Εἶδομεν ὅτι τὴν 14ην Ἰβρίου ὁ κ. Ἀνδρῆ, δῆμαρχος τῆς Ἀρρῶν ἐκοινωνήσε μετὰ τοῦ στρατάρχου, διὰ μέσου τοῦ Πεννιετιέ.

Τῷ ἔπεμψε πληροφορίας σπουδαίας ὁ στρατάρχης δὲν ἀπήντησε ποσῶς καὶ ἡμέλησε νὰ χρησιμοποίησιν πρὸς ἀνταπόκρισιν μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνδρα, οὗ ἡ ἐπίσημος θέσις τὸν συνέταξε εἰς τὴν προσοχὴν αὐτοῦ.

Ἡ ροὴ τῶν ὑδάτων τῆς Γόρξης ὑπῆρξεν ἐν τούτοις ἐλευθέρα μετὰ τῆς 25 Ἰβρίου, καὶ τακτικῆ τις ὑπηρεσία ἀποστολῆς ἐγγράφων ἠδύνατο, λέγει ὁ κ. Ἀνδρῆ, νὰ συστηματοποιηθῆ διὰ τοῦ μέσου τούτου μεταξὺ τοῦ φρουρίου καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς χώρας.

«Κατήντησα, λέγει, νὰ συμμερισθῶ τὸ λεγόμενον ὅτι ὁ στρατάρχης, κάλλιστα ὑπηρετούμενος ὑπὸ τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ, ἦτο ἀσφαλῶς ἐν γνώσει πάντων ὅσα συνέβαινον παρὰ τῷ ἐχθρῷ καὶ τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Γαλλίας. Ὅτι ὑπεστήριξε τὴν γνώμην μου ταύτην, εἶναι ὅτι ἐπὶ τοῦ περιορισμένου σημείου τοῦ ἀποκλεισμοῦ, ἔνθα εὐρισκόμεθα, κοινωνοῖται σχετικῶς πολλὰ ἔσχον χώραν. Συνήγαγον ἐντεῦθεν ὅτι ἡ στρατιωτικὴ ἀρχὴ, μὴ χρησιμοποιοῦσα αὐτάς, ἀνταπεκρίνετο ἀναμφιβόλως εὐχερέστερον μετὰ τῆς χώρας διὰ τινος ἄλλου σημείου τοῦ κύκλου τοῦ περιζωνύοντος αὐτήν.»

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀτόμων, ἅτινα ἐκοινωνήσαν μετὰ Μίτς καὶ τῶν πλησίον χωρίων, ἔνθα ἦτο εὐκόλος ἢ πρόσκτησις ἀπὸ τῆς γερμανικῆς στρατιωτικῆς ἀρχῆς τῶν ἀναγκαιῶν ἀδειῶν πρὸς ὁδοπορίαν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς χώρας, ὑπῆρξε λίαν μεγάλος. Βλέπομεν τὴν 27ην Αὐγ. τὸν κύριον Ἀρνου Ῥιβιέρ γράφοντα πρὸς τὸν στρατηγὸν Ζαβῆας «Ἐχω τὴν τιμὴν νὰ εἰδοποιήσω ὑμᾶς, ὅτι οἱ ἄνθρωποι τοῦ τόπου εἰσέρχονται καὶ ἐξέρχονται τῶν Μουλῆν ὡς τοῖς ἀρέσκει, καὶ ὅτι μέγας αὐτῶν ἀριθμὸς μεταβαίνουσιν εἰς τὰ πλησιόχωρα χωρία τὰ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ κατεχόμενα.»

Αἱ συγκοινωνοὶ αὗται ἐξηκολούθουν ἐπὶ μεγάλην κλίμακα κατὰ τὸν μῆνα Ἰβρίου, καὶ ἐξακολουθοῦσι, κατὰ τι δυσκολώτερον, κατὰ τὸν μῆνα Ἰβρίου μέχρι τέλους τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Ἡ ἀνάγκησις περιορίσθη νὰ βεβαιώσῃ ἀριθμὸν τινα, ὅπως μὴ πέσῃ εἰς ἀνωφελεῖς ἐπαναλήψεις.

Δὲν ἦσαν μόνον οἱ χωρικοὶ τῶν πέριξ οἵτινες διεξήρχοντο τὰς γραμμάς τῶν ἐχθρῶν. Ἀναγινώσκωμεν ἐν τῇ καταθέσει τοῦ ταγματάρχου Σαμουήλ, ἐπιφορτισμένου τὴν ὑπηρεσίαν τῶν πληροφοριῶν τοῦ γενικοῦ ἐπιτελείου, τὰ ἐξῆς:

«Οἱ πράκτορές μου διήρχοντο τὰς γραμμάς καὶ διημέρευον ἐν τοῖς γερμανικοῖς στρατοπέδοις. Χάρις εἰς τὰς πληροφορίας ἃς ἐπανάφερον, ἠδυνήθημεν νὰ κρατήσωμεν τὸν κύριον στρατάρχην ἐν γνώσει τῆς διανομῆς καὶ τῆς ἀριθμητικῆς δυνάμεως τοῦ στρατοῦ τοῦ ἀποκλεισμοῦ.»

Ἐρωτηθεὶς ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, ἐὰν οἱ πράκτορες ἤθύναντο, λαμβάνοντες τυχὸν τὴν διαταγὴν, νὰ θεώσιν ἐν κοινῶνίᾳ μὲ τὸ ἑσωτερικόν, ἀπεκρίθη:

«Ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀμφιβολίας. Καθ' ἑκάστην.»

Ὁ ὑπολοχαγὸς Σαρρέ (Charret), ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ταγματάρχου Σαμουήλ, ὡμολόγησεν ἀνάλογα.

Εἰς ἐπισφράγισιν τῶν καταθέσεων τούτων ἡ ἀνάκρισις ἐβεβαιώθη εὐθέως ὅτι, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀποκλεισμοῦ, λοχίας τις καλούμενος Ἀλτενβέργερ (Altenburger) ἐξῆλθε πολλάκις ἀπὸ Μέτς καὶ μετέβη μέχρι πλησίον τῆς Θιομβίλλης, ὅτι ὁ ὑπολοχαγὸς Μοῦθ (Mouth) ἐξεβλήθη τὴν 25ῃν Αὐγ. μετέβη παρὰ τὴν Σαιντ-Αυύλλδ, ὅτι τὸν μῆνα Ἰβριον ἐπέρασε τὸ δευτέρον τὰς γραμμὰς κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, ἀλλ' ὅτι τότε δὲν ἠθύνθη νὰ ἐπανέλθῃ· ὅτι ὁ Κρύσεμ (Crusem) κατόρθωσε νὰ περάσῃ πρῶτον μὲν κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς Κορνύ, δευτέρον δὲ διὰ τοῦ δάσου τῆς Γριγύ (Grigy), καὶ τρίτον διὰ τῆς Σαιν-Ρεμύ (Saint-Remy)· ὅτι εἰς τὰς διαφόρους ταύτας ἐκδρομὰς διέτρεξε τὰ περίξ τοῦ Μέτς καὶ ἐπροχώρησε κατὰ τὴν τελευταίαν μέχρι τοῦ Λουξεμβούργου.

Αἱ περιστάσεις λοιπὸν δὲν ἔλειψαν πρὸς ἀποστολὴν εἰδήσεων εἰς τὸ ἑσωτερικόν· ἀλλ' οἱ πράκτορες οὗτοι οὐδεμίαν ἔλαβον ποτὲ ἄλλην ἀποστολὴν ἢ νὰ δώσωσι λόγον τῶν κινήσεων τοῦ ἐχθροῦ. Ἄλλως τε αἱ προσφοραὶ αἱ πλήρεις ἀροσιώσεως ἀξιωματικῶν τινῶν, ὡς καὶ ἀγῶν, οἵτινες ἐπρότειναν ἑαυτοὺς διὰ τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην, δὲν ἐγένοντο δεκταί.

Ὁ στρατάρχης δὲν χρᾶται πρὸς συγκοινωνίαν τοῦς ἀπὸ τοῦ Μέτς ἀναχωρήσαντας ἀεροδρόμους. — Τέλος ὁ στρατάρχης δὲν ἔκρινεν ὅτι ὀφείλει νὰ ἐπωφεληθῇ, ὅπως ἀποστείλῃ εἰδήσεις αὐτοῦ πρὸς τὴν κυβέρνησιν διὰ τῶν ἀεροδρομίων, οἵτινες κατὰ τὸ διάστημα σχεδὸν μηνὸς συμπαρέφερον καθ' ἑκάστην ἀπὸ Μέτς πολυαριθμοὺς ἰδιωτικὰς γραφάς.

Ἡ ἔλλειψις νέων καὶ ἡ σιωπὴ τοῦ στρατάρχου Βαζαίν, λέγει ὁ στρατηγὸς Λεφλώ (Leflô) ἐν τῇ καταθέσει αὐτοῦ, εἶχον καναντήσει δι' ἡμᾶς ἀντικείμενον ἀορίστων καὶ σοβαρῶν ἀνησυχιῶν, αἵτινες ἠύξησαν εἰς τε ὅτε ἀφίκετο εἰς Παρισίους, ὄλιγον τι πρὸ τοῦ ἀποκλεισμοῦ, ἴσως τὴν προπροηγούμενην ἡμέραν, ἢ ἐπίσημος εἰδήσις

ὅτι ἀεροδρόμων ἀναχωρήσας ἀπὸ Μέτς καὶ πεσὼν εἰς τὰ περίξ τῆς Τουλ (Toul), νομίζω, περιέχων πλέον τῶν 6,000 ἐπιστολῶν, δὲν ἔδιδεν οὐδεμίαν πληροφορίαν περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ στρατοῦ ἡμῶν καὶ δὲν περιεῖχε οὐδὲ λέξιν μίαν τοῦ στρατάρχου Βαζαίν.»

Ἡ ἀνάκρισις ἀνεγνώρισεν ὅτι δευτέρως ἀεροδρόμων εὐρέθη εἰς τὰ περίξ τοῦ Νεφ-Σιατώ (Neuf-Château) τὴν 16ην Ἰβρίου. Ἐφερὲν ἀπὸ Μέτς μεγάλην ποσότητα ἐπιστολῶν, ἀλλ' οὐδὲν ἔγγραφον, εἴτε ἐν γλώσσῃ καθαρᾷ, εἴτε συμβολικῶν διὰ τὴν κυβέρνησιν.

Τρίτως ἀεροδρόμων μὲ 437 ἐπιστολάς ἐγένετο δεκτὸς παρὰ τὴν Ἐπίναλ (Epinal) τὴν 21ην Ἰβρίου, δὲν εἶχεν ὅμως οὐδὲν ἐπίσημον ἔγγραφον (1).

Τέλος ἡ ἀνάκρισις βεβαίωσι, ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀποκλεισμοῦ συνέθη πλειστάκις ἀδεια διόδου πρῶστικαὶ νὰ πέσωσιν εἰς χεῖρας τῶν ἀρχῶν τοῦ Μέτς, χωρὶς νὰ φροντίσῃ τις νὰ ὠφεληθῇ ἀπ' αὐτῶν. Εὐρίσκωμεν ἐν τῇ καταθέσει τοῦ ὑπολοχαγοῦ Ἀρχαμπώ (Archambaut), ὅστις κατόρθωσε νὰ εἰσδύσῃ ἐντὸς τοῦ κεχαρακωμένου στρατοπέδου τὴν 21ην Ἰβρίου, τὸ ἐπόμενον χωρὶς: «Ἦθελεν εἶσθαι εὐκολον νὰ συγκοινωνήσῃ τις διὰ τοῦ ὄχετος τῆς Γόρζης, πρὸ πάντων τὴν ἡμέραν τῆς ἀφίξεώς μου (διότι εἶχον ἀδεια διόδου, ἰσχύουσαν ἐφ' ὅλην τὴν ἡμέραν), ὅπως περιέλθῃ ἀπὸ Γουστύ εἰς Ἄρς. Μοὶ ἐζήτησαν πληροφορίας, ἀλλ' ἠπατήθη ἐπὶ τὴν ἀξίαν ἢν θὰ ἐδίδοι εἰς τὰς ὁδηγίας μου, διότι ἡ ἀδεια διόδου ἦν κατέθεσα εἰς τὸ γενικὸν ἐπιτελεῖον δὲν ἐχρησιμοποιήθη. Τὴν ἐπισυνάπτω ὡς, ὅπως προσκολληθῇ εἰς τὴν κατάθεσίν μου».

Τὰ μέσα τῆς μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ κοινωνίας δὲν ἔλειπον λοιπὸν (2), καὶ ἐὰν ὁ στρατὸς τοῦ Μέτς δὲν προσκλήθη νὰ συνδύσῃ τὰς προσπάθειάς αὐτοῦ μετ' ἐκείνων τῶν λοιπῶν τῆς Γαλλίας στρατῶν, δὲν πρέπει νὰ ζητήσωμεν τὴν αἰτίαν ἢ ἐν τῇ βουλήσει τοῦ ἀρχηγοῦ. Ὁ στρατάρχης Βαζαίν, ἀκολουθῶν

(1) Εἶναι λυπηρὸν ὅτι ἡ ἀνάκρισις δὲν δίδει ἡμῖν οὐδεμίαν εἰδήσιν πῶς ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου εἰδικαιολογήθη ὁ στρατάρχης Βαζαίν ἐξεταζόμενος. Μ.

(2) Παρὰ τοῦ ὅμως ὅλαί αἱ ὑπὸ τοῦ εἰρηνητοῦ μνημονεύμεναι ἀποστολαὶ τοῦ στρατάρχου Βαζαίν δὲν φθάουσι εἰς τὸν προορισμὸν των. Μ.

μετὰ τὴν 4ην Ἰουλίου τὴν ἀνεξάρτητον διαγωγὴν, ἣν ἀπέδωκεν ἑαυτῷ καὶ ἀπέναντι τοῦ αὐτοκράτορος, ἐξηκολούθησε, χωρὶς ποτε ν' ἀλλοιώσῃ, τὴν προσωπικὴν ἐκείνην πολιτικὴν, ἣν ὁ ἐχθρὸς δὲν ἔλειψε νὰ ἐκμεταλλευθῇ.

Προσπάθειαι γενόμεναι ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς κυβερνήσεως τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης, ὅπως ἔλθωσιν εἰς κοινωνίαν μετὰ τοῦ στρατάρχου. Ἐνῶ ὁ στρατάρχης Βαζαῖν ἐτήρει τόσον μεγάλην ἐπιφύλαξιν ἀπέναντι τῆς νέας κυβερνήσεως, αὕτη ἐπολλαπλασιάσθη τὰς προσπάθειαις αὐτῆς, ὅπως κοινωνήσῃ μετὰ τοῦ στρατοῦ τοῦ Μῆτς καὶ τῷ δώσῃ τὰ μέτα νὰ ἐκτείνῃ τὴν ἀντίστασιν αὐτοῦ. Αἱ καταθέσεις τῶν κκ. στρατηγῶν Λεφλῶ, Γαμβέττα, Τασάρ, Κερατρῦ καὶ τοῦ ἐπιμητητοῦ Ῥιχάρδου καθιστῶσι γνωστὰς τὰς προσπάθειαις, αἵτινες ἀνευώθησαν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ μὲ τὴν μάλλον ἐπαινετὴν ἐπιμονὴν μέχρι τῆς συνθηκολογήσεως.

Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς εἰς τὸ ὑπουργεῖον εἰσόδου του, ἦκει ἔλαβε χώραν τὴν 6ην Ἰουλίου, ὁ στρατηγὸς Λεφλῶ ἠσυχολήθη ν' ἀναγγεῖλαι εἰς Μῆτς τὴν σύστασιν τῆς νέας κυβερνήσεως. Ὁμολόγησεν ὅτι δὲν ἠμέλησεν οὐδέμιαν περίστασιν ὅπως κάμῃ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν στρατάρχην Βαζαῖν ἢ γινῶσις τῆς πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς καταστάσεως τῆς Γαλλίας· ἀλλ' οὐδέποτε ἔσχε τὴν βεβαιότητα ὅτι τὰ ἔγγραφα αὐτοῦ ἔφθασαν.

Ἀφ' ἐτέρου ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν κ. Γαμβέττα ἔστειλεν εἴτε ἐκ Παρισίων, εἴτε ἐκ τῆς ἐπαρχίας, ἀπὸ τῆς 4ης Ἰουλίου μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς συνθηκολογήσεως ἀποστόλους, ἐπιφορτισμένους νὰ μεταβιβάσωσι πρὸς τὸν στρατάρχην Βαζαῖν τὰς ὁδηγίας τῆς κυβερνήσεως. Οἱ νομάρχαι τοῦ Βορρᾶ καὶ τῶν Ἀρδέννων, ὁ ἑπαρχος τοῦ Νεφρατῶ, ὁ πρέσβυς τῆς Γαλλίας ἐν Βρυξέλλαις ἐλάμβανον ταυτοχρόνως ἐντολὴν νὰ μεταβιβάξωσι πρὸς τὸν στρατάρχην Βαζαῖν τὰς εἰδήσεις τῆς χώρας καὶ τὰς θελήσεις τῆς κυβερνήσεως.

Προσπάθειαι ἀνάλογοι ἐπέτυχον πρὸς τὰ ἄλλα φρούρια, τὰ ἀποκλεισμένα ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, ὡς καὶ αὐτὸ τὸ Στρασβούργον· ἢ Βελφόρ (Belfort) ἔστειλε πρὸς τὴν κυβέρνησιν τὰς μηνιαίας ἀναφορὰς τῆς, ἢ Βίτχη (Bithe) ἠδυνήθη νὰ λάβῃ τὸν μισθὸν τῆς φρουρᾶς τῆς καὶ πέμψῃ στελέχη διὰ τὸν ὄργανισμὸν τῶν νέων στρατιῶν. Μόνον τὸ Μῆτς κατὰ

τὸ λέγειν τοῦ στρατάρχου Βαζαῖν, δὲν ἔλαβέ τι ποτέ. Ἡ σιωπὴ τοῦ στρατάρχου ἐφάνη πάντοτε ἀνεξήγητος εἰς τὰ μέλη τῆς ἐν Τούρ ἐπιτροπικῆς κυβερνήσεως. Ὁ κ. Γαμβέττα ἐν τῇ καταθέσει αὐτοῦ ἐξεφράσθη ὡς ἐξῆς: «Κατὰ τὰς πενήνκοντα τέσσαρας ἡμέρας, αἵτινες παρήλθον ἀπὸ τῆς 4ης Ἰουλίου μέχρι τῆς συνθηκολογήσεως, ἡ κυβέρνησις τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης δὲν ἔλαβεν ἢ τὸ ἔγγραφον τῆς ἡμερομηνίας τῆς 21ης Ἰουλίου. . . . εἰς τρόπον, ὥστε ἠδύνατό τις εἰπεῖν ὅτι ὁ στρατάρχης δὲν ἐσκέφθη περὶ κυβερνήσεως εἰμὴ ὅπως τῇ ἀναγγεῖλαι ὅτι ἐσυνθηκολόγησεν».

Ἡ καταθέσις τοῦ κ. Κερατρῦ προμηθεύει, ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τῶν προσπαθειῶν πρὸς συγκατανῶσαν, γενομένων μετὰ τὴν 4ην Ἰουλίου, λεπτομέρειάν τινα, τὴν ὅποιαν εἶναι οὐσιώδες νὰ σημειώσωμεν. Ἐπιφορτισθεὶς νὰ κάμῃ νὰ φθάσῃ εἰς Μῆτς τὴν 13ην Ἰουλίου ἐν τῶν ἔγγραφων τοῦ ὑπουργοῦ τοῦ πολέμου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔδιδεν εἰδήσεις περὶ τῆς οἰκογενείας τοῦ στρατάρχου, ἐγνωστοποίησε τὴν ἀναχώρησιν τῆς κ. στρατάρχου διὰ Τούρ. Τὸ ἐπιστόλιον τοῦτο ἀπεστάλη μετὰ τοῦ ὑπουργικοῦ ἐγγράφου διὰ τοῦ ναύτου Δονζέλλα (Donjella).

Ὁ ἀπόστολος οὗτος παρέδιδε τὴν 18ην Ἰουλίου τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ πρὸς τὸν συνταγματάρχην Τουρνιὲ εἰς Θιομβίλλην, ὅστις βεβαίως ὅτι τὴν ἐπέμψεν εἰς Μῆτς διὰ πράκτορος, ὃν δὲν ἐπανείδεν ἐφεξῆς καὶ περὶ οὗ δὲν δύναται νὰ δώσῃ οὐδέμιαν πληροφορίαν.

Ὅπως ποτ' ἂν ἦ, ἢ ἀνάκρισις βεβαίως ὅτι ἡμέρας τινὰς κατόπιν ὁ στρατάρχης Βαζαῖν γινώσκει ὅτι ἡ οἰκογένειά του ἐξῆλθε τῶν Παρισίων ὅπως μεταβῆ εἰς Τούρ, διότι διευθύνει εἰς τὴν πόλιν ταύτην τὴν ἐπιστολὴν τὴν προωρισμένην διὰ τὴν κ. στρατάρχου, τὴν ὅποιαν ἐμπιστεύεται τὴν 25ην Ἰουλίου εἰς τὸν χωρικὸν τοῦ Δουχερέ. Πῶς ὁ στρατάρχης Βαζαῖν ἐγίνωσκε τὴν πόλιν, ἐνθα ἀπεσύρθη ἡ οἰκογένειά του; Δὲν εἶχεν εἰς Τούρ οὔτε ἰδιοκτησίαν οὔτε δεσμὸν συγγενικόν, ἅτινα ἠδύνατο νὰ τὸν κάμωσι νὰ προῖδῃ τὴν ἐκλογὴν τῆς διαμονῆς ταύτης. Δὲν δύναται τις νὰ ἐξηγήσῃ τὸ γεγονός τοῦτο εἰμὴ διὰ τῆς εἰς Μῆτς ἀφίσεως τοῦ ἀποστόλου, πρὸς ὃν ὁ συνταγματάρχης Τουρνιὲ ἐνεπιστεύθη τὰ ἔγγραφα, ἅτινα ἔφερον ὁ Δονζέλλα (1). Μέλλομεν ἄλλως τε

(1) Ὁ στρατάρχης λέγει ὅτι, τὸ περὶ τῆς εἰς Τούρ καταφυγῆς τῆς συζύγου του ἐπληροφορήθη διὰ τινος τῶν εἰς Μῆτς εἰσαχθεῖσων ἐφημερίδων. Μ.

νά βεβαιώσωμεν ὅτι αἱ αὐταὶ εἰδήσεις ἀφίκοντο τὸ δεύτερον πρὸς τὸν στρατάρχην ἀπὸ τῆς 25ης πρὸς τὴν 30ὴν Ἰαρίου μὲ τὴν εἶδησιν ἀφίξεως εἰς Ομοβίλλην τροφίμων διὰ τὸν στρατὸν αὐτοῦ.

Κατὰ τὸν ἀποκλεισμόν ἢ προμήθειαν τροφῶν διὰ τὸν στρατὸν τοῦ Μῆτς ὑπῆρξε μία τῶν σοβαρωτέρων ἐπασφαλῆσεων τῆς κυβερνήσεως τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης, καὶ αἱ μᾶλλον ἐπαινεταὶ προσπάθειαι κατεβλήθησαν ὅπως περαιωθῇ ἡ σπουδαία αὕτη ἐπιχείρησις.

Τὴν 16ην Ἰαρίου ὁ ἐπιμελητὴς Ῥιχάρδος ἐπερορίσθη νὰ κάμῃ νὰ φθάσωσιν εἰς τὰ μεθόρια φρουρίας τοῦ Βορρέ μεγάλαι παραπομπαὶ τροφίμων, προωρισμένων διὰ τὸν στρατὸν τοῦ στρατάρχου Βαζαίν.

Ὁ ἀντισυνταγματάρχης Μασσαρόλα, προειδοποιηθεὶς τὴν 21ην Σεπτεμβρίου ὑπὸ τοῦ ἐπιμελητοῦ Ῥιχάρδου, ἐδέχθη εἰς Λογγβὺ κατὰ τὴν νύκτα τῆς 22ας πρὸς τὴν 23ην ἑκατὸν εἴκοσι ἀμάξας σιδηροδρομικὰς, περιεχούσας 6,765 ἑκατόλιτρα μετρικὰ τροφίμων παντὸς εἶδους, ὀδηγηθέντων ὑπὸ τοῦ κ. Βαλλέυ (Belley), ἀνωτέρου ἐπιθεωρητοῦ τῆς «Ἀνατολικῆς Ἐταιρίας».

Ἡ ἐπιχείρησις ἐπαρουσίασε δυσκολίας σοβαρωτέρας διὰ τὴν Ομοβίλλην. Ἡ ὁδὸς μεταξὺ τοῦ φρουρίου τούτου καὶ τῆς Βεπτενβέργ (Beltenberg) ἦτο κατεστραμμένη εἰς μῆκος πεντακοσίων μέτρων, ὅλαι αἱ ῥάβδοι εἶχον ἀφαιρεθῆ καὶ οἱ Ἡρώσοι εἶχον τοὺς σταθμοὺς αὐτῶν εἰς τὰ πέριξ. Κατὰ τὰς ὁδηγίας τοῦ ἐπιμελητοῦ Ῥιχάρδου χίλιοι ἄνδρες τῆς φρουρίας τῆς Ομοβίλλης ἐπέμφθησαν ἐπὶ διαφόρων σημείων τῆς γραμμῆς καὶ ὑπὸ τὴν ὑπεράσπισιν αὐτῶν ὁ ἀνώτερος ἐπιθεωρητὴς ἤλυνθη κατὰ τὴν νύκτα τῆς 24ης πρὸς τὴν 25ὴν νὰ ἐπισκευάσῃ τὴν ὁδὸν καὶ κάμῃ νὰ φθάσωσιν ὑπὸ τὸ πυροβόλον τοῦ φρουρίου τρεῖς ἀμαξοστοιχίαι ἀλεύρου καὶ διπύρου.

Κόβρισκει τις ἐν τῷ τμήματι τὸ σχετικὸν πρὸς τὰς συγκοινωνίας ἄλλας λεπτομερείας ἐπὶ τῶν πολλῶν προσπαθειῶν, αἵτινες δὲν ἐπαύσαντο γινόμεναι μέχρι τῆς τελευταίας ἡμέρας τοῦ ἀποκλεισμοῦ, ὅπως δοθῇ πρὸς τὸν στρατάρχην Βαζαίν ἡ σπουδαία αὕτη εἶδησις. Ἀρκεῖ ἡμῖν ἢ βεβαιώσας ὅτι εἰς τῶν πρώτων ἀποστόλων, τῶν ἐπιφορτισθέντων τὴν ἐντολὴν ταύτην, ὁ κινήτος ἐθνοφύλαξ Ῥίς (Risse), σταλείς ὑπὸ τοῦ συνταγματάρχου Τουρνιέ, κατέρωθε νὰ διέλθῃ τὰς γερμανικὰς γραμμὰς. Παρέδωκε πρὸς τὸν στρατάρχην, πρὸ τῆς 1ης Σεβρίου, τὸ ἔγγραφο, τὸ ἀγγέλλον τὴν ἀφίξιν τῶν ζωοτροφῶν τούτων, καὶ τὸ

ὁποῖον ἐπεβεβαίωυ ταυτοχρόνως τὰς εἰδήσεις, τὰς φερθείσας εἰς Ομοβίλλην ὑπὸ τοῦ ναύτου Δοζέλλα ἐκ μέρους τοῦ στρατηγοῦ Ασφλώ καὶ τοῦ κ. Κερατρυ.

Τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς, ὅπερ ἔφερεν ὁ Ῥίς, βεβαιοῦται διὰ τῆς καταθέσεως τοῦ ἐπιλοχίου Καρλαρνου (Carlarou), ἀναχωρήσαντος κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμήν ἀπὸ Ομοβίλλης καὶ ἐπιφορτισμένου νὰ μεταδιδάσῃ προφορικῶς πρὸς τὸν στρατάρχην Βαζαίν τὰς εἰδήσεις, ἃς ὁ κινήτος ἐθνοφύλαξ τῆς Ομοβίλλης ἔφερεν ἐγγράφως.

Ἡ ἀφίξις τοῦ Ῥίς ἀποδεικνύεται ἀπὸ τοῦ ἐγγράφου τῆς καταθέσεως αὐτοῦ, δι' οὗ ἐγένετο δευτὸς ἐν τῇ δημαρχίᾳ τοῦ Μῆτς τὴν 8 Σεβρίου διὰ τὸ 44ον τῆς γραμμῆς. Ἐπιβεβαιοῦται ἀπὸ τῶν καταθέσεων τῶν μαρτύρων Μαρσάλ (Marchal) καὶ Φλαχῶ (Flahaut). Ὁ τελευταῖος οὗτος ἔλαβεν ἐν Μῆτς τὰς ἐμπιστευτικὰς αὐτοῦ ἀνακινήσεις. Ὁ Ῥίς τῷ ἐγνωστοποίησε κατὰ ποῖον τρόπον κατωρθώθη γὰ φερθῶσιν εἰς Ομοβίλλην μεγάλαι προμήθειαι πρὸς τροφοδότησιν τοῦ στρατοῦ. Τῷ εἶπεν ὅτι εἶδε τὸν στρατάρχην Βαζαίν, πρὸς ὃν εἶχεν ἐπιφορτισθῆ νὰ μεταδιδάσῃ τὴν εἶδησιν ταύτην.

Ὁ Φλαχῶ ἐγνωστοποίησεν ἐπίσης ὅτι, κατὰ διαταγὴν τοῦ στρατάρχου, ἔλαβεν ὁ ἴδιος ἀπὸ τὸν στρατηγὸν Ζαρέζα τὴν 3ην Σεβρίου ἐντολὴν νὰ μεταβῇ καὶ εἰδοποιήσῃ τὸν συνταγματάρχην Τουρνιέ περὶ τῆς προσεχούσας ἀναχωρήσεως τοῦ στρατοῦ εἰς τὴν Ομοβίλλην, ὅπου ἔμελλε νὰ μεταβῇ πρὸς ἀναζήτησιν τῶν τροφίμων, τῶν δι' αὐτὸν προωρισμένων.

Ἡ σύμπτωσις τῶν καταθέσεων τούτων ἀποδεικνύει κατὰ τρόπον ἀναντιρρήτον, ὅτι ὁ στρατάρχης Βαζαίν ἔλαβε, πρὸ τῆς 1ης Σεβρίου, τοὐλάχιστον μίαν τῶν πολλῶν κοινοποιήσεων, αἵτινες τῷ ἀπευθύνθησαν ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης, καὶ ὅτι ἔσχεν γνῶσιν τῶν μέτρων, ἅτινα ἐλήφθησαν πρὸς παρέκτασιν τῆς ὑπάρξεως τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ.

Ἐν περιλήψει, ἡ κυβερνήσις τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης δὲν παρεδέχθη ὅτι, ἐνώπιον τῆς ἐπιδρομῆς, ὁ ἀρχηγὸς στρατοῦ γαλλικοῦ ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἄλλας προεπασχολήσεις ἐκτὸς ἐκείνης τῆς ἀμύνης τῆς χώρας. Ἐσπευσε νὰ γνωστοποιήσῃ πρὸς τὸν στρατάρχην Βαζαίν τὴν εἰς τὴν ἐξουσίαν ἀνοδὸν αὐτῆς· εἶδειν εἰς αὐτὸν τὴν σταθερὰν αὐτῆς θέλησιν νὰ ἀντιστῇ εἰς τὸν ἐχθρόν.

Ἀπὸ τῆς 16ης Ἰουλίου ἐνόησε τὴν κατεπείγουσαν ἀνάγκην νὰ τροφοδοτήσῃ τὸ Μέγς, καί, χάρις εἰς τὰ δεξιὰ μέτρα τὰ ληφθέντα ὑπὸ τοῦ ἐπιμελητοῦ Ῥιχάρδου, καί εἰς τὴν πατριωτικὴν συνδρομὴν τῆς Ἐταιρίας τῶν ἀνατολικῶν σιδηροδρόμων, ἔκαμνε νὰ φθάσῃ τὴν 25ην Ἰουλίου εἰς Θιομβίλλην καὶ τὰ πλησίον φρούρια πολυπληθεῖς προμήθειαι διὰ τὴν τροφοδοτήσιν τοῦ στρατοῦ.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης διαρκῆ προαπασχόλησιν ἔσχε τὸ νὰ γνωστοποιήσῃ πρὸς τὸν στρατάρχη τὸς πόρους, οἵτινες τὸν ἐπεριμένον χιλιομέτρᾳ τινα μακρὰν τοῦ στρατοπέδου αὐτοῦ. Ἔβλεπε τὴν βεβαιότητα, ὅτι ὁ στρατάρχης, γινώσκων ὅτι τὰ μέσα τοῦ νὰ παρατείνῃ τὴν ὑπαρξίν τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ ἔπληθον τόσον πλησίον, ἤθελεν ἐπιχειρήσει ἀποφασιστικὴν τινα προσπάθειαν (1).

Μέγας ἀριθμὸς ἀποστόλων ἐστάλησαν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ. Οἱ πρῶτοι ἐπέτυχον πάραυτά. Ὁ στρατάρχης ἤδη, εἰδοποιηθεὶς περὶ τῶν σκοπῶν τῆς κυβερνήσεως τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης ἐκ τῶν εἰδήσεων, τῶν ἐφημερίδων καὶ τῶν πολιτικῶν ἐγγράφων, τῶν κοιμισθέντων ὑπὸ τῶν δραπέτων αἰχμαλώτων, βεβαίως ἔλαβε πρὸ τῆς 25ης Σεπτεμβρίου τὰς ἐπιστολάς τοῦ στρατηγοῦ Λεφλώ καὶ τοῦ κ. Κερατρυ. Ἀπὸ τῆς 25ης μέχρι τῆς 30ης Ἰουλίου ἔσχε διὰ τοῦ ἀποστόλου Ῥίς τὴν ἐπιβεβαίωσιν τῆς πρώτης ταύτης ἀγγελίας, καὶ ταυτοχρόνως εἰδοποιήθη ὅτι ἤθελεν εὑρεῖ εἰς Θιομβίλλην καὶ τὰ πλησίον φρούρια τροφὰς διὰ τὸν στρατὸν αὐτοῦ.

Ἡ εἰδήσις αὕτη ἔφθασεν ἐν τῇ στιγμῇ, καθ' ἣν ὁ στρατάρχης ἤλαπιζε λύσιν εὐνοϊκὴν τῶν διαπραγματεύσεων, τῶν ἀρξαμένων διὰ τοῦ Ῥενιέ. Ἐὰν λοιπὸν μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς βεβαιότητος ταύτης ὁ ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ τοῦ Ῥήνου ἐπανέλαβε τὰς συνδιαλέξεις μετὰ τοῦ ἔχθρου, ὡς θέλομεν ἰδεῖ εἰς τὸ τρίτον μέρος, χωρὶς νὰ κάμῃ οὐδεμίαν προσπάθειαν πρὸς παρέκτασιν τῆς ὑπάρξεως τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ, δὲν δύναται νὰ προφασισθῇ πρὸς δικαιολογήσιν τῆς διαγωγῆς του τὴν

(1) Θετικῶς, ἂν ὁ στρατάρχης Βαζαῖν ἐποίησεν ἀποφασιστικὴν τινα προσπάθειαν, ὅπως φθάσῃ εἰς Θιομβίλλην καὶ παραλάβῃ τὰς δι' αὐτὸν τροφὰς, θετικῶς, λέγομεν, τὰς παρελάβανεν ἐκεῖ ἀφικνούμενος· θετικώτερον δὲ ὅτι, ἂν ἀφικνεῖτο εἰς Θιομβίλλην, ἔκαμνε ὡς ἀποκεκλεισμένος εἰς Μέγς. Τὸ συμπέρασμα τοῦτο διαφεύγει, φαίνεται ἐν γνώσει, τὴν ἀνευδερκεσίαν τοῦ εἰσηγητοῦ.

ἀγνοίαν, εἰς ἣν δῆθεν εὐρίσκειτο περὶ τῶν ἐνεργητικῶν ἀποφάσεων τῆς κυβερνήσεως καὶ τῶν πόρων τῶν τεθέντων παρὰ τὸν στρατὸν αὐτοῦ.

Περὶληψίς τοῦ δευτέρου μέρους.

Ἡ ἀπραξία εἶναι ὁ χαρακτὴρ τῆς περιόδου τοῦ ἀποκλεισμοῦ, περιλαμβανομένου μεταξὺ τῆς 1ης Σεπτεμβρίου καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Ὀκτωβρίου.

Δύο αἰτίαι ἀποφασίζουσιν αὐτὴν, ὁ διαταγμὸς ὁ προκύψας ἐκ τῶν εἰδήσεων τοῦ Σεδάν καὶ τῶν Παρισίων, καὶ αἱ μυστικαὶ συνεννοήσεις αἱ μετὰ τοῦ ἔχθρου ἀρξαμέναι.

Εἰς τὴν εἰδησίαν συμβάντων, ἄντιαν ἀνέτρεπον τὴν κατάστασιν τῆς Γαλλίας καὶ μετέβαλλον τὰς συνθήκας τοῦ πολέμου, αἱ προαπασχολήσεις τοῦ στρατάρχου ἦσαν λίαν φυσικαί· ἀλλὰ τὰ στρατιωτικὰ αὐτοῦ καθήκοντα ἦσαν λίαν ἐπιβλητικά, ὅπως μὴ τῷ συγχωρήσῃ νὰ μὲνη καθ' ὅλον τὸν μῆνα Σεπτεμβρίου ἐν ἀπραξίᾳ, ἥτις ἐπέτρεψε τῷ ἔχθρῳ νὰ ὀργανίσῃ ἀνέτως καὶ χωρὶς νὰ ἐνοχληθῇ τὰς γραμμὰς τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Οἰαδήποτε καὶ ἂν ἦτο ἡ μορφή τῆς κυβερνήσεως, ἔπρεπε νὰ στρατοῦς νὰ ζήσῃ καὶ νὰ πολεμήσῃ.

Ὁ στρατάρχης ἐγνώριζε τοὺς πόρους αὐτοῦ περιωρισμένους· ὅθεν ἡ πρώτη αὐτοῦ φροντίς ὤφειλε νὰ ᾖ τὸ νὰ τοὺς αὐξήσῃ, ἐν ᾧ ταυτοχρόνως χρεὸς εἶχε νὰ τοὺς οἰκονομῇ· ἀποφασισμένους νὰ μὴ ἀφήσῃ ἐφεξῆς τὸ Μέγς, ὡφείλε νὰ ἐτοιμάσῃ ὀλόκληρον σύστημα ἀμύνης ἐνεργου.

Τοιαύτη ἦτο ἡ ὁδὸς, ἣν ἠδύνατο νὰ διατρέξῃ ἐντίμως δι' ἑαυτὸν καὶ ὠφελίμως διὰ τὴν χώραν. Ἀντὶ νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ, εἶδομεν τὸν στρατάρχη γνωστοποιήσαντα ἅπασι εἰς τὰ στρατεύματα αὐτοῦ τὴν σύνθεσιν τῆς νέας κυβερνήσεως, οὔτε τὴν ἐλαχίστην διατυπώσαντα διαμαρτυρήσιν, τείνοντα τὸ οὖς εἰς νύξεις τοῦ ἔχθρου, δεχόμενον τὸν πρᾶκτορα Ῥενιέ, ἀποδεχόμενον τὰς ὑπ' αὐτοῦ φερομένας προτάσεις καὶ συνδύζοντα μετ' αὐτοῦ σχέδια παλινορθώσεως τῆς αὐτοκρατορικῆς ἀξίας, ἧς ἐπρωτοκόλλησε τὴν πτώσιν. Ἔτι πρὸς, ὁ στρατάρχης, σπεύδων νὰ ἴῃ φθάνουσαν τὴν λύσιν τοῦ πράγματος, δὲν φοβεῖται νὰ γνωστοποιήσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν, ἃς μετρεῖ εἰσέτι ἢ ὑπάρξει τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ, ἀποκαλύπτει τὸ μοιραῖον ὄριον, κατὰ τὸ ὅποιον θέλει παύσει νὰ ὑπάρχῃ.

Ἡδύνατο νὰ ἀργοπορήσῃ τὴν ἐποχὴν τῆς λύσεως ταύτης, οἰκονομῶν

τάς τροφάς αὐτοῦ, ἀλλ' ἀντὶ νὰ πράξῃ τοῦτο, μεριμνᾷ μόνον νὰ κρατήσῃ ἐν καλῇ καταστάσει καὶ ἑτοιμον νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὸ πρῶτον σύνθημα τὸν στρατὸν, ὃν προορίζει νὰ διαδραματίσῃ πρόσωπον πολιτικόν. Τὸ πᾶν ἐν τῷ νῷ αὐτοῦ ὑποτάσσεται εἰς ἐνεργείας, ἐνθα τὸν ὀδηγεῖ ἡ φιλοδοξία αὐτοῦ, καὶ ἐνθα δὲν διακρίνει τὰς παγίδας, αἵτινες τῷ εἶναι προητοιμασμέναι.

Ἄπαξ παρασურθεις εἰς συνεννοήσεις μετὰ τοῦ ἐχθροῦ, ὁ στρατάρχης, ὀλίγον ἐπιθυμῶν φυσικῶς νὰ τεθῇ εἰς σχέσιν μετὰ τῆς νέας κυβερνήσεως, ἧτις δὲν ἐκολάκευσε τοὺς προσωπικοὺς αὐτοῦ σκοποὺς, ἀπωθεῖ τὰς πολλὰς περιστάσεις, αἵτινες τῷ προσφέρονται ἵνα κοινώνῃσιν μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Γαλλίας, προτιμᾷ νὰ ἀναφέρηται εἰς τὰς πληροφορίες ἅς τῷ προμηθεύει ὁ ἐχθρὸς, ὅπως προδιαθέσῃ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὰς τύχας τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ.

Ἐν τούτοις ὁ καιρὸς παρέρχεται, αἱ τροφαὶ τείνουσιν εἰς τὸ τέλος αὐτῶν ὁ πράκτωρ, ὅστις ἐποιεῖτο χρῆσιν τοῦ ὀνόματος τῆς αυτοκρατείας, δὲν ἐπανερχεται ὁ στρατηγὸς Βούρβαχης τρεῖς σιωπῆν. Ἡ αυτοκράτειρα λοιπὸν δὲν ἐπιδοκιμᾷ τὸ γινόμενον, καὶ ὁ ἐχθρὸς, πληροφορημένος περὶ τῆς ποσότητος τῶν τροφῶν, αἵτινες τῷ μένουσι (1), κόπτει τὰς διαπραγματεύσεις. Ἀπέναντι τῆς τόσο καθαρὰς καταστάσεως ταύτης, ἀντὶ νὰ ἐμπνευσθῇ ἀπὸ τῶν ἐνεργητικῶν ἀποφάσεων, ὑφ' ὧν ἐνεπνέετο ἡ νέα κυβέρνησις ἦν ἀνεγνώρισεν, ἐξακολουθεῖ νὰ χαρακοῦται ἐν τῇ μονώσει, καὶ χωρὶς νὰ ἀποστραφῇ τὴν σιωπῆν τοῦ ἐχθροῦ, φροντίζει νὰ ἀνανεώσῃ τὰς μετ' αὐτοῦ σχέσεις του, καὶ θέλει κατορθώσῃ νὰ προδιαθέσῃ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὴν φορὰν ταύτην τὸς τοποτηρητὰς του καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ.

Ἄλλὰ ἂν αἱ μυστικαὶ προσπάθειαι τοῦ στρατάρχου δὲν ἐπέτυχον, ὅτε ὁ στρατὸς, καλῶς εἰσέτι ὀργανισμένος, ἀπετελεῖ εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ δύναμιν ἐπιφοδόν, ποίαν ἐπιτυχίαν ὁ στρατάρχης ἠδύνατο νὰ ἐλπίζῃ, τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ ἄπαξ πνέοντος τὰ λοιπὰ; Θελομεν ἰδεῖ εἰς τὸ τρίτον μέρος, πῶς ἀπέτυχον αἱ διαπραγματεύσεις, καὶ πῶς, ἀντὶ νὰ πέσῃ μετ' ἄλλας, ὁ στρατάρχης ἀπώλεσεν εἰς διαδήματα ἀνοφελῆ τὸν χρόνον, ὃν ἔφειλε νὰ ἀφιερῶσιν εἰς τὴν καταστροφὴν τοῦ ὀλικοῦ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ.

(1) Ὁ Ρενιέ διαμαρτυρεῖται ὅτι οὐδὲν τοιούτων ἐγκωστοποίησε τῷ ἐχθρῷ. Ν

ΜΕΛΕΤΑΙ ΕΠΙ ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΤΩΝ ΣΙΤΙΩΝ

(DES ETAPES) (*),

— συλλεγείσθαι κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1870—71 ὑπὸ ἀξιωματικοῦ τῆς Γενικῆς Βαυραρικῆς διοικήσεως τῶν σιτιῶν.

Μετάφρασις ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΟΦΙΑΝΟΥ,

ὑπολοχαγοῦ τοῦ Μηχανικοῦ.

ΕΙΣ ΑΓΩΓΗΝ.

Τὸ μικρὸν τοῦτο ἔργον σκοπὸν ἔχει νὰ τηρήσῃ ἐν ἡμῖν ἀκμαίαν τὴν ἀνάμνησιν ἐποχῆς τόσῳ ἐνδιαφερούσης, ὡσφ ἐνδόξου καὶ διδακτικῆς. Ἀπέχομεν πολὺ τῆς ἀξιώσεως τοῦ ἀντικαταστήσαι τὸν κανονισμὸν τούναντιον μάλιστα, στηριζόμενοι ἐπὶ τῶν αὐτῶν βάσεων, ἀρκούμεθα νὰ πραγματευθῶμεν τὸ ζήτημα τῶν σιτιῶν, περιγράφοντες τὰς τροποποιήσεις τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ, τὰς ὁποίας μᾶς παρέσχον τὰ μαθήματα τοῦ πολέμου ἐν ἔτει 1870—71. Συντόμως δὲ θέλομεν ἐκταθῆ καὶ ἐπὶ τοῦ μηχανισμοῦ καὶ τῆς λειτουργίας τῆς ὑπηρεσίας ταύτης.

Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν θέλομεν πραγματευθῆ τὰ περὶ τοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ προσωπικοῦ, μετὰ ταῦτα δὲ τὰ τῆς ἰδιαιτέρας ἐνεργείας τῶν εἰσηγητῶν καὶ τῶν ἀρχηγῶν τῆς ὑπηρεσίας. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου διελύσαμεν τὴν μηχανὴν, τήρησαντες ὁμῶς πάντοτε τὴν σχέσιν, ἧτις πρέπει νὰ ὑφίσταται μεταξὺ

(*) Etape = σιτία, ἐπισίτια κατὰ Χαντσερην. Ὁ πρῶτος προορισμὸς αὐτῶν καὶ ἡ ἀφορμὴ τῆς γεννήσεώς των ὑπῆρξεν ἡ ἐπιτίσιαις τοῦ ἐν στρατείᾳ στρατοῦ, κατόπιν ὁ κύκλος τῆς ἐνεργείας αὐτῶν ἐξετάθη καὶ εἰς ἄλλα καθήκοντα, ἧτοι παντοειδῆ προμήθεια καὶ εὐκολίαν τοῦ ἐμπροσθεν στρατοῦ.

τῶν διαφόρων αὐτῆς μερῶν, καὶ ἐκανονίσασμεν οὕτω τὴν γενικὴν αὐτῆς τελειοποίησιν. Ἐὰν ἐπιτύχη ὁ σκοπὸς οὗτος, θέλομεν θεωρήσει τοὺς ἀγῶνας ἡμῶν συμπληρωμένους, ἀφήσει δὲ εἰς τὸν ἀναγνώστην τὴν φροντίδα νὰ φαντασθῆ πῶς τὰ μέρη, τὰ πρὸς συγκρότησιν τοῦ ὅλου ὠρισμένα, δύνανται καὶ ὀφείλουσι νὰ προσκολληθῶσιν, οὕτως εἰπεῖν, τὸ ἐν ἐπὶ τοῦ ἄλλου.

Τὸ σπουδαιότερον ζήτημα εἶναι τὸ τοῦ προσωπικοῦ, καὶ δεῖν πρὸς ἐπιτυχῆ αὐτοῦ λύσιν, νὰ πραγματοποιηθῶμεν λεπτομερῶς τὰ περὶ τοῦ ὅλου καὶ τῶν ἰδιαιτέρων αὐτοῦ μερῶν. Τὸ προσωπικὸν τοῦτο, κακῶς καὶ ἐλαττωματικῶς ὀργανισθὲν, ἤθελον εἶσθαι μᾶλλον φορτίον ἢ βοήθημα εἰς τὸν στρατόν.

Ἡ μελέτη τῆς ὑπηρεσίας τῶν σιτίων, σπουδαιότατη καθ' ἑαυτὴν, δὲν εἴλικυσε μέχρι τοῦδε τῶν πολλῶν ἢ μικρὰν προσοχὴν καὶ ἐξέτασιν.

Ἐν ἔτει 1866 ἐν τῇ μεσημβρινῇ Γερμανίᾳ περιωρίσθησαν εἰς ἀσημάντους τινὰς ἀποπείρας πρὸς σύστασιν ὑπηρεσίας σιτίων ἐπὶ τῶν ὁδῶν καὶ τῶν σιδηροδρόμων.

Αἱ πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις, ἄλλως τε μικρὸν διαρκέσασαι, ἔσχον κύκλον λίαν περιωρισμένον ὅπως ἢ ἔλλειψις τῆς ὑπηρεσίας ταύτης κατασταθῆ ἐπαισθητή· καὶ οὕτως ἡ πείρα αὕτη οὐδόλως συνετέλεσεν ἵνα ὁ στρατὸς προικισθῆ διὰ θεσμοθεσίας, τῆς ὁποίας δὲν ἠδυνήθησαν νὰ αισθανθῶσι τὴν χρησιμότητα.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ ὑπηρεσία τῶν σιτίων εἶχεν ἤδη ὀργανισθῆ ἐν Πρωσίᾳ καὶ ἐλειτούργει τελείως. Ἐγένετο δὲ ἀπὸ τοῦ 1866 τὸ ἀντικείμενον ἀναριθμητῶν τροποποιήσεων, καὶ ἤδη, πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολέμου μετὰ τῆς Γαλλίας, διάφοροι γενικοὶ ἐπιτελεῖς Γερμανοὶ εἶχον προετοιμάσει κανονισμὸν τινα ἐπὶ τῆς ὑπηρεσίας ταύτης, στηριζόμενον ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τῶν παραδεδεγμένων ἐν Πρωσίᾳ. Ὁ κανονισμὸς οὗτος περιεῖχε τὸ μόνον ἐλάττωμα, ὅτι δὲν περιελάμβανεν (ἀλλὰ

μὴ δυναμένου καὶ ἄλλως γενέσθαι) τὰς διδασχὰς τοῦ μεγάλου πολέμου. Τὸ ὅλον σύστημα εἶναι καλόν, καὶ δὲν ἀπαιτεῖ ἢ μικρὰς τινὰς τροποποιήσεις, αἵτινες ὅμως ἔχουσιν ἀλευρίαν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς λειτουργίας τοῦ συνόλου. Ὁ σκοπὸς τῆς ὑπηρεσίας τῶν σιτίων εἶναι οὐχὶ μόνον νὰ ἐφοδιάζη τὰ ἐν ὁδοπορία στρατεύματα ἢ τὰ σταθμεύοντα καὶ τὰ ὁδοποροῦντα ἐπὶ τῶν σιδηροδρόμων δι' ὅλων τῶν ἀναγκαιούντων αὐτοῖς, ἀλλὰ νὰ φροντίζη προσέτι περὶ παντὸς σχέσιν ἔχοντος εἰς τὴν δι' ἀνδρῶν καὶ ὕλικου ἐνίσχυσιν τοῦ στρατοῦ διὰ τὰ καταλύματα τῶν ἀσθενῶν καὶ τῶν ἐν ἀναβρώσει, διὰ τοποθέτησιν τῶν ἵππων, διὰ τὰς ἐργασίας τοῦ μηχανικοῦ, διὰ τὴν ταχυδρομικὴν ὑπηρεσίαν, τοὺς σιδηροδρόμους, τὰ τηλεγραφεῖα, τὴν στρατιωτικὴν δικαιοσύνην κτλ. Καθήκοντα τοσαῦτα δυσχερῆ ἀπαιτοῦσιν ὀργανισμὸν ἱκανὸν νὰ ἐνεργῆ μετὰ μαθηματικῆς ἀκριβείας. Ἡ ὑπηρεσία ἐκάστου δεῖν νὰ ἐτελλῆται μετὰ τῆς αὐστηροτέρας ἀκριβείας, ὥστε νὰ μὴ ἀφήνη τὴν ἐλαχίστην ἀμφιβολίαν. Σπουδαῖον ἰδίως εἶναι ἡ ἐξακρίβωσις τῶν σχέσεων, αἵτινες ἀνάγκη νὰ ὑφίστανται μετὰ τῆς ὑπηρεσίας τῶν σιτίων, τῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ διαμενόντων ὑπουργείων καὶ τῶν διοικητῶν τοῦ στρατοῦ. Ἐξ ὅλου τοῦ ὀργανισμοῦ τούτου θέλει προκύψει μία θεμελιώδης ἀρχή, ὅτι δηλαδή πᾶν τὸ συμβαῖνον εἰς τὰ ὀπίσω τοῦ στρατοῦ πρέπει νὰ διατάσσεται καὶ διευθύνεται ὑπὸ τῆς γενικῆς ὑπηρεσίας τῶν σταθμῶν.

Π Ρ Ο Σ Ω Π Ι Κ Ο Ν .

Α'. Προσωπικὸν τῆς γενικῆς ἐποπτείας τῶν σιτίων.

Ἐνῶ τὰ χρειώδη τῆς ὑπηρεσίας εἰσὶν ἀναριθμητὰ, τὰ μέσα ὅμως εἰσὶ περιωρισμένα καὶ ἀτελῆ· μόλις δύναται τίς νὰ κατανόησιν τὴν μεγάλην ἐνεργητικότητα, τὴν ὁποίαν τὰ διάφορα ὄργανα ὀφείλουσι νὰ καταβάλλωσι πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν

καθηκόντων αὐτῶν. Ἡ πληθὺς καὶ ἡ ποικιλία τῶν ἔργων, τῶν πηγαζόντων ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τῶν σιτίων, ἀπαιτοῦσι τὴν σύστασιν μιᾶς ἀνωτάτης ἐξουσίας, ἐξαρτωμένης ἐκ μόνου τοῦ ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τῆς διοικήσεως τοῦ στρατοῦ, καὶ συγκειμένης ἐξ ἀνδρῶν ἰκανῶν τοῦ εἶδους τοῦτου. Δύναται τις νὰ τὴν ὀνομάσῃ γενικὴν τῶν σιτίων ἐποπτεῖαν (ἐπιθεώρησιν, διοίκησιν) ἢ γενικὴν διοίκησιν τῶν σιτίων ἢ ὀνομασίαν οὐδόλως μεταβάλλει τὸ πρᾶγμα.

Ἡ γενικὴ αὕτη ἐποπτεία τῶν σιτίων εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, ὑπουργεῖον μετακινήτων. Ὁ διοικητὴς πρέπει νὰ ἦ ἀνιστράτηγος ἢ κάλλιον ὑποστράτηγος, νὰ ἔχη ὡς βοηθοὺς δύο ἰκανοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ σώματος τῶν Γενικῶν Ἐπιτελῶν, οἵτινες νὰ διαμοιράζωνται τὴν εὐθύνην μετ' αὐτοῦ, νὰ ὑπογράφωσι καὶ διατάσσωσιν ἐν τῇ ἀπουσίᾳ τοῦ οὐχ ἤτιον ἀνάγκαι αὐτῶ] εἰς ὑπασιότητος διὰ τὴν διεύθυνσιν] τοῦ γραφείου τοῦ (dienstes] kanzlei), καὶ εἰς διαγγελεὺς ἐπιφορτισμένους τὰς ἄλλας ὑπηρεσίας κ.τ.λ. μετὰ τούτους ἐπανάτ] οὖ εἰσηγητῆ] καὶ τὸ προσωπικὸν τοῦ γραφείου (kantzleiperswal).
 Ἐἶναι ἀπαραίτητον, πρὸς ἐπίτευξιν ἀγαθῶν ἀποτελεσμάτων, ὅπως οἱ εἰσηγητῆ οὗτοι ἐκλέγωνται μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τῶν ὑπαλλήλων, οἵτινες ἤδη εἰσι γνωστοὶ διὰ τὴν ἰκανότητά των, τὴν γνῶσιν πολλῶν ξένων διαλέκτων, τὴν διάπρεψιν αὐτῶν περὶ τὴν ὑπηρεσίαν ἢ μετὰ ξένων, οἵτινες παρέχουσιν ὁμοίαν προσδοκίαν.

Τὸ ὑπουργεῖον δεόν νὰ μὴ λησμονῆ, συνιστῶν τὴν γενικὴν ἐποπτεῖαν, ὅτι αἱ θέσεις αὗται εἰσὶν ἐκ τῶν μάλλον διακεκριμένων.

Οὐδὲν ἕτερον ἀπαιτεῖται εἰς ἀνθρώπον φιλόπονον, ἐπιμελῆ καὶ φιλόδοξον ἢ ἡ ἐξ ἀνάγκης σύμπραξις αὐτοῦ μετὰ προσωπικοῦ ἡκιστα ἐμπείρου, καὶ τὸ ἀνηλιπητικὸν βραδὺ καὶ ἀσθενές ἔχοντος.

Ἐκαστος κλάδος τῆς ὑπηρεσίας πάσχει ὅταν ἦ μεμονωμένος καὶ τὸ σύνολον συναίσθανεται τοῦτο, διότι, ἂν καὶ αἱ ἀνάγκαι εἰσι πάντοτε αἱ αὐταί, ὁ ὄγκος τῆς ἐργασίας, πρότερον διαμεμοιρασμένης μετὰ ξὺν ὅλων, μεταβαίνει δλόκληρος ἐπὶ τῶν ἀτόμων, τῶν ὀποίων τὸ τέλος δὲν εἶναι πάντοτε εὐάρεςον.

Ἡ γενικὴ ἐποπτεία δὲν πρέπει νὰ σύγκηται ἐκ προσωπικοῦ πολυαριθμοῦ ἀρκεῖ νὰ ἔχη ὡς εἰσηγητὰς

Ἐνα ἀνώτερον ἀξιωματικὸν τοῦ μηχανικοῦ, διοικούντα τὰ στρατεύματα, τὰ μηχανικὰ ἔργα, κ.τ.λ.

Ἐνα ἀνώτερον ἀξιωματικὸν τοῦ πυροβολικοῦ, ἐπιφορτισμένον μὲ πᾶν τὸ σχέσιν ἔχον ἐν τῷ πυροβολικῷ.

Ἐνα ἀνώτερον ὑπάλληλον τῆς οἰκονομίας ὡς εἰσηγητὴν μετὰ τριῶν κατώτερων ὑπαλλήλων διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ζωοτροφῶν (ἐτώτερικὴν ὑπηρεσίαν).

Ἐνα ἀνώτερον ἰατρὸν (Référént) εἰς τὴν ὑγειονομικὴν ὑπηρεσίαν.

Ἐνα ἀνώτερον ἰππιατρὸν, ἐπιφορτισμένον τὴν ὑπηρεσίαν τῶν σταύλων.

Ἐνα ἀνακριτὴν, ἐπιφορτισμένον τὴν διανομὴν τῆς δικαιοσύνης ἐπὶ τῆς γραμμῆς τῶν σιτίων.

Ἐνα ἀνώτερον ταχυδρομικὸν ὑπάλληλον.

Ἐνα ὡσαύτως μηχανικὸν τῶν σιδηροδρόμων.

Ἐνα » » τῶν τηλεγραφῶν.

Ἐνα πολιτικὸν ὑπάλληλον (πολιτικὸν ἐφορὸν) ὡς ἐπίτροπον μετὰ τῆς γενικῆς ἐποπτείας τῶν σιτίων καὶ τῶν ἀνωτέρων πολιτικῶν ἀρχῶν.

Πρὸς τοῦτους προσθετίον

Ἐνα γραμματεῖα καὶ πέντε ἢ ἕξ γραφεῖς, ἐπιφορτισμένους

τήν γραφικὴν ὑπηρεσίαν τὴν σχετιζομένην πρὸς τὴν ἐν τῇ οἰκονομίᾳ καὶ τῇ δικαιοσύνῃ μετακινουμένην. Ὅσοι ἄπαντες οἱ ὑπάλληλοι οὗτοι πρέπει νὰ ὦσιν ἔφιπποι. Ὁ ἀξιωματικὸς τῶν γενικῶν ἐπιτελῶν ἔχει ἀνάγκη δύο ἵππων ἵππασίας. Ὁ διαγγελεὺς τριῶν ἵππων ἵππασίας καὶ ἐλάσεως. Διὰ τὸ λοιπὸν τοῦ διοικητικοῦ καὶ τεχνικοῦ προσωπικοῦ ἀρκουσίαν ὑπηρεπισμένα λεωφορεῖα ἐκ τεσσάρων ἵππων.

Αἱ τῆς μεταφορᾶς ἄμαξαι δέον νὰ ὦσι

1) μία ἄμαξα τοῦ ταμείου.

1) μία » » διὰ τὰς ἀποσκευὰς τῶν ἀξιωματικῶν.

1) μία μικρὰ σκευοφόρος ἄμαξα ἐν μικρὸν στέγαστρον δι' αὐτογραφικὸν πιεστήριον καὶ τὰ χρειώδη τοῦ γραφείου.

Αἱ ἄμαξαι καὶ τὸ προσωπικὸν αὐτῶν, ἐξ ὁδηγῶν καὶ ἵπποκόμων, εἰσὶν ὑπὸ τὴν εἰδικὴν ἐπίβλεψιν τοῦ διαγγελεως, εἰς τὸν ὁποῖον προσκολλᾶται εἰς ἱκανὸς ὑπαξιωματικὸς τῶν ζευγιδῶν.

Τὸ προσωπικὸν μιᾶς γενικῆς ἐποπτείας τῶν σιτίων ἀποτελεῖται ἐξ 20 ἀξιωματικῶν καὶ 40 περίπου ὑπαξιωματικῶν καὶ στρατιωτῶν.

Ὁ γενικὸς ἀρχηγὸς ἐπιφορτίζεται τὴν γενικὴν διοίκησιν τῆς ὑπηρεσίας, ἔχων ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ

α.) Ὁλὴν τὴν διοίκησιν τῶν σιτίων.

β.) Τοὺς σταύλους (τὴν ἐγκαταθήκην τῶν ἵππων).

γ.) Τὰ κυριώτερα νοσοκομεῖα καὶ τὰ νοσοφορεῖα ἐκστρατείας.

δ.) Ὅλα τὰ στρατεύματα τῶν σιτίων, τὸ πεζικόν, ἵππικόν καὶ τὰ εἰδικὰ στρατεύματα.

ε.) Τὰς ἐγκαταθήκας τῶν πολυμεφοδιῶν τῆς ἐφεδρείας.

ς.) Τὴν στρατιωτικὴν δικαιοσύνην τῶν σιτίων.

Πρὸς δὲ
α') Τ' ἀποσπάσματα τοῦ στρατοῦ τῶν σιδηροδρόμων καὶ τῶν τηλεγράφων τῆς ἐκστρατείας, ἅτινα συνίστανται ἐξ ὑπαλλήλων καὶ ἐργατῶν πολιτικῶν.

β') Τὴν ταχυδρομικὴν ὑπηρεσίαν ἐν τοῖς σιτίοις.

(ἀκολουθεῖ)

ΕΠΙΣΗΜΟΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑΙ,

ἧ τ ο ι

περιλήψις τῶν ἐγκυκλίων τοῦ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργείου κατ' αὔξοντα ἀριθμὸν.

(Ἐξακολουθήσεις καὶ τέλος τῶν ἐγκυκλίων

τοῦ λήξαντος ἔτους 1873.)

Αὔξ. ἀριθ. 97. Δεκεμβρίου 14. Περὶ ἀποστολῆς συνδρομῆς.

Αὔξ. ἀριθ. 98. Δεκεμβρίου 13. Περὶ αἰτήσεων μεταθέσεως εἰς ἀποστρατεῖαν.

Πρόσκλησις ὅπως παύση τοῦ λοιποῦ τὸ ἀτόπον αἰτήσεων τοιούτων, παρακολουθουμένων μετ' ἀνάκλησιν τῆς αἰτήσεως.

Αὔξ. ἀριθ. 99. Δεκεμβρίου 14. Περὶ πειθαρχικῆς τιμωρίας χωροφυλάκων.

Τιμωρία μετ' ἀπείρητον δεσμωτήριον τῶν χωροφυλάκων Ἀναστασίου Κωνσταντίνου καὶ Γεωργίου Νικολάου, οἵτινες λαβόντες παρὰ τοῦ διοικητοῦ τῆς ὑπομοιραρχίας Οἰτύλου δύο χαρτονομίσματα ἀπώλεσαν ταῦτα, μὴ δυνηθείσης ἄλλως πῶς νὰ χαρακτηρίση τὸ γεγονός τῆς κατ' αὐτῶν ἐνεργηθείσης ποινικῆς ἀνακρίσεως δι' ἔλλειψιν ἐνδείξεων ὑπεξαίρεσεως. Οἱ αὐτοὶ ἀποβάλλονται τοῦ σώματος ἅμα ληγοῦσας τῆς θητείας αὐτῶν.

Αὔξ. ἀριθ. 100. Δεκεμβρίου 18. Ἀποστολὴ ἀγγέλλας ἐκδόσεως συγγράμματος.

Αὔξ. ἀριθ. 401. Δεκεμβρίου 22. Περὶ φύλλων μητρώου.

Ὅσακις πέμπονται εἰς τὸ ὑπουργεῖον προτάσεις (παντός εἴδους) περὶ ὀπλιτῶν, δεῖν νὰ συνοδεύωνται μὲ ἀντίγραφα τῶν μητρώων, ἐν οἷς νὰ ὄντι ἀναγεγραμμένα αἱ ποιναὶ αὐτῶν.

(Ἐγκυκλίω τοῦ ἔτους 1874.)

Αὔξ. ἀρ. 1. Ἰανουαρίου 3. Περὶ καταργήσεως ἐλαττώσεως μισθῶν.

Οἱ μισθοὶ ἐπανερχονται εἰς τὸν πίνακα μισθοδοσίας, τὸν σύμφωνον πρὸς τὸν ἀπὸ 28 Μαρτίου 1859 ΡΑΣ' νόμον περὶ αὐξήσεως αὐτῶν.

Ἄρ. 2. Ἰανουαρίου 7. Ἀποστολὴ ἀγγέλλας ἐκδόσεως συγγράμματος

Ἄρ. 3. Ἰανουαρίου 8. Περὶ μεταβολῶν κατὰ τὸν μῆνα Δεκεμβρίου 1873.

Μετετέθησαν

Ὁ λοχαγὸς τοῦ μηχανικοῦ Ν. Πετμεζᾶς ἀπὸ τῆς διευθύνσεως Ἀχαΐας καὶ Ἡλίδος εἰς τὴν τῆς Κορινθίας.

Οἱ ὑπολοχαγοὶ τοῦ μηχανικοῦ Σοριανὸς Νικόλαος ἀπὸ τοῦ σώματος τοῦ μηχανικοῦ εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν οικονομικῶν ἐπὶ τῶν ἀποζημιώσεων τῶν οἰκοπέδων Πατρῶν, Προῦσκος Βασίλειος ἀπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν οικονομικῶν εἰς τὸ σῶμα τοῦ μηχανικοῦ.

Ἀνεκλήθη εἰς ἐνέργειαν

Ὁ ἐν διαθεσιμότητι λοχαγὸς τῆς οἰκονομίας Πεταλᾶς Κωνσταντῖνος, διορισθεὶς οἰκονόμος παρὰ τῆ κεντρικῆ ἀποθήκῃ τοῦ ἱματισμοῦ.

Παρητήθη

Ὁ ἀνθυπολοχαλὸς τοῦ 7ου τάγμ. Ἀριστοτέλης Σταματῆς.

Ἀπέβισαν

Ἐκ τῶν ἐν ἀποστρατεῖᾳ ὁ ταγματάρχης Κροτούντας Γεώργιος τὴν 2αν εἰς Ναύπλιον, ὁ ἀντιμοίραρχος Κουτσούκος

Γεώργιος τὴν 1ην εἰς Ὑπάτην, ὁ ἀντιμοίραρχος Γεώργιος Νικόλαος τὴν 3ην εἰς Ἀθήνας, ὁ ἀνθυπασπιστὴς Ἀποστόλου Κωνσταντῖνος τὴν 30ην εἰς Λαμίαν.

Ἐκ τῆς προικοδοτ. φάλαγγος ὁ λοχαγὸς Βλαχθοανάσης Ἀθανάσιος τὴν 1ην εἰς Ἀταλάντην, Βέριος Ἐμμανουὴλ τὴν 1ην εἰς Ἀταλάντην, καὶ ὁ ὑπολοχαγὸς Γεωργίου Ἡλίας τὴν 26ην Νοεμβρίου εἰς Θήβας.

Ἄρ. 4. Ἰανουαρίου 10. Περὶ πληρωμῆς πιστώσεων καταθέσεων ἱματισμοῦ.

Διατάσσεται ἡ κατάργησις τῆς ἀπὸ 25ης Ἰουλίου παρελθόντος ἔτους καὶ ὑπ' ἀριθ. 15909 ἐγκυκλίου διαταγῆς.

Ἄρ. 5. Ἰανουαρίου 10. Ἀπονομὴ παρασήμων.

Ἡ αὐτοῦ Μεγαλειότης ἠδούκησε νὰ προαγάγῃ εἰς τὸν χρυσοῦν σταυρὸν τοῦ Σωτήρος τοὺς μέχρι τοῦδε ἱππότες τοῦ ἀργυροῦ τοῦ αὐτοῦ τάγματος

Ἀθανάσιον Α. Πετμεζᾶν συνταγματάρχην ἀπόστρατον, Παναγιωτῆν Ἀλεξάνδρου Ἀντισυνταγμ. τοῦ πεζικοῦ, Κωνσταντῖνον Δεσιδέρην ἀντισυνταγμ. τοῦ πεζικοῦ καὶ Ἀντώνιον Ζωγράφον ἀντισυνταγμ. ἀπόστρατον, ἡ ἀπονείμη δὲ τὸν ἀργυροῦν σταυρὸν τῶν ἱπποτῶν τοῦ αὐτοῦ τάγματος 1) εἰς τὸν Δημήτριον Τσόγκαν ἀντισυνταγματάρχην τῆς ἐνεργοῦ φάλαγγος, Νικόλαον Μπουκουβάλαν ἀντίσυντ. τοῦ πεζικοῦ, Ἰωάννην Σκοῦρον ταγματ. τοῦ πυροβολικοῦ, Κωνσταντῖνον Δυρβουνιώτην ταγματ. ἀπόστρατον, Διονύσιον Γρηγοριάδην ταγμ. ἀπόστρατον.

2) εἰς τοὺς λοχαγοὺς

α) Τῶν γεν. ἐπιτελῶν Ἀλέξανδρον Φουντουκλήν,

β) Τοῦ πεζικοῦ Δημήτριον Ἀντωναρόπουλον, Λεωνίδα Πιτροπούλακην,

γ) Τοῦ πυροβολικοῦ Ἀλέξανδρον Βάσον, Νικόλαον Σμολέσκην.

δ) Τοῦ μηχανικοῦ Δημοσθένη Βρατζάνον, Θεόδωρον Στεργίου, Μάρκον Βότζαρην.

3) Εἰς τοὺς ἐν ἀποστρατεία Λεωνίδα Λεωνάρδον, Νικόλαον Μακρῆν.

4) Εἰς τοὺς ὑπολοχαγοὺς

α) Τοῦ πεζικοῦ Νικόλαον Ἰσερούλην, Ἀριστείδην Ῥούκην, Θωμᾶν Σαρλῆν, Γεώργιον Θωμᾶν, Νικόλαον Γιαννηκώστα, Ζαφείριον Στράτον.

6) Τοῦ πυροβολικοῦ Κωνσταντῖνον Ἰσχόμαχον, Μιλτιάδην Δόξαν, Εὐδοξον Στροῦμπον.

γ) Τοῦ μηχανικοῦ Ἰωάννην Μαρκόπουλον, Μιλτιάδην Κανελλόπουλον, Δημήτριον Φωτόπουλον.

5) Εἰς τοὺς ὑπιδάρχους Μελέαγγρον Γ. Ἀθανασίου, Γεώργιον Δημητρίου ἢ Βούλγαριν.

6) Εἰς τὸν ὑπίατρον Γεώργιον Παππαζήσην.

7) Εἰς τὸν ἀνθυπομοίραρχον Νικόλαον Βλαχόπουλον.

8) Τοὺς ἀνθυπολοχαγοὺς τοῦ πεζικοῦ Στυλιανὸν Ῥέγκλην, Δημήτριον Ι. Μακρῆν· καὶ

9) Εἰς τὸν ἀνθυπιδάρχον Ἀλέξανδρον Ψύλλαν.

Ἄρ. 6. Ἰανουαρίου 12. Περὶ τιμωρίας καὶ ἀποβολῆς χωροφύλακος.

Τιμωρεῖται ὁ χωροφύλαξ Ἀγγελος Ζηλήμων με 40 ὠρον φυλάκισιν ἐν Παλαμῆδιῳ, καὶ διατάσσεται ἡ ἀποβολὴ αὐτοῦ ἐκ τοῦ σώματος ἐνεκὸν ἀποδεδειγμένης ἀνυπακοίας.

Ἄρ. 7. Ἰανουαρίου 15. Ἀντίτιμον ἄρτου εἰς χρήματα.

Λογίζεται τοῦτο πρὸς 30 λεπτὰ ἡ μερὶς ἀπὸ πρώτης ἄρξαιμένου ἔτους.

Ἄρ. 8. Ἰανουαρίου 17. Περὶ τηλεγραφημάτων.

Νὰ μὴ ὑπερβαίνωσι τὰς 40 λέξεις, τὸ δ' ὑπερβάλλον ἐπιβαρύνει τοὺς ὑπαίτιους, ἀν τὰ πράγματα δὲν δικαιολογῶσι ταύτας.

Ἄρ. 9. Ἰανουαρίου 18. Περὶ ἀποστολῆς συνδρομῆς.

Ἄρ. 10. Ἰανουαρίου 19. Περὶ μισθοδοσίας ἀξιωματικῶν.

Ἵτι διατηροῦνται μόναι αἱ χορηγίαι ὑπαπιστοῦ ὑπουργοῦ, σώματος καὶ καταστήματος δλόκληροι καὶ οὐχὶ ὡς ἄχρι τοῦδε ἡμίσειαι.